

Neuvottelu suomalaisuudesta islamiin kääntyneiden naisten blogikirjoituksissa

Kaisa Karoliina Leinonen

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiologia

Pro gradu –tutkielma

Lokakuu 2014

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos – Institution – Department Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author Leinonen, <u>Kaisa</u> Karoliina			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Neuvottelu suomalaisuudesta islamiin kääntyneiden naisten blogikirjoituksissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject Sosiologia			
Työn laji – Arbetets art – Level Pro gradu -tutkielma		Aika – Datum – Month and year Lokakuu 2014	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages 83
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Islam on ajankohtainen ja mielipiteitä herättävä aihe, jonka näkyvyys on lisääntynyt jatkuvasti sekä tiedotusvälineissä että yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa. Samalla näyttää kuitenkin siltä, että eurooppalaisten kyky ymmärtää islamia ja sen harjoittajia ei ole juurikaan kohentunut. Jyrkkä jako islamilaiseen ja länsimaiseen maailmaan ei päde nykyaikana globalisaation ja ihmisten liikkuvuuden myötä. Silti mielikuvat islamista ovat lännessä usein kielteisiä. Erityisesti naisen asema islamissa tuntuu herättävän keskustelua. Tätä taustaa vasten suomalaisten islamiin kääntyneiden naisten asema näyttäytyy erityisen kiinnostavana.</p> <p>Tutkielma tarkastelee islamiin kääntyneiden suomalaisnaisten neuvottelua suomalaisesta etnisestä identiteetistä heidän kirjoittamisensa blogiteksteissä. Aihetta lähestytään identiteettityön näkökulmasta. Tutkimuskysymykset ovat: 1) Millaisia yleisöjä käännynnäiset olettavat kirjoituksilleen? Miten käännynnäiset tuovat suomalaisuutta näkyväksi kirjoituksissaan näille oletetuille yleisöille? 2) Miten käännynnäiset esittävät itsensä suomalaisina musliminaisina ja millä tavoin he pyrkivät muokkaamaan suomalaista etnistä identiteettiään uuden uskonnon puitteissa? Minkälaista sosiaalista ja sukupuolista neuvottelua he käyvät eri yleisöjen kanssa suomalaisuudestaan? Onko neuvottelu erilaista oletetuille erilaisille yleisöille? 3) Miten sosiaaliset suhteet muuttuvat ja minkälaista uutta yhteisöllisyyttä naiset kokevat islamiin kääntymisen myötä?</p> <p>Arviot islamiin kääntyneiden määrästä Suomessa vaihtelevat 1000:n ja 2000:n välillä. Käännynnäisistä noin kaksi kolmasosaa on naisia. Käännynnäisillä on tärkeä rooli suomalaisessa yhteiskunnassa ja he toimivat usein kulttuurisina ja poliittisina sovittelijoina valtion ja muslimiyhteisöjen välillä. Tutkielma linkittyy monikulttuurisuutta sekä vähemmistöjen asemaa ja identiteettiä käsittelevään tutkimukseen. Sen tarkoituksena on esittää erilainen näkökulma monikulttuurisuusteemaan mutta tulokulma siihen on poikkeava, koska keskiössä eivät ole maahanmuuttajat.</p> <p>Aineistona on 13 suomalaisen muslimiksi kääntyneen naisen 742 blogikirjoitusta vuosilta 2007–2013. Aineiston analyysitapana on laadullinen temaattinen sisällönanalyysi. Blogit näyttävät vuorovaikutuksen kenttänä, jolla bloggaajat tekevät itselleen ja identiteetilleen tilaa.</p> <p>Suomalaiset islamiin kääntyneet naiset tekevät blogeissaan jatkuvaa identiteettityötä. Erving Goffmanin termin naiset hallitsevat itsestään rakentamia vaikutelmia. He luovat kirjoituksillaan mielikuvan itsenäisistä toimijoista, jotka ovat tarkan harkinnan jälkeen päättäneet itse vapaasta tahdostaan valita islamin uskon. Naiset joutuvat puolustelemaan muslimiuttaan niin blogeissaan kuin niiden ulkopuolella. Lukijoiden oletetaan usein suhtautuvan islamiin ja muslimeihin ennakkoluuloisesti ja negatiivisesti. Naiset pyrkivät eri tavoilla korjaamaan näitä ennakkoluuloja ja osoittamaan että suomalainen nainen voi olla muslimi menettämättä länsimaista identiteettiään. Islamissa he ihailevat yhteisöllisyyttä, vakiintuneita normeja, perheen arvostusta, sitä että miehellä ja naisella on omat roolinsa ja tehtävänsä yhteiskunnassa sekä islamin rationaalisuutta ja loogisuutta.</p> <p>Rivien välistä esille nousevia käännynnäisten määrittelemiä suomalaisia arvoja ja suomalaisuudelle tyypillisiä piirteitä ovat sananvapaus, tasa-arvo, suvaitsevaisuus, kaksinaismoralismi, kiireinen elämäntapa, kova arvomaailma ja perhearvojen puute. Naiset olettavat kirjoituksilleen erilaisia yleisöjä ja suomalaisuudesta neuvottelu ei näyttäyty yhtä voimakkaana tai samanlaisena eri oletetuille yleisöille kirjoitettaessa. Tutkimuksen perusteella on nähtävissä merkkejä sinivalkoisesta islamista naisten muokatessa esimerkiksi perinteisiä suomalaisia juhlapyyhiä islamiin sopiviksi ja toisaalta islamilaisia tapoja Suomeen sopiviksi.</p> <p>Muslimit nähdään länsimaissa usein Toisina, joiden arvomaailma on länsimaille vieras. Musliminaisia pidetään alistettuina ja liberaalin ja vapaan länsimaisen naisen vastakohtana. Suomessa huivipäinen musliminainen joutuu kirjoittajien kokemusten mukaan kuulemaan uteluita sekä ikävää huutelua ja vähättelyä. Islamiin kääntyneet suomalaiset naiset rakentavat maahanmuuttajien tavoin hybridejä identiteettejä, jotka eivät ole täysin kiinnittyneet mihinkään kulttuuriin, sekä ovat osa vähemmistöä omassa synnyinmaassaan. He kyseenalaistavat suomalaisuutta ja sanoutuvat siitä osittain irti.</p> <p>Muslimiksi kääntyminen muuttaa naisten sosiaalisia suhteita ja tuo naisten elämään kaksi selkeää uutta yhteisöä: toiset suomalaiset musliminaiset sekä niissä tapauksissa, että naisella on ulkomaalainen muslimimies, miehen suvun. Uusi muslimiyhteisö koetaan pääasiassa positiiviseksi asiaksi ja siihen kuulumista pidetään erittäin tärkeänä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords Islam, musliminaiset, käännynnäiset, etninen identiteetti, itsen esittäminen, vaikutelmien hallinta, toiseus, suomalaisuus, blogi			

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Uskonnollinen kääntyminen jatkuvana prosessina	5
2.1 Sosiaalisen, sukupuolisen ja etnisen identiteetin uudelleenneuvottelu	7
2.2 Islamin ja käännyttäisten tutkimus Suomessa	13
3 Identiteetin rakentaminen postmodernissa vuorovaikutuksessa	16
3.1 Itsen esittäminen ja vaikutelmien hallinta	16
3.2 Postmodernin subjektin monet identiteetit	20
<i>Etninen identiteetti</i>	22
3.3 Yhteisöllisyys ja Toiseus	24
3.4 Blogit minäesityksen näyttämönä	28
4 Aineisto ja menetelmät	31
<i>Tutkimusetiikasta</i>	35
5 Etnisen minäkuvan rakentaminen blogikirjoituksissa	36
5.1 Oletetut yleisöt minäesityksen rakentajana	36
5.2 Suomalaisuuden tekeminen näkyväksi	45
<i>Suomalaisuuden määrittäminen</i>	49
<i>Suomalainen islam</i>	52
5.3 Itsen määrittely suomalaisena musliminaisena	54
<i>Toimijuus</i>	59
5.4 Muuttuvat sosiaaliset suhteet	63
<i>Lähipiirin reaktiot</i>	63
<i>Uudet yhteisöt</i>	67
6 Käännyttäisten neuvottelu suomalaisesta identiteetistä	69
7 Lähteet ja kirjallisuus	76
7.1 Blogiaineisto	76
7.2 Kirjallisuus	77

1 Johdanto

Islam on tänä päivänä ajankohtainen ja mielipiteitä herättävä aihe. Jyrkkä jako islamilaiseen ja länsimaiseen maailmaan ei enää päde nykyaikana globalisaation ja ihmisten liikkuvuuden myötä. Silti mielikuvat islamista ovat lännessä usein kielteisiä, mikä johtuu osittain median keskittymisestä ongelmiin ja väkivaltaan islamia koskevassa uutisoinnissa (ks. Sakaranaho 2008, 26). Islam on noussut tärkeään rooliin kansainvälisessä politiikassa 1980-luvulta lähtien, ja useat islamiin liittyvät kohut ja terrori-iskut ovat vavisuttaneet koko maailmaa (Martikainen et al. 2011, 7). Erityisesti naisen asema tuntuu herättävän keskustelua. Samaan aikaan islamiin kääntyneiden, tai palanneiden¹, naisten määrän arvioidaan kuitenkin kasvaneen lännessä (van Nieuwkerk 2006, 1), vaikka he saavat osakseen vihamielisyyttä ja epäluuloa. Islamin näkyvyys on lisääntynyt jatkuvasti sekä tiedotusvälineissä että yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa mutta samalla näyttää kuitenkin siltä, että eurooppalaisten kyky ymmärtää islamia ja sen harjoittajia ei ole juurikaan kohentunut – ehkä jopa päinvastoin (Melasuo 2011, 45).

Saila Kujanpään (2009) mielestä suomalaisessa islam-keskustelussa olisi pyrittävä rakentamaan ymmärrystä islamista uskontona ja kokonaisvaltaisena elämäntapana sekä palattava peruskäsitteiden – ”islam”, ”hyvä suomalaisuus”, ”länsimaiset arvot” – lähteille ja pyrkiä rakentamaan keskustelua niistä käsin. Hänen mukaansa olisi syytä määritellä, mitä ovat länsimaiset arvot, joihin niin usein vedotaan, mihin ne perustuvat ja ovatko ne todella ristiriidassa islamin kanssa. Kujanpää muistuttaa, että oman kulttuurin, identiteetin ja juurien tunteminen on avain minkä tahansa Toisen tuntemiseen. Kujanpään (2009) mukaan kyse ei ole niinkään islamin ja lännen konfliktista, vaan puhettavasta, joka rakentaa eripuraisuutta näiden kahden välille. Tämän lisäksi muslimeja koskevat ongelmat leimataan islamista johtuviksi eikä ymmärretä niitä yhteiskunnallisia ja sosiaalisia konteksteja, jotka ovat usein muslimeja koskevien konfliktien taustalla. (Kujanpää 2009, 66–68.) Pyrin tässä työssäni tuomaan oman panokseni käsitteiden ”suomalaisuus” ja ”suomalaiset arvot” luonnehdintaan islamiin kääntyneiden suomalaisten naisten blogikirjoitusten kautta.

Suomessa arvioidaan asuvan noin 50 000–60 000 muslimia, joista suurin osa on maahanmuuttajataustaisia, ja heistä suurin osa pakolaisina maahan tulleita. Suomen

¹ Muslimit itse puhuvat islamiin palaamisesta, eivät kääntymisestä. Ilmaus perustuu islamilaiseen traditioon, jonka mukaan kaikki ihmiset syntyvät luonnolliseen tilaan (fitra). Islam on uskonto, joka vastaa ihmisen luonnollista uskoa. Siksi siihen palataan, ei käännytä.

islamilaisten kunnan erityispiirteitä ovat sen eurooppalaisittain pitkä historia 1800-luvulta sekä muslimiyhteisön etninen moninaisuus. Suomen muslimiyhteisö koostuu turkinkielisistä tataareista, jotka asettuivat Suomeen vuosien 1870 ja 1920 välisenä aikana, Suomeen tulleista ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajista sekä suomalaisista käännynnäisistä. Tataareja Suomessa asuu noin 800, ja arviot käännynnäisten määrästä vaihtelevat 1000:n ja 2000:n välillä. Kysyin asiasta Isra Lehtiseltä (2014) ja hän totesi, että minkäänlaisia yhteisiä tilastoja ei ole olemassa ja siksi arviointi on vaikeaa. Lehtisen arvion mukaan käännynnäisistä noin kaksi kolmasosaa on naisia. Suurimmat turvapaikanhakijaryhmät ovat muslimeja: somaleja, Irakin kurdeja ja afgaaneja. Muslimeja muuttaa Suomeen lisäksi perheen yhdistämisen, työntöön ja kiintiöpakolaisuuden kautta. Enemmistö muslimeista on sunnalaisia ja 10–15 prosenttia šiialaisia. Etniseltä ja kansalliselta taustaltaan Suomen muslimit ovat hyvin hajanainen joukko. Suurimmat ryhmät ovat somalit, arabit eri maista, bosnialaiset, Kosovon albaanit, turkkilaiset ja kurdit. (Martikainen 2011, 103; Muhammed 2011, 58, 66; Onniskä 2011, 122–123.)

Käännynnäiset ovat usein näkyvästi esillä suomalaisessa islam-keskustelussa kielitaitonsa ja suomalaisen yhteiskunnan tuntemuksensa takia (Muhammed 2011, 66). Käännynnäisillä on tärkeä rooli yhteiskunnassa ja he toimivat usein kulttuurisina ja poliittisina sovittelijoina valtion ja muslimiyhteisöjen välillä (van Nieuwkerk 2006, 5). Husein Muhammedin (2011) mukaan käännynnäiset näyttäytyvät usein maahanmuuttajataustaisia muslimeja konservatiivisempina ja jopa radikaaleina. He ovat innokkaita vetoamaan ”puhtaaseen” islamiin ja tulkitsemaan islamin pyhiä tekstejä kirjaimellisesti. (Muhammed 2011, 66.) Myös oma alkuoletukseni käännynnäisistä oli tämä tarttuessani aiheeseeni mutta se muuttui hyvin nopeasti. Muhammed (2011, 67) toteaaakin, että tällainen yksipuolinen kuva käännynnäisistä syntyy siksi, että nämä kaikkein tiukimmin islamin opit omaksuneet käännynnäiset esiintyvät mediassa aktiivisimmin ja antavat ymmärtää edustavansa kaikkien muslimien näkemyksiä.

Muslimit ovat myös uskonnollisuudeltaan hyvin erilaisia. Heidät nähdään usein yhtenäisenä ryhmänä, joka muodostaa kansainvälisen muslimien yhteisön, umman. Muhammed toteaa tuon yhteisön olevan kuitenkin vain teoreettinen. Muslimimaiden hajanaisuus osoittaa, ettei poliittisesti, yhteiskunnallisesti tai kulttuurisesti yhtenäistä islamilaista yhteisöä ole käytännössä olemassa. Länsimaisessa islam-keskustelussa muslimien ja länsimaalaisten välille rakennetaan keinotekoinen muuri, joka ei usein yhdistä muslimeita vaan pakottaa heidät tyytymään ulkoapäin annettuun muslimi-identiteettiin. Muslimien identiteetti ei tietenkään rakennu vain muslimiuden varaan eivätkä eurooppalaisuus ja muslimius ole toisiaan

poissulkevia identiteettejä. Kieli, kansallisuus, kulttuuri ja ammatti voivat olla uskontoa vahvempia identiteetin määrittäjiä Suomessa asuvien muslimien keskuudessa. (Muhammed 2011, 73–74, 79; ks. myös Martikainen 2011, 108–113.) Muslimit ovat yleisesti onnistuneet sovittamaan uskontonsa uusiin kulttuureihin ja erilaisiin yhteiskuntiin ja kykynsä mobilisoida käytettävissään olevat resurssit omaksi edukseen sekä lisäämään vaikutusvaltaansa (Muhammed 2011, 79; Martikainen 2011, 113).

Tutkin pro gradu –työssäni islamiin kääntyneiden suomalaisnaisten neuvottelua suomalaisuudesta heidän kirjoittamissaan blogiteksteissä. Lähestyn aihetta identiteettityön näkökulmasta. Tarkastelen islamiin kääntyneiden naisten etnisen identiteetin muokkautumista kahden erilaisena näyttäytyvän elämäntavan, suomalaisen ja islamilaisen, vuorovaikutuksessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Blogit voi nähdä vuorovaikutuksen kenttänä, jolla bloggaajat tekevät itselleen ja identiteetilleen tilaa sekä kohtaavat lukijoita. Kiinnostukseni kohteena oli työtä aloittaessani, ovatko bloggaajien esittämät identiteetit problemaattisia ja onko blogeissa tuotettu teksti puolustavaa vai myötämielistä. Miten islamiin liittyviä ennakkoluuloja tehdään näkyviksi ja miten kirjoittajat oikeuttavat ja positioivat itsensä kirjoitusten perusteella? Millainen pitää olla, jotta kelpaa vielä suomalaiseksi ja haluavatko naiset enää edes identifioitua ensisijaisesti suomalaiseksi? Näistä lähtökohdista muotoutui seuraavat tutkimuskysymykset:

- 1) Millaisia yleisöjä käännyttäiset olettavat kirjoituksilleen? Miten käännyttäiset tuovat suomalaisuutta näkyväksi kirjoituksissaan näille oletetuille yleisöille?
- 2) Miten käännyttäiset esittävät itsensä suomalaisina musliminaisina ja millä tavoin he pyrkivät muokkaamaan suomalaista etnistä identiteettiään uuden uskonnon puitteissa? Minkälaista sosiaalista ja sukupuolista neuvottelua he käyvät eri yleisöjen kanssa suomalaisuudestaan? Onko neuvottelu erilaista oletetuille erilaisille yleisöille?
- 3) Miten sosiaaliset suhteet muuttuvat ja minkälaista uutta yhteisöllisyyttä naiset kokevat islamiin kääntymisen myötä?

Pro gradu -työni taustalla on ajatus uudenlaisesta globaalista islamista. Olivier Royn (2007, ks. myös 2004) mukaan globalisaatio voidaan määrittää jonkinlaisena yhteisenä tilana, jolla ei ole alueellisia perusteita. Tähän tilaan pääsee helposti internetin tai muiden väylien kautta, ja tässä tilassa arvot, ideat, normit ja tavat eivät viittaa mihinkään tiettyyn kulttuuriin tai yhteiskuntaan, kieltä lukuun ottamatta. Royn mukaan yleisesti oletetaan, että uskonnot ja

kulttuurit liittyvät toisiinsa. Käsitteen "kulttuurien yhteentörmäys" perusajatus on, että jokaisella kulttuurilla on jonkinlaiset uskonnolliset juuret ja, että jokainen uskonto liittyy johonkin tiettyyn kulttuuriin. Globalisaation myötä uskonto ja kulttuuri irtautuvat toisistaan. Historian saatossa kaikki uskonnot ovat kohdanneet erilaisia kulttuureja ja sopeutuneet näihin, ja myös uusia kulttuureja on syntynyt. Royn (2007) mukaan nyt ei olla kuitenkaan luomassa uutta kulttuuria. Uskon ilmaukset eivät perustu mihinkään tiettyyn kulttuuriin vaan ovat itsenäisiä. Perinteisen arabikulttuurin ja islaminuskon erottaminen on edellytys modernisaatiolle, tai länsimaalaistumiselle. Mutta se ei tarkoita, että uskonnosta tulee liberaali. Royle modernisaation edellytys on uskonnon autonomisaatio, ei liberalisaatio tai länsimaisiin arvoihin mukautuminen. Ihminen voi olla fundamentalisti ja moderni samaan aikaan. (Roy 2007.)

Roy (2007) erottaa uskonnollisuuden ja sitoutumisen uskontoon. Yksilö on uskonnollisuuden ytimessä. Usko on henkilökohtaista, eikä se ole sama kuin uskonto. Uskonto on siis yksilöllistymässä. Tämä pätee muihinkin uskontoihin kuin islaminuskoon. Roy (2007) puhuu uudelleen syntymisen kokemuksesta. Yksilö löytää totuuden kohtaamalla pyhän, ja se on yksilöllinen kokemus, ei seurausta uskonnollisista opetuksista tai kulttuurista. Lähtökohtaisesti tämä pyhän kohtaaminen liittyy irtiottoon omasta ja yhteiskunnallisesta menneestä, perheestä ja historiasta. Yhtäkkiä yksilö on "uusi" ja hänellä on yksi totuus. Individualisaatio siis muodostaa modernin uskonnollisuuden ytimen. Toinen ydinasia on alueettomuus (de-territorialization). Yksilöt muodostavat uskon yhteisöjä, jotka eivät perustu mihinkään maantieteelliseen alueeseen, ja ovat siksi globaaleja. Perinteisesti islamin historiassa muslimien yhteisö (umma) on määritelty maantieteellisesti, eikä ole pidetty hyvänä oleskella pitkään maassa, joka ei ole osa tätä ummaa. Enää ei ole mahdollista puhua islamilaisesta maantieteellisestä alueesta; ei pelkästään siksi, että miljoonat muslimit elävät ei-muslimimaissa vaan myös siksi, että monet muslimimaina pidetyissä maissa asuvat uskovaiset eivät enää pidä maataan muslimimaana. (Emt.)

Tutkimukseni linkittyy sosiologiseen identiteetin ja vähemmistöjen tutkimukseen sekä monikulttuurisuustutkimukseen, vaikka maahanmuuttajat eivät tässä olekaan tarkastelun kohteena. Työn tarkoituksena on esittää erilainen näkökulma monikulttuurisuusteemaan osoittamalla, että etninen suomalaisuus määrittyy usealla tavalla ja että myös kantasomalainen voi olla vähemmistönä omassa kotimaassaan. En pyri määrittelemään mitä islam on. Tutkimani naiset määrittelevät itsensä muslimiksi ja näkevät islamin ennen kaikkea uskontona. Islam on kuitenkin kokonaisvaltainen elämäntapa ja sen erottaminen yhdeksi osa-

alueeksi henkilön elämässä ei liene tarkoituksenmukaista. Viitataan islamiin myös kulttuurina silloin, kun vertailukohteena on suomalainen tai länsimainen kulttuuri. Koska muslimien määrä jatkuvasti lisääntyy Suomessa, työni ajankohtaisuus on ilmeinen.

2 Uskonnollinen kääntyminen jatkuvana prosessina

Uskonnollinen kääntyminen nähdään nykyään yhä useammin jatkuvana prosessina, eikä yksittäisenä tapahtumana. Kääntyminen on kontekstuaalista, joten siihen vaikuttavat ihmissuhteet, odotukset ja tilanteet. Kääntyminen tapahtuu useassa vaiheessa ja se koetaan yleensä huomattavana muutoksena jokapäiväisen elämän uskonnollisissa, sosiaalisissa ja kulttuurisissa käytännöissä. Islamiin kääntyminen tuo mukanaan myös uusia ruumiillisia tapoja liittyen rukoilemiseen, paastoamiseen ja ruokaan. Lisäksi tärkeät identiteettiin liittyvät merkit, kuten nimi ja ulkonäkö, muuttuvat. Kääntyminen johtaa usein myös muuttuviin sosiaalsiin ja kulttuurisiin käytäntöihin, liittyen esimerkiksi juhliin tai kanssakäymiseen vastakkaisen sukupuolen kanssa. Nämä muutokset voivat aiheuttaa ongelmia lapsuuden perheessä. (Bourque 2006; Köse 1996; Rambo 1993; Roald 2006; Sultán 1999; van Nieuwkerk 2006, 4.) Bourque (2006, 233) toteaa, että kääntyminen islamiin ei vaadi ainoastaan uskonnollisen identiteetin muutosta vaan myös sosiaalisen, sukupuolisen ja kansallisen identiteetin uudelleenneuvottelua.

Lewis Rambo (1993, 7-12) on kehittänyt holistisen mallin, jolla hän kuvaa uskonnollista kääntymistä. Sen mukaan kääntymisen tutkimisessa pitää ottaa huomioon kulttuuriset, sosiaaliset, henkilökohtaiset ja uskonnolliset tekijät. Roald (2006) puolestaan kuvaa kolmivaiheisen prosessin, jonka suuri osa eurooppalaisista käännyttäisistä käy läpi. Nämä vaiheet ovat ”rakkaus”, ”pettymys” ja ”kypsyys”. Useat uudet käännyttäisöt suhtautuvat uuteen uskontoon aluksi tunteellisesti ja haluavat harjoittaa jokaista islamin sääntöä yksityiskohtaisesti. Toinen vaihe on vahvasti yhteydessä pettymykseen syntyperäisten muslimien käytöksestä ja ideoista ja tässä vaiheessa osa käänntyneistä hylkää islamin. Käännyttäinen voi myös tuntea sekä yhteenkuuluvuutta että ulkopuolisuutta omassa yhteiskunnassaan. Hänen on vaikea samastua maahanmuuttajien muslimiyhteisöön mutta myöskään kotimaahan ei enää tunneta täyttä yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kolmannessa vaiheessa monet uudet muslimit etsivät oman asuinpaikkansa kulttuurisessa kontekstissa uusia ymmärryksiä islamilaisista ideoista ja asenteista. Tässä vaiheessa monet sanovat ”palaavansa itseensä”. He tajuavat olevansa skandinaaveja, jotka elävät islamilaisten raamien sisällä. (Roald 2006, 49–51.)

John Lofland ja Norman Skonovd (1981) ovat erotelleet kuusi kääntymismotiivia: intellektuaalisen, mystisen, kokeilevan, affektionaalisen, herätyksellisen ja pakkoon perustuvan. Rambo on kehittänyt aiempien vaihemallien pohjalta heuristisen mallin, joka perustuu siihen, että kääntyminen tapahtuu vaiheittain. Kääntyminen on muutosprosessi, jossa läpikäydään eri vaiheet ja joskus saatetaan mennä taaksepäin vaiheiden välillä. Rambon esittämä malli on moniulotteinen, historiallinen ja prosessisuuntautunut; kääntyminen nähdään sarjana vuorovaikutteisia ja kumulatiivisia osatekijöitä. Se on monimuotoisen datan järjestämiseen tarkoitettu strategia, ei universaali tai muuttumaton työkalu. Rambon mukaan kääntymisen tieteellinen ymmärtäminen on vain ihmisen yritys ymmärtää mysteerisen jumalan ja kompleksisen yksilön välistä kohtaamista. (Rambo 1993, 14–17.)

Rambon (1993) peräkkäisen vaihemallin (sequential stage model) vaiheet ovat konteksti, kriisi, etsintä, kohtaaminen, vuorovaikutus, sitoutuminen ja seuraukset. Konteksti on laajin kaikista vaiheista. Se on dynaaminen kenttä, jossa kääntyminen tapahtuu. Ihmissuhteiden verkostot sekä koulutuksen ja institutionaalisten rakenteiden kumulatiiviset seuraukset vaikuttavat potentiaaliseen kääntymiseen. Kriisi antaa mahdollisuuden uudelle vaihtoehdolle. Kriisit pakottavat ihmiset kohtaamaan rajoituksensa ja voivat kannustaa yksilöä etsimään ratkaisua konfliktiin, täyttämään tyhjyyden, sopeutumaan uusiin olosuhteisiin tai löytämään teitä muutokseen. Useimmat käännyttäiset etsivät aktiivisesti täyttymystä. Etsintään vaikuttaa yksilön emotionaalinen, älyllinen tai uskonnollinen valmius kohdata asioita. Potentiaalista käännyttäisistä motivoi halu kokea mielihyvää ja välttää kipua, konseptuaalisen systeemin säilyttäminen, itsetunnon parantaminen, palkitsevien ihmissuhteiden rakentaminen sekä vallan tunteen saavuttaminen. Kohtaamisvaiheessa ne ihmiset, jotka ovat kriisissä ja etsivät uusia vaihtoehtoja ja ne, jotka ovat valmiita tarjoamaan etsijälle uuden suunnan, löytävät toisensa. Kohtaaminen voi johtaa kääntymiseen mutta yhteisiä intressejä ei aina löydetä. Kun ne on löydetty tai luotu, päästään intensiiviseen vuorovaikutukseen. (Rambo 1993, 17, 165–167.)

Ihmissuhteet ovat usein vahvimpia reittejä uuteen vaihtoehtoon. Joissain tapauksissa uuden ihmissuhteen luominen luo perustan uuden elämäntavan rakentamiselle. Rituaalit mahdollistavat potentiaalisen käännyttäisen kokemaan uskonnon pelkän älyllisen tason yläpuolella. Retoriikka tarjoaa käännyttäiselle tulkintajärjestelmän, joka ei ole relevantti ainoastaan uskonnollisessa elämänpiirissä vaan henkilön koko elämässä. Sitoutuminen on kääntymisprosessin täyttymys. Keskeistä kääntymisprosessille on käännyttäisen

elämäkerrallisen muistin uudelleenrakentaminen ja uuden attribuutiojärjestelmän käyttöönotto elämän eri osa-alueilla. Käännynnäisestä tulee uuden yhteisön täysivaltainen jäsen rituaalien kautta. Kääntymisellä on vaikutuksia koko muutosprosessin ajan. Joillekin seurauksena on radikaalisti muuttunut elämä. Toiset kokevat, että heillä on tehtävä tai tarkoitus ja kolmannet saavuttavat turvallisuuden ja rauhan tunteen. Kääntymisprosessilla voi olla myös tuhoisa vaikutus; yksilö voi kokea, että uusi suuntaus ei olekaan sitä, mitä hän odotti. Joka tapauksessa kääntyminen on arvaamatonta ja sitä pitää puolustaa, vaalia, tukea ja rohkaista. Se tarvitsee yhteisöllisyyttä ja vahvistusta. Kun käännynnäiset kehittyvät henkisesti, heidän ymmärryksestään tulee sofistikoituneempaa ja he arvioivat ja tulkitsevat kokemuksiaan uudelleen. (Rambo 1993, 167–170.)

2.1 Sosiaalisen, sukupuolisen ja etnisen identiteetin uudelleenmuuttelu

Islamiin kääntyneitä on alettu viime vuosina tutkia entistä enemmän, etenkin Ruotsissa, Tanskassa ja Hollannissa. Karin van Nieuwkerk on toimittanut vuonna 2006 kirjan ”Women Embracing Islam”, jonka kaikki artikkelit käsittelevät länsimaalaisten naisten kääntymistä muslimiksi. Useat kirjan artikkeleista ovat relevantteja työni kannalta ja esittelen tässä luvussa osan niistä. Lisäksi esittelen muita relevantteja tutkimuksia, joiden tuloksia suhteutan omaan työhöni analyysiosiossa ja johtopäätöksissä.

Madeleine Sultán (1999) on käsitellyt ruotsalaisten kääntymistä islamiin yksilönäkökulmasta. Kääntyminen on prosessi, jonka aikana uskonnollinen identiteetti muotoutuu asteittain. Sen aikana käännynnäiset kiinnostuvat tietyistä islamiin liittyvistä ajatuksista ja elämäntavoista. Tutkittuja ruotsalaisia käännynnäisiä kiehtoivat erityisesti islamin tarkat käsitykset naiseudesta ja mieheydestä samoin kuin patriarkaalinen ydinperhe. Toinen kiehtova elementti oli vakiintunut normisysteemi ja idea islamista objektiivisena totuutena. Myöhemmin kääntymisprosessissa (uudelleenmäärittelyn vaihe) käännynnäiset alkavat muuttaa ajatuksiaan, tunteitaan ja käytöstapojaan. Sultánin (1999) mukaan on paradoksaalista, että uskonnon piirteet, jotka alun perin kiehtoivat käännynnäisiä, nähdään myöhemmin konfliktinlähteinä. (Sultán 1999.)

Madeleine Sultán Sjöqvist (2006) on jatkanut tutkimustaan käännynnäisistä ja haastatellut väitöskirjaansa islamiin kääntyneitä ruotsalaisia tarkoituksenaan selvittää, miten käännynnäiset luovat merkityksiä uskonnollisuudelleen ja miten elettyä uskonnollisuutta ilmaistaan maallistuneessa myöhäismodernissa yhteiskunnassa. Kääntyminen prosessina on tutkielman keskiössä. Hänen tutkimansa käännynnäiset painottivat erityisesti kolmea, jo

aiemmassa tutkimuksessa osittain esille nousutta asiaa: 1) islam edustaa heille ihmisten, erityisesti miehen ja naisen välistä tasa-arvoa, 2) islam tarjoaa hyvän patriarkaalisen perhemallin ja 3) naisten tulisi totella miehiään. (Sultán Sjöqvist 2006.)

Sultán Sjöqvistin (2006) haastattelemat naiset kuvasivat länsimaalaista kulttuuria ja sen ihmisille aiheuttamia vaikutuksia usein negatiivisin termein, kun taas islamiin kuuluminen nähtiin positiivisena asiana. Länsimaista massakulttuuria, kapitalismia ja segmentoitunutta yhteiskuntaa kritisoitiin. Länsimaisen yhteiskunnan ei nähty pystyvän tuottamaan yhteisöllisyyttä, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja merkitystä elämään ja siitä tuntui puuttuvan normit. Sitä pidettiin vihamielisenä naisia ja lapsia kohtaan, sen nähtiin seksualisoivan naisen vartalon ja aiheuttavan ihmisille pakkomielteen ulkonäöstään. Kristinusko koettiin epäloogiseksi ja sen ei uskottu edustavan totuutta. Islamin nähtiin tarjoavan kaikkea, mitä naiset eivät länsimaalaisuudesta löytäneet ja olevan kritisoitujen asioiden vastainen. Islamia pidettiin ystävällisenä naisille ja lapsille eikä sen koettu alistavan naisia. Haastateltujen naisten mielestä länsimainen yhteiskunta hyväksikäyttää naisia mutta islam antaa heille oikeuksia. Lisäksi naiset kokivat islamin antavan tarkoituksen elämälle ja olevan homogeeninen. Sen nähtiin tarjoavan yhteiskunnallinen malli, jossa jokaiselle on oma paikkansa. (Emt., 78–171.)

Naiset painottivat olevansa ”hyviä musliminaisia”. Tämän he perustelivat siten, että heillä on islaminmukaiset ihanteet, he kykenevät ottamaan vastuuta, he rajoittavat omaa elämäänsä eri tavoilla, esimerkiksi tottelemalla miestänsä ja sallivat miehelleen vapauksia. Näin he kokivat osallistuvansa hyvän yhteiskunnan luomiseen. Rajoittamalla liikkumisvapauttaan, pukeutumistaan ja seksuaalisuuttaan, he näyttivät kykenevänsä ottamaan vastuuta elämästään ja voivansa vaikuttaa jokapäiväiseen elämäänsä. Naiset esittivät itsensä aktiivisina toimijoina. (Sultán Sjöqvist 2006, 256–257.)

Karin van Nieuwkerk (2004) on tutkinut hollantilaisten käännyttäneiden ja ympäröivän yhteiskunnan välisiä haasteita haastatteleamalla sekä käännyttäneiden että heidän sukulaisiaan ja ystäviään. Hänen mukaansa käännyttäneiden ja heidän läheistensä välisten välirikkojen ja ongelmien tutkiminen valottaa hollantilaista kansallista ja kulttuurista identiteettiä, jota vasten muslimien tapoja ja arvoja tutkaillaan. Hollantilainen yhteiskunta nähdään yleisesti vapaana, liberaalina ja emansipoituneena; islamin usko takapajuisena, rajoittuneena ja naisia alistavana. Van Nieuwkerkin tutkimuksessa suurin hollantilaisen yhteiskunnan ja käännyttäneiden välisten ongelmien lähde liittyi sukupuolten välisiin suhteisiin. Suurin osa käännyttäneistä piti suhdettaan mieheensä tasapainoisena mutta

länsimaissa naisen asema islamissa tulkitaan vääjäämättä alisteiseksi, mistä käännynnäiset toki olivat tietoisia. Käännynnäisten vanhemmat ja muut läheiset eivät voineet ymmärtää, miten tytär tai läheinen oli voinut luopua itsenäisyydestään ja vapaudestaan. Tämä ja monet jokapäiväiset sosiaaliset ja kulttuuriset käytännöt (ruokavalio, juhlat, pukeutuminen) aiheuttavat eriasteisia konflikteja käännynnäisten perheissä ja ystävyysuhteissa mutta myös laajemmin koko yhteiskunnassa. (Van Nieuwkerk 2004.)

Anne Sofie Roald (2006) on tarkastellut, miten uudet muslimit sisällyttävät ”skandinaavisia arvoja” heidän ymmärrykseensä islamista sekä tunnistavatko he ”skandinaavisen islamin” esille tulon. Suurin osa tutkituista tunnisti ”tanskalaisen”, ”ruotsalaisen” tai ”norjalaisen” islamin kehittymisen. Ainoastaan kahden islamistisen suuntauksen, salafismin ja hizb al-tahririn, edustajat kieltäytyivät puhumasta ”skandinaavisesta islamista”. Roaldin haastatteluissa sukupuolikysymys nousi usein esille. Hän huomasi, kuinka uusilla käännynnäisillä on tapana puolustella perinteisiä islamiin liittyviä sukupuolisysteemejä. Lukuun ottamatta ääriliikkeiden kannattajia käännynnäiset yleisesti ottaen hyväksyvät tasa-arvoisten mahdollisuuksien ihanteen mutta hylkäävät idean naisista ja miehistä tasa-arvoisina siinä merkityksessä, että he olisivat samanlaisia samanlaisine tehtävineen. Oikeudenmukaisuuden (equity) käsite korvaa tämän jaottelun. Käännynnäisten mukaan oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa arvostettaisiin kotitöitä ja lasten kasvatusta yhtä paljon kuin kodin ulkopuolista työtä. Tämä ei heidän mielestään länsimaalaisesti tasa-arvoisena pidetyssä yhteiskunnassa toteudu. (Roald 2006, 48–63.)

Roaldin tutkimat uudet muslimit muodostivat omia islamilaisia perinteitä muuntamalla skandinaavisia perinteitä islamilaiseen kontekstiin, esimerkkinä pohjoismaiseen lastenhoitomalliin pohjautuvat islamilaiset päiväkodit, sauvakävely ja adventtikalenterin käyttö Ramadanin aikana. Roaldin mukaan muslimit Skandinaviassa ovat marginaalissa ja uudet muslimit ovat niitä, jotka osallistuvat keskusteluun muun yhteiskunnan kanssa. Heidän roolinsa on kuitenkin puolustaa islamia ja osoittaa, että islam ja muslimit eivät ole uhka skandinaaviselle yhteiskunnalle. (Roald 2006, 63–69.)

Nicole Bourquen (2006) mukaan kääntymisen ymmärtäminen vaatii tarkastelun keskittymistä niihin prosesseihin, joissa uusi identiteetti luodaan. On otettava huomioon 1) tavat, joilla identiteettiä ilmentetään, 2) muiden muslimien ja muun yhteiskunnan kanssa käytävän sosiaalisen vuorovaikutuksen seuraukset, 3) laajempi valtakonteksti, jossa tämä vuorovaikutus tapahtuu ja 4) diskurssin tärkeys. (Bourque 2006, 247.) Kuten jo aiemmin totesin, tutkijat

käsittävät kääntymisen nykyään jatkuvana prosessina ja keskittyvät niihin vaiheisiin, jotka käännyttäiset käyvät läpi. Bourquen (2006, 233) mukaan kolme tärkeää asiaa on kuitenkin jätetty huomiotta useimmissa tutkimuksissa: 1) Kuinka islamiin kääntymisen ei vaadi muutosta ainoastaan uskonnollisessa identiteetissä vaan myös sosiaalisen, sukupuolisen ja kansallisen identiteetin uudelleenmuokkauksella, 2) kuinka näitä uusia identiteettejä ilmennetään uusien ruumiillisten käytäntöjen (rukoilu, peseytyminen, pukeutuminen, syöminen ja paasto) kautta ja 3) laajempi konteksti, jossa näitä identiteettejä luodaan uudelleen, kuten valtasuhteet, vuorovaikutus muiden muslimien kanssa ja sen oppiminen, kuinka olla muslimi ei-islamilaishuhteisissa yhteiskunnassa.

Kösen (1996) mukaan kääntymisprosessi alkaa paljon ennen kuin henkilö virallisesti kääntyy eli suorittaa shahadan. Muiden muslimien läsnäololla on suuri merkitys kääntymisprosessiin ja jatkuva vuorovaikutus muslimien kanssa on tärkeää, jotta kääntynyt pysyisi muslimina. Kösen mukaan kääntymisprosessiin kuuluu vaiheittainen ”muslimikäytäntöjen” omaksuminen. Yleensä kieltoja aletaan noudattaa ensin ja sen jälkeen rukoilla ja vasta viimeiseksi pukeutua islamin sääntöjen mukaan. Bourquen (2006, 238) oma tutkimus vahvisti nämä Kösen huomiot mutta hän kuitenkin näkee Kösen teoriassa rajoituksia. Kösen teoria ei ota huomioon, kuinka affektiiviset suhteet, jotka vaikuttavat kääntymiseen, suhteutuvat laajempaan sosiaaliseen kontekstiin eikä ymmärrä, että muslimiksi tulo on prosessi, jonka aikana oppii näkemään itsensä muslimina, elämään muslimina ja esittelemään itsensä muille muslimina. Teoria siis ei ota huomioon, kuinka identiteetti muuttuu kääntymisprosessin aikana. Bourquen mukaan ei riitä, että katsotaan, kuinka yksilöt käyvät kääntymisen vaiheet läpi vaan pitää katsoa, kuinka eteneminen näiden vaiheiden läpi vaatii muslimi-identiteetin luomista. Laajempi sosiaalinen konteksti on myös otettava huomioon, koska henkilöstä ei tule muslimia tyhjiössä. (Bourque 2006, 236–239.)

Sukupuoli-identiteetin uudelleenmuokkaukseen liittyy naisen rooli yhteiskunnassa ja monille käännyttäisille äitiyden arvostaminen islamissa on asia, joka otetaan ilolla vastaan. Muslimi-identiteetin luomisprosessiin kuuluu ruumiillisten käytäntöjen lisäksi menneisyyden uudelleentulkinta. Diskurssilla on tärkeä rooli tässä. Kun Bourquen tutkimuksen naiset puhuivat menneisyydestään, tietyt avainteemat ja fraasit toistuivat. Monet sanoivat, että ennen muslimiksi tuloa heidän elämällään ei ollut suuntaa. Naisten kokoontumiset toimivat areenana, jossa ei vain opittu islamista vaan myös puhumaan siitä. Kääntymiseen keskittyvillä kirjoilla ja internet-sivustoilla on sama tarkoitus. (Bourque 2006, 240–243.)

Kansallisen identiteetin uudelleenneuvottelu tapahtuu useilla tavoilla. Jotkut tuntevat olevansa kahden maailman välissä (yleensä oman synnyinmaan ja puolison synnyinmaan), toiset painottavat uskonnollista identiteettiä yli muiden ja jotkut määrittelevät kansallisen identiteettinsä kokonaan uudelleen: ”Olen skottilainen muslimi”. Kääntyneiden täytyy etsiä ”muslimiratkaisuja” jokapäiväisiin ongelmiin. Joulu on hyvä esimerkki. Suurin osa Bourquen tutkimista naisista ei juhlinut sitä mutta yksi naimaton nainen juhli perheensä kanssa ja rationalisoi sen sanomalla Jeesuksen olevan islamin profeetta ja että islamin mukaan vanhempia pitää kunnioittaa. (Bourque 2006, 245–246.)

Marcia Hermansen (2006) on tutkinut yhdysvaltalaisen käännynnäisnaisten kokemuksia heidän yrityksistään kasvattaa tyttärensä muslimi-identiteettiin. Se, oliko kääntynyt naimisissa toisen kääntyneen amerikkalaisen vai maahanmuuttajamuslimin kanssa, vaikutti tyttärien identiteettiin enemmän kuin esimerkiksi islamilainen ideologia, jota naiset noudattivat. Hermansenin tutkimille naisille islamiin kääntyminen oli ollut tietoinen valinta pitkän harkinnan ja islamiin tutustumisen jälkeen. Kääntymisen jälkeen he olivat yleensä säilyttäneet hyvät välit synnyin perheisiinsä ja ympäröivään yhteiskuntaan. Kääntyminen oli kuitenkin aiheuttanut suuria muutoksia naisten identiteetissä ja muokannut heidän koko elämänsuuntaansa esimerkiksi ura- ja avioliittovalinnoissa. Suurimmalla osalla haastatelluista islam oli vaikuttanut täysin ura- ja elämäntapavalintoihin ja perheeseen sitoutuminen oli naisille tärkeää. Tyttärinä sitä vastoin kukaan ei ollut valinnut islamiin liittyvää työuraa. Haastatellut painottivat, että pääasia tyttärien kasvattamisessa muslimiksi on ”normaalius”. Tämä tarkoittaa yhteyttä muslimi-ikätovereihin mutta samalla tavallisten amerikkalaiseen yhteiskuntaan kuuluvien asioiden sallimista tyttärilleen. Tarvetta muslimi/ei-muslimi- tai halal/haram (sallittu/kielletty)-jaotteluun ei ollut. (Hermansen 2006, 250–263.)

Hermansenin (2006) haastateltavat arvioivat, että yhdeksällä heidän yhteensä 19 tyttärestä oli heikompi muslimi-identiteetti kuin äidillä itsellään, seitsemällä oli saman vahvuinen ja kolme oli luopunut islamista kokonaan. Kaiken kaikkiaan tutkimus osoitti, että äidit kasvattivat tyttäriään vahvaan muslimi-identiteettiin. Osoituksena tästä oli se, että suurin osa tyttärinä oli valinnut itselleen muslimiaviomiehen ja kasvatti omia lapsiaan muslimiksi. Muslimi-identiteettiä heikentäviä tekijöitä olivat ympäröivän muslimiyhteisön ja ikätovereiden puute tyttärien lapsuudessa ja nuoruudessa sekä sitoutuneen muslimi-isän poissaolo. (Emt., 266, 271–272.)

On väitetty, että länsimaissa on enemmän islamiin kääntyneitä naisia kuin miehiä ja Hermansenin (2006, 264) mukaan tämä johtuu siitä, että syntymästään muslimina olleet miehet naivat enemmän ei-musliminaisia kuin päinvastoin johtuen syntymästään muslimina olleiden naisten rajoitetummista avioliittomahdollisuuksista. Muslimimiehen naineet ei-musliminaiset kääntyvät usein avioliiton myötä muslimiksi. Hermansenin aineistossa Suufi-orientoituneita käännyttäisiä houkutteli hengellisyyden etsintä ja identiteetin kokeellinen uudelleenluominen. Maahanmuuttajan naineet eivät Hermansenin aineistossa olleet Suufi-orientoituneita ja puolestaan rakensivat muslimi-identiteettiään monikulttuurisessa avioliitossa liikkuen jatkuvasti kahden kulttuurimaailman välillä. (Emt., 264.)

Anna Mansson McGinty (2007) on tutkinut kahden ruotsalaiskäännyttäisen kautta naisten feminististä lähestymistapaa islamiin ja sukupuolisuhteisiin sekä neuvottelua ruotsalaisista ja muslimiarvoista. Mansson McGintyn mukaan naisten kertomukset haastavat sellaiset akateemiset ja poliittiset väitteet, kuten sivilisaatioiden yhteentörmäys, jotka ylläpitävät ”me” ja ”he” jaottelua. Käännyttäisiä pidetään usein ruotsalaisuuden pettureina, mikä perustuu Mansson McGintyn mukaan väärinkäsityksiin ja tietämättömyyteen. Yleinen stereotopia on, että ei voi olla fiksu ja käännyttäinen samaan aikaan. Kumpikin tutkimuksen kohteista halusi tehdä selväksi, että ei ole alistettu ja passiivinen. He olivat aktiivisia naisasioissa, feministejä omin sanoin. Toinen nainen piti profeetta Muhammedia maailman suurimpana feministinä. Hänelle tasa-arvo merkitsee sitä, että sekä naisilla että miehillä on tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia. Nämä oikeudet eivät ehkä ole samoja, koska miehet ja naiset eivät ole samanlaisia, mutta molempien pitäisi kunnioittaa toista ja arvostaa toisen erilaisuutta. (Mansson McGinty 2007, 476–480.)

Tina Gudrun Jensen (2008) on tarkastellut, millaisina käännyttäiset kokevat näennäisesti vastakkaiset identiteettinsä tanskalaisena ja muslimina. Jensenin tutkimuksessa he eivät usein kokeneet olevansa kumpaakaan. He tunsivat olevansa puristuksissa kahden puolen välissä ja tunsivat itsensä erilaisiksi sekä suhteessa tanskalaisiin että muslimeihin. Perheen suhtautumisesta kääntymiseen nousi esille etenkin äidin pelko lapsensa menettämisestä mutta vastaavasti käännyttäiset kokivat itsensä orvoiksi. Menetyt on siis molemminpuolinen. Todellinen konflikti alkaa, kun tytär tai poika alkaa harjoittaa uskontoaan kotona ja julkisesti, esimerkiksi rukoilemalla tai alkamalla käyttää hijabia. Nämä erilaisuuden ilmaisut, ei kääntymisen itsessään, voivat johtaa siihen, että perhe katkaisee välit käännyttäiseen hetkeksi. Tutkitut käännyttäiset tuntuivat yleisesti irtaantuvan dominoivasta tanskalaisesta kulttuurista. (Gudrun Jensen 2008.)

Karin van Nieuwkerk (2008) on tutkinut rationaalisen valinnan -teorian sopivuutta ymmärtämään kolmen hollantilaisen naisen kääntymistä islamiin. Tämä perustuu ajatukseen siitä, että uskonnosta on tullut lännessä yhä enemmän kulutushyödyke. Rationaalista valintaa on käytetty harvoin islamin yhteydessä, koska länsimaissa islam uskontona ja siihen kääntyminen nähdään stereotypisesti epäloogisina. Kääntyneet näkevät asiat aivan päinvastoin. Käännynnäisten mielestä islam on rationaalinen ja kääntyminen on tapahtunut heidän omasta tahdostaan järkevän pohdinnan tuloksena. Rationaalisen valinnan teoria on kuitenkin puutteellinen, koska käännynnäisten identiteetti ja historia unohdetaan. Kääntyminen on prosessi, joka ei lopu uskonnustukseen. (Van Nieuwkerk 2008, 431–432.)

2.2 Islamin ja käännynnäisten tutkimus Suomessa

Muslimien määrä ja islamin näkyvyys ovat kasvaneet Suomessa huomattavasti kuluneen kahden vuosikymmenen aikana. Määrän kasvu johtuu etupäässä lisääntyneestä maahanmuutosta ja näkyvyyden nousu islamin ja kansainvälisen politiikan sidoksista. Islamiin liittyen on julkaistu suuri määrä kirjallisuutta viime vuosina, mutta kuitenkin vain harva teos on keskittynyt Suomen tilanteeseen. (Martikainen et al. 2008, 7.) Tuomas Martikaisen, Tuula Sakaranahon ja Marko Juntusen vuonna 2008 toimittama *Islam Suomessa* sekä Martikaisen ja Sakaranahon vuonna 2011 toimittama *Mitä muslimit tarkoittavat?* ovat ansiokkaasti paikanneet tätä aukkoa.

Ensimmäinen Suomen muslimeja koskeva artikkelikokoelma, joka kokosi yhteen eri alojen tutkijoita, julkaistiin vuonna 1999 (Sakaranaho & Pesonen: *Muslimit Suomessa*). Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta suomalainen tutkimus on hyvin tuoretta. Tutkimus on näyttänyt keskittyvän pääasiassa kahteen etniseen ryhmään eli tataareihin ja erityisesti somaleihin. Suomessa toimivia moskeijoita ja islamilaisia yhdistyksiä on käsitelty useissa yhteyksissä jo 1990-luvun alusta lähtien. Viime vuosina tutkimus on laajentunut temaattisiin kysymyksiin, kuten uskonnonvapauteen, musliminuoriin ja median antaman islam-kuvan tutkimiseen. Islamia ja muslimeja koskevan suomalaisen tutkimuksen 1990-luvulla alkanut kukoistus johtuu Sakaranahon mielestä osittain siitä, että islamin merkitys maailmanpolitiikassa on kasvanut. Toisaalta uskonnon yhteiskunnallinen merkitys on tajuttu paremmin tutkijoiden keskuudessa ja islamin tutkimus onkin laajentunut aloille, joilla uskontoa ei ole aiemmin juurikaan tutkittu. (Sakaranaho 2008, 24–28.)

Saila Kujanpää (2009) toteaa, että islamin yleistyminen Suomessa on lisännyt tarvetta dialogille muslimien ja ei-muslimien välillä sekä tarvetta ymmärtää islamia uskontona. Toisaalta suomalaisten muslimien pitää pohtia, kuinka tulkita islamia uudessa ympäristössä ja sovittaa islamilaiset käytännöt osaksi yhteiskuntaa, jossa eletään. (Kujanpää 2009, 66.)

Islamiin kääntyneitä ei ole Suomessa juurikaan tutkittu. Oman panoksensa aiheeseen on tuonut Isra Lehtinen, joka on jo pitkään ollut aktiivinen käännyneiden tutkija. Lehtisen ja Marja Tiilikaisen kirjoittamassa artikkelissa *Muslim women in Finland* (2004) todetaan, että 1990-luvun alun jälkeen islamiin kääntyneiden määrä on alkanut kasvaa. Tälle ilmiölle on useita mahdollisia syitä. Islam on ollut yhä näkyvämmän mediassa vuodesta 1990 alkaen ja herättänyt kiinnostusta suomalaisissa. Samaan aikaan maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt ja suomalaiset ovat solmineet yhä enemmän henkilökohtaisia suhteita maahanmuuttajataustaisiin muslimeihin. Internetistä on tullut yleinen ja helppo tapa löytää tietoa islamista ja islamia käsitteleviä kirjoja on julkaistu entistä enemmän suomeksi. Koraanista ilmestyi uusi suomenkielinen käännös vuonna 1995, mikä on tehnyt Koraanista helpommin lähestyttävään ja ymmärrettävämmän suuremmalle yleisölle kuin aiempi, vuodelta 1957 oleva käännös. Yksi mahdollinen selitys käännyneiden kasvavalle määrälle on muutokset suomalaisen yhteiskunnan arvoissa ja normeissa ja perherakenteessa. Islamilainen elämäntapa nähdään houkuttelevan vaihtoehtona individualismille, välinpitämättömyydelle ja sekularisaatiolle. (Tiilikainen & Lehtinen 2004, 49.)

Suurin osa islamiin kääntyneistä suomalaisista on naisia. Tiilikaisen ja Lehtisen (2004) mukaan naisten kääntyminen islamiin liittyy usein avioliittoon muslimin kanssa mutta tämä ei ole välttämätön edellytys kääntymiselle. Monet muslimin naineet naiset eivät myöskään käänny islamiin. Useimmat käännyttäisnaiset asuvat kaupungeissa, tyypillisesti Helsingin metropolialueella. Heidän koulutustaustansa on vaihteleva. Käännyttäisnaisten ikäjakauma on muuttunut 1990-luvusta, jolloin suurin osa kääntyneistä oli 25–35-vuotiaita. 2000-luvun alkupuolelta lähtien enemmistö uusista kääntyneistä on ollut nuorempia, noin 20-vuotiaita. Tähän voi olla syynä se, että avioliiton merkitys islamiin kääntymisessä on vähentynyt. Nuoret naiset eivät ole vielä naimisissa mutta etsivät itsenäisesti uskonnollisia ja hengellisiä vaihtoehtoja kristinuskolle. (Emt., 50.)

Suomalaisista islamiin kääntyneistä on tehty joitakin opinnäytteitä ja esittelen tässä kaksi sosiologian pro gradu –tutkimusta ja yhden sosiaaliantropologian pro gradu-tutkimuksen.

MinnaMaria Laulumaa (1997) on tehnyt sosiologian pro gradu-tutkielman suomalaisten naisten kääntymisestä islaminuskoon. Hän on seitsemää käännyttäistä haastatteleamalla pyrkinyt selvittämään kääntymisen mahdollistavia yksilöllisiä ja sosiaalisia edellytyksiä sekä kääntymisen seurauksia. Tarkastelussa on otettu huomioon toisaalta yksilö ja hänen toimintansa ja toisaalta vuorovaikutus muslimiyhteisön ja sen jäsenten kanssa. Lisäksi islaminuskoon kääntymistä lähestytään sekundaarisena sosiaalistumisena. Laulumaan tutkimuksen perusteella suomalaisen naisen kääntymisen islaminuskoon on moniulotteinen ja monitasoinen muutosprosessi, joka saattaa kestää muutamista kuukausista jopa useisiin vuosiin. Kääntymisprosessista voidaan erottaa hänen tutkimuksensa perusteella kuusi vaihetta, jotka ovat 1) uskonnollinen tausta 2) islamin kohtaaminen 3) perehtyminen islaminuskoon 4) kääntymispäätös ja sen toteuttaminen 5) sitoutuminen islamilaiseen elämäntapaan sekä 6) tasapainoileminen kahden kulttuurin välillä. Laulumaan mukaan suomalaisen naisen kääntymisen islaminuskoon edustaa nykyaikaista kääntymistyyppiä, jolle on ominaista tiedollinen perehtyminen uskomusjärjestelmään, kääntyneen roolin harjoittelu ja pitkä harkinta-aika ennen tietoista kääntymispäätöstä. (Laulumaa 1997.)

Anne Haataja (2010) on sosiaaliantropologian pro gradussaan islamiin kääntyneiden suomalaisten naisten haastatteluiden ja kenttäpäiväkirjan avulla tarkastellut suomalaisten muslimisiskojen kokemuksia ”kulttuurien välistä”. Hän on tutkinut, millaista arkea ja islamia muslimiksi kääntyneet naiset elävät ja rakentavat ja millaisia merkityksiä he uskonnolleen antavat. Lisäksi hän tarkasteli, millaisia yhteisöllisyyksiä sekä erottautumisen ja kuulumisen tapoja käännyttäisten puheessa rakentui. Haatajan tutkimuksen perusteella suomalaisten suhtautuminen islamiin ja muslimeihin on varautuneiden asenteiden ja orientalismista ammentavien käsitysten leimaavaa ja tämä vaikuttaa muslimiksi kääntyneiden suomalaisnaisten arkeen. Hän näki musliminaiset osana sekä suomalaista että islamilaista yhteisöä ja heidän osallistuvan näiden uudelleenmäärittelyyn. Suomalaiselle ja uskonnolliselle identiteetille annettiin vaihtelevia merkityksiä, jotka vaikuttivat siihen, mihin kansalliseen, kulttuuriseen, etniseen ja uskonnolliseen kategoriaan naiset kokivat kuuluvansa. (Haataja 2010.)

Suvi Sipilä (2012) on sosiologian pro gradussaan tutkinut islamiin kääntyneiden suomalaisten naisten internetissä olevia blogeja. Osa näistä blogeista on samoja kuin omassa aineistossani. Sipilä on analysoinut, millaista naiseutta islamiin kääntyneet suomalaisnaiset tuottavat kirjoituksissaan ja miten he rakentavat musliminaisidentiteettiä yhtäältä islamilaisen ja toisaalta suomalaisen kulttuurin välimaastossa. Toinen laaja näkökulma oli, millaista islamia

suomalaiset musliminaiset blogikirjoitusten perusteella arkielämässään elävät. Sipilän tutkimuksessa blogikirjoituksista nousi esiin kolme pääteemaa, jotka olivat muslimi-identiteetin kokonaisvaltaisuus, naiseuden rakentuminen kahden kulttuurin välissä ja pukeutuminen musliminaisuuden rakentumisessa. Islamiin kääntyneet naiset kokivat uskonnollisen identiteetin ensisijaiseksi ja islam vaikutti elämän kaikkiin osa-alueisiin. He pyrkivät löytämään tärkeiksi kokemilleen asioille ja arvoille hyväksyttävät perustelut islamista, vaikka nämä asiat eivät lähtökohtaisesti kuuluisi islamiin. (Sipilä 2012.)

3 Identiteetin rakentaminen postmodernissa vuorovaikutuksessa

Käsittelen tässä luvussa tutkimusaiheeni valottavaa teoriaa. Koska identiteettiteorioita on valtavasti, olen pyrkinyt valitsemaan tähän oman työni kannalta relevanteimpia painottaen sosiologisia näkökulmia. Koska identiteetin käsite on keskeinen sosiaalipsykologiassa, mukana on myös sosiaalipsykologisia näkökulmia.

Zygmunt Bauman (1996) on todennut, että jos modernin identiteetin ongelma oli, kuinka rakentaa identiteetti ja pitää se kestäväenä ja vakaana, postmodernin identiteetin ongelma on, kuinka välttää kiinnittymistä yhteen identiteettiin ja pitää vaihtoehdot avoimena. Moderni rakensi identiteetin teräksestä ja betonista, postmoderni kierrätettävästä muovista. Baumanin mukaan yksilö ajattelee identiteettiään ollessaan epävarma, mihin kuuluu eli kun hän ei tiedä, mihin asettaa itsensä ilmiselvien käytösmallien joukossa ja miten varmistaa, että ihmiset ympärillä hyväksyisivät tämän sijoittumisen oikeana ja soveliaana, jotta kummatkin osapuolet tietäisivät miten olla toistensa seurassa. Identiteetti on Baumanin mukaan nimi, joka on annettu tälle paolle epävarmuudesta. Modernissa oli yksilöstä itsestään kiinni löytää pako epävarmuudesta. Bauman kutsuu näitä modernin ajan yksilöitä pyhiinvaeltajiksi, joita ei enää postmodernissa ole, vaan on kulkijoita (stroller), kulkureita (vagabond), turisteja ja pelureita. Nämä eroavat toisistaan ja ovat jo itsessään ambivalentteja. Hieman liioitellen voi todeta, että postmodernin kansalaisen velvollisuus on elää nautinnollista elämää. (Bauman 1996, 18–36.)

3.1 Itsen esittäminen ja vaikutelmien hallinta

Erving Goffman (1959) kuvaa teoksessaan *The Presentation of Self in Everyday Life* (suom. *Arkielämän roolit*, 1971) yksilöidenvälisiä vuorovaikutustilanteita teatterisanastoa käyttäen. Yksilön saapuessa sosiaaliseen tilanteeseen hän joutuu yleisön, eli muiden läsnäolijoiden tarkkailtavaksi. Yleisö haluaa tietää, kuinka suhtautua tulokkaaseen, mitä odottaa tältä ja mitä

tämä odottaa yleisöltä. Yksilö pyrkii esiintymään yleisölleen omalta kannaltaan mahdollisimman suotuisassa valossa tilanteessa kuin tilanteessa. Näin ollen yksilö pyrkii myös aktiivisesti säätelemään esiintymistään ja sitä kautta vaikuttamaan läsnäolijoiden mielissä syntyviin tulkintoihin. Goffman nimittää tätä itsen esittämistä esitykseksi (performance) ja siinä esiintyviä yksilöitä esiintyjiksi (performer). Jokainen yksilö esittää tiettyä roolia ollessaan muiden ihmisten joukossa eli näyttelee kohtauksia lavalla halliten sitä, mitä yleisö näkee. Toisin sanoen yksilöt hallitsevat itsestään syntyviä vaikutelmia yleisölleen. (Goffman 1959, 1–16.)

Goffman (1959) näkee itsensä esittämisen arkielämässä jatkuvana tiedonhallinnan prosessina ja erottaa yksilön itseilmaisut suoriin ja epäsuoriin. Jälkimmäiset ovat teatraalisempia ja kontekstuaalisempia, sanattomia sekä oletettavasti tahattomia. Suoria ilmaisuja yksilö puolestaan käyttää avoimesti välittääkseen informaatiota ja niitä on helpompi manipuloida kuin epäsuoria ilmaisuja. Yksilö asettuu päivittäiseen ”tiedotuspeliin”, jossa hänestä muodostuvat vaikutelmat ovat tulosta hänen taidostaan kontrolloida suoria ja epäsuoria ilmaisuja. Jos epäsuorat ilmaiset eivät tue suoria ilmaisuja, yksilön esitys asettuu kyseenalaiseen valoon. (Emt., 1- 16.)

Goffmanin ajatuksia on sovellettu 2000-luvulla jonkin verran lähinnä viestintään keskittyvän internet-tutkimuksen parissa (esim. Papacharissi 2002, Trammell & Keshelashvili 2005, Noppari & Hautakangas 2012) mutta sosiologista hänen ajatuksiinsa perustuvaa internet-tutkimusta ei tietääkseni ole tehty. Papacharissi (2002, 654) toteaa, että internet antaa siellä kirjoittavalle mahdollisuuden esittää online-näytöstä, jonka kautta yksilön persoonallisuus tai osia siitä paljastuu. Julkiseen blogiin tuotettu sisältö voidaan nähdä sosiaalisena esityksenä. Blogi toimii näyttämönä esitykselle, jossa blogin kirjoittaja esiintyy bloggaajan roolissa yleisölle eli blogin lukijoille. Itsen esittäminen virtuaalimaailmassa eroaa kuitenkin kasvoitusten tapahtuvasta esityksestä, sillä internetissä on helpompi hallita epäsuoria ilmaisuja ja näin ollen antaa tarkemmin harkittu kuva itsestä (Noppari & Hautakangas 2012, 28–29; Papacharissi 2002, 645; Trammell & Keshelashvili 2005, 3). Islamiin kääntyneet bloggaajat pyrkivät luomaan itsestään suomalaisena muslimina tietynlaista kuvaa ja sen kautta rakentamaan lukijoille kuvaa islamista sellaisena kuin he sen kokevat ja haluavat muiden sen näkevän.

Useimmiten esiintyjä itse uskoo esittämänsä roolin todenmukaisuuteen yhdessä yleisön kanssa (Goffman 1959, 17). Esiintyjä osaa suunnitella esitystään, ottaa välimatkaa rooliinsa ja arvioida esityksen onnistumista. Yleisö puolestaan soveltaa esityksen tulkinnassa samoja menetelmiä

kuin katsoessaan näytelmää ja suhtautuu onnistuneeseen esitykseen vilpittömänä ja aitona, koska toisen esitystä tulee kunnioittaa. Esiintyjällä on jatkuva huoli rituaalin onnistumisesta. Yleisö pyrkii selvittämään, ovatko asiat todella sitä, miltä näyttävät. Esiintyjä puolestaan pyrkii vakuuttamaan yleisönsä siitä, että näin todella on. Kömmähdyksiä kuitenkin sattuu ja erityisen kiusallista on, jos esitetty identiteetti paljastuu epäaidoksi tai valheelliseksi. Goffman korostikin, että ihmisten käsitys mahdollisuudestaan näiden antamiensa vaikutelmien hallintaan on usein ylimitoitettu: ”Elämä ei sinänsä ole uhkapeliä, mutta vuorovaikutus on”. (Emt., 208–237, 243.)

Goffmanin (1959, 271) mukaan yhteisössämme yksilön esittämä roolihahmo ja hänen minänsä yleensä jotenkin vastaavat toisiaan. Esitetty minä on jonkinlainen kuva, joka tavallisesti on uskottava ja jonka näyttämöllä toimiva ja roolihahmon taakse kätkeytyvä yksilö koittaa saada yleisön omaksumaan hänen minäkseen. Mutta vaikka katsojat päätyvät olettamaan esittäjälle minän, se ei synny hänestä, vaan koko kohtauksesta. Minä syntyykin kaikkien näiden järjestelyjen yhteistuloksena ja on kauttaaltaan syntyvaiheidensa leimaama. (Emt., 271.) Näin ollen esimerkiksi käännyttäjänsä blogissa esitetyn roolin voidaan ajatella sulautuvan osaksi blogia kirjoittavan yksilön identiteettiä: kirjoittaja ajattelee esiintyvänsä blogissa itsenään, ja blogissa esiintyvä roolihahmo on yhtä kuin kirjoittaja itse.

Sosiaalinen esitys on kiteytetysti ilmaistuna vaikutelmien hallintaa. Yksilön rakentama niin sanottu julkisivu (front) vaikuttaa ratkaisevalla tavalla yleisön mielissä syntyvien vaikutelmien hallinnan onnistumiseen. Julkisivu on eräänlainen ekspressiivinen väline, joka koostuu sekä performanssin lavastuksesta tai näyttämöstä (setting) että esiintyjän henkilökohtaisesta julkisivusta (personal front). (Goffman 1959, 22–24.) Virtuaalimaailmassa näyttämön voi ajatella tarkoittavan blogin ulkoasua. Henkilökohtainen julkisivu puolestaan rakentuu arvo- ja virkatunnuksista, sukupuolesta, iästä, ihonväristä, ulkomuodosta, puhetavasta, ilmeistä ja eleistä, joiden oletetaan seuraavan yksilöä näyttämöltä toiselle (emt., 24). Blogeissa ei voi nähdä kaikkia näitä yksilön henkilökohtaisen julkisivun piirteitä, esimerkiksi ilmeitä ja eleitä, mutta etenkin esiintymistapaan liittyvät piirteet tulevat sielläkin ilmi. Goffman (1959, 24) erottaakin henkilökohtaisesta julkisivusta ulkonäkön ja esiintymistapaan (manner) liittyvät piirteet. Esiintymistapa tarkoittaa niitä ärsykeitä, jotka tietyllä hetkellä kertovat yleisölle, millaista roolia yksilö aikoo esittää lähtilanteessa. Esiintyminen voi olla esimerkiksi kopeaa ja hyökkäävää, jolloin yleisö saattaa olla varuillaan kun taas nöyrä ja anteeksipyytelevä esiintyminen antaa toisenlaisen vaikutelman yksilön tarkoituksista. (Emt., 24.) Blogeissa esiintymistapa, eli kirjoitustyyli, sanavalinnat ja oikeinkirjoitus, on erityisen merkityksellistä, koska yleisö ei saa kirjoittajan ilmeistä ja eleistä lisäinformaatiota vaan on pelkästään tekstin

varassa. Tällöin on kiinnitettävä tarkasti huomiota siihen, millaisen vaikutelman teksti synnyttää. Aineistoni bloggaajat pohtivatkin tätä, varsinkin jos he saavat palautetta esimerkiksi hyökkäävästä kirjoitustyylistä. He eivät itse aina tajua, millaisen vaikutelman heidän kirjoituksistaan saa. Toisaalta osa myös sanoo pitävänsä tietoisesti yllä tietynlaista roolia saadakseen sanottavansa tehokkaammin perille.

Blogien kaltaiset sosiaalisen median palvelut tarjoavat oivalliset puitteet verkkoa käyttävän yksilön identiteettityölle. Vuorovaikutus toisten verkonkäyttäjien kanssa on keskeistä oman minäesityksen ja yleisön mielissä syntyneiden vaikutelmien hallinnan kannalta, sillä toisilta saadun palautteen perusteella yksilö saa mahdollisuuden arvioida esityksensä onnistumista. Minä rakentuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa, muiden toimet ja reaktiot muovaavat sitä, sillä juuri yleisö pakottaa esiintyjää pyrkimään yhtenäiseen roolisuoritukseen (Goffman 1959, 51–54).

Goffmanin teoksessa *Stigma* (1963) näkökulmana on edelleen minän esittäminen mutta ilman teatterianalogiaa. Tarkastelun kohteena on sosiaalisesti leimatut, stigmatisoidut henkilöt. He eivät sovi niihin standardeihin, joita yhteiskunta pitää normaalina. Tyypillisiä sosiaalisia stigmoja ovat fyysiset vammat tai epämuodostumat, mielisairaudet, huumeongelmat, alkoholismi, prostituutio ja vähemmistöön kuuluminen. Stigmatisoitujen henkilöiden täytyy jatkuvasti kamppailla mukautuakseen suuren yleisön heille luomaan arveluttavaan sosiaaliseen identiteettiin. He peilaavat minäkuvaansa ”normaaleihin” ihmisiin ja saavat siitä palautetta. Stigmatisoidut henkilöt kehittävät strategioita, joilla he tuovat stigmaansa esiin tai peittävät sitä, ja kohtaavat muiden reaktiot. (Goffman 1963.)

Goffmanin (1963) mielestä ”normaalin” ja stigmatisoidun henkilön kohtaaminen on sosiaalisen elämän perustilanne, jossa ihmisen sosiaalisuuden erityinen luonne paljastuu ja valtasuhteet nousevat esiin. Hallitseva valtaväestö määrittelee, ketkä ovat poikkeavia (Hall 1999). Leimatun ihmisen merkitykselliseksi ominaisuudeksi tulee hänen stigmansa, kuten valtavirrasta poikkeava uskonto, joka saattaa ”pilata” leimatun henkilön identiteetin (Reuter & Kyntäjä 2006, 106). Anni Reuter ja Eve Kyntäjä (2006) ovat tutkineet maahanmuuttajien syrjintä- ja leimautumiskokemuksia kansainväliseen avioliittoon kohdistuneen stigman näkökulmasta. Heidän haastattelututkimuksessaan monet sekä miehet että naiset kokivat suomalaisen kanssa solmittuun avioliittoon liittyvän kielteisen leiman, stigman, joka oli suomalaisten antama (Reuter & Kyntäjä 2006, 111). Reuterin ja Kyntäjän tutkimuksessa kyse oli virolaisista ja venäläisistä naisista ja miehistä, jotka olivat solmineet avioliiton suomalaisen kanssa.

Leimautumisen näkökulman voi kuitenkin liittää myös tutkimiini suomalaisiin musliminaisiin, joilla on ulkomaalainen muslimipuoliso. Nämä puoliset ovat usein Pohjois-Afrikasta tai Lähi-idästä. Suuri yleisö näkee muslimienemmistöiset maat Toisina, joiden arvot ja tavat eivät sovi Suomeen ja siksi niistä maista tulevien henkilöiden kanssa avioituminen on epäilyttävää ja suomalaisuuden vastaista. Näiden miesten kanssa avioituviiin tai seurusteleviin naisiin liitetään voimakas stigma. Kuten Reuterin ja Kytäjänskin (2006, 117) tutkimuksessa tuli ilmi, Suomeen avioliiton perusteella muuttava mies saatetaan puolestaan nähdä hyödyn tavoittelijana.

3.2 Postmodernin subjektin monet identiteetit

Postmodernissa ajattelussa on itsen identiteetti tullut keskeiseksi teemaksi sen joutuessa uudenlaisten haasteiden eteen. Gerard Delantyn (2003, 135) mukaan identiteetistä tulee ongelma, kun itseä ei enää pidetä itsestäänselvyytenä. Itsen kiintopisteistä on tullut epävakaita, kun aiemmin kiinteät rakenteet, kuten luokka, sukupuoli, kansakunta ja etnisyys, ovat murentuneet. Postmoderni minä on sosiaalinen minä, joka muodostuu suhteessa erilaisuuteen pikemmin kuin yhtenäisyyteen ja tämän takia identiteetistä tulee ongelma (Delanty 2003, 133-135.)

Identiteetti voidaan määrittää monin eri tavoin riippuen tieteenalasta, määrittelijästä ja käytetyistä teoreettis-metodologisista lähtökohdista, jolloin myös analyysi kohdistuu eri asioihin. Maykel Verkuyten (2005) on laatinut sosiaalitieteellisen mallin identiteetin eri analyysitasoista. Verkuytenin mallin kolme analyysitasoa ovat yksilötaso, vuorovaikutuksen taso ja yhteiskunnan taso. Näistä lähimpänä omaa tutkimustani on vuorovaikutuksen taso, jossa identiteetin nähdään rakentuvan jokapäiväisessä, tilannekohtaisessa vuorovaikutuksessa. Etnistä identiteettiä voidaan esimerkiksi tutkia jatkuvana sosiaalisten määrittelyjen ja neuvottelujen prosessina. Vuorovaikutuksen taso toimii yksilö- ja yhteiskunnan tason välittäjänä, koska kumpaakaan ei olisi olemassa ilman toista. Vuorovaikutuksessa tuotetaan ja uusinnetaan yhteiskunnalliset suhteet, uskomukset, normit ja arvot sekä muodostetaan kuva itsestä ja identiteetistä. Identiteettiä ei näin ollen nähdä yksilön sisäisenä asiana, vaan sosiaalisesti tuotettuna ilmiönä. (Verkuyten 2005, 19–20.)

Myös Stuart Hall (1999) näkee identiteetin vuorovaikutuksessa rakentuvaksi. Hänen mukaansa subjektista, jolla aiemmin koettiin olevan yhtenäinen ja vakaa identiteetti, on tulossa pirstoutunut. Se ei koostu yhdestä, vaan monista identiteeteistä, jotka muodostuvat toisiaan risteävistä tai jopa toisilleen vastakkaisista diskursseista, käytännöistä ja positioista. Siitä

identifikaatioprosessista, jolla projisoimme itsemme kulttuurisiin identiteetteihin, on tulossa aiempaa avoimempi, moninaisempi ja ongelmallisempi. Tästä on syntynyt *postmoderni subjekti*, jolla ei ole kiinteää, olemuksellista tai pysyvää identiteettiä. Identiteetti rakentuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Se muokkaantuu jatkuvasti suhteessa niihin tapoihin, joilla meitä representoidaan tai puhutellaan meitä ympäröivissä kulttuurisissa järjestelmissä. Identiteetti on historiallisesti - ei biologisesti - määrittynyt. Merkitysten ja kulttuuristen representaatioiden järjestelmien lisääntyessä kohtaamme ristiriitaisten ja eri suuntaan tempoilevien identiteettien ja eri aikoina erilaistenkin identiteettien moneuden, minkä vuoksi identifikaatiomme vaihtelevat jatkuvasti. Siten kokemus yhtenäisestä identiteetistä kohdusta hautaan johtuu ainoastaan "lohduttavasta tarinasta" tai "minäkertomuksesta", jonka olemme rakentaneet itsestämme. (Hall 1999, 22–23, 250.)

Ajatus sopeutuvasta, muokattavasta ja kontekstuaalisesta postmodernista minuudesta on yleinen sosiaalitieteissä (vrt. esim. Bauman 1996) ja erityisesti sosiaalisen konstruktionismin suuntauksessa (Saastamoinen 2006, 175). Muutoksen mittavuus saattaa johtaa "identiteetin kriisiin", jossa aiemmin vakaat identiteetit ja ryhmäjäsenyydet hajoavat johtuen sosiaalisista, poliittisista ja taloudellisista muutoksista niin globaalilla, kansallisella, paikallisella kuin henkilökohtaisellakin tasolla. Ihmisten identiteetit muodostuvat tänä päivänä monista eri lähteistä kuten kansallisuudesta, etnisyydestä, sosiaalisesta luokasta, yhteisöstä, uskonnosta, ammatista, sukupuolesta ja seksuaalisuudesta. (Woodward 1997, 1.) Sosiaalinen konstruktionismi on väljä yläkäsite näkemyksille, joiden mukaan todellisuus sekä määritelmät hyvästä ja pahasta rakentuvat jatkuvassa ihmisten välisessä kommunikatiivisessa toiminnassa, joka hyödyntää olemassa olevia kulttuurisia resursseja. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan maailmasta ei ole löydettävissä lopullisia totuuksia, koska maailma on tekstuaalinen, kertomuksista ja merkityksistä syntynyt. Voimme lukea ja tulkita sitä aivan kuten erilaisia tekstejäkin. On vain paikallisia, historiallisia ja sovellettavia totuuksia. Goffman ja muut mikrososiologit (esim. Garfinkel) edustavat sellaista sosiaalisen konstruktionismin muotoa, jossa huomio keskittyy arjen tavanomaisiin keskusteluihin ja kohtaamisiin. Minuuden ja identiteetin kysymykset näyttäytyvät tällöin tilanteisina ja tulkittavina. (Saastamoinen 2006, 175–176.)

Anthony Giddensille (1991) identiteetti on refleksiivinen projekti. Globalisaation mukanaan tuomat instituutioiden ja sosiaalisen elämän muutokset heijastuvat itseen, jota ylläpidetään yhtenäisellä mutta jatkuvasti päivitettävällä kertomuksella itse-identiteetistä. Mitä enemmän perinteet menettävät merkitystään, sitä enemmän yksilöiden täytyy neuvotella

elämäntapavalinnoistaan monien valintojen välillä. Refleksiivisestä elämäntapasuunnittelusta, joka yleensä edellyttää riskien arviointia, tulee keskeinen itse-identiteetin rakennusväline. (Giddens 1991, 5.)

Etninen identiteetti

Erik Allardt (1981) on määrittelyt etnisen ryhmän ”joukoksi ihmisiä, joilla on joitakin kulttuurisia, kielellisiä tai rodullisia erikoispiirteitä ja joilla ainakin osittain on yhteinen alkuperä ja jotka tuntevat kuuluvansa yhteen”. Arkipäiväisessä puheessa sanaa etninen käytetään usein vain selvistä erikoispiirteistä tai näkyvistä eroista. Etnisyys ei kuitenkaan koskaan muodostu vain erityispiirteistä vaan on sosiaalinen ilmiö, joka edellyttää aina ryhmittelyä ja ryhmien muodostumista. (Allardt & Starck 1981, 19–20.) Stuart Hallin (1999, 54) mukaan tällainen käsitys etnisyydestä ihmisille yhteisinä kulttuurisina piirteinä - kieli, uskonto, tavat, traditiot ja kiinnittyminen paikkoihin - osoittautuu myytiksi modernissa maailmassa. Kulttuuri ja etnisyys viittaavat sosiologiassa käsitteinä eri ilmiöihin, vaikka niitä usein käytetäänkin toistensa synonyymeina. Etnisyys, tai etninen identiteetti, tarkoittaa ihmisen tunnetta kuulua ja samastua tiettyyn etniseen ryhmään, kun taas kulttuuri, tai kulttuuri-identiteetti, on eräänlainen kollektiivinen tietoisuus, tietyn kulttuuriryhmän yhteenkuuluvuuden tunne ja käyttäytyminen, joka perustuu yhteisiin arvoihin, yhteiseen historiaan, kieleen ja perinteeseen (Hautaniemi 2001, 13; Liebkind 1994, 22.) Etnisyyden käsite on sosiologiassa laaja ja kattaa sekä kulttuuri-identiteetin että etnisen identiteetin (Liebkind 1994, 22). Useimmat etnisen ryhmän jäsenet yleensä samastuvat ryhmäänsä ajattelemalla ja käyttäytymällä muiden saman etnisen ryhmän jäsenten tavoin, polveutuvat tai kuvittelevat polveutuvansa samoista alkulähteistä, ja heillä on tiettyjä yhteisiä kulttuuripiirteitä (Hautaniemi 2001, 17; Liebkind 1994, 23). Etnisyys, etninen identiteetti ja etninen ryhmä ovat melko uusia käsitteitä, jotka ovat syntyneet korvaamaan käsitteitä heimo, rotu ja kansa. Etnisyys viittaa mihin tahansa etniseen ryhmään, esimerkiksi suomalaisiin Suomessa, mutta sitä käytetään usein viittamaan vähemmistöryhmiin. (Hautaniemi 2001, 16.) Eri yksilöt voivat pitää itseään etnisen ryhmän jäsenenä erilaisin perustein. Yksi korostaa kieltä, toinen kansallisuutta ja kolmas uskontoa. (Liebkind 1994, 23.)

Karmela Liebkindin (1994, 23, 30) mukaan ihmisen etninen identiteetti on jatkuvan itsemäärittelyn ja -arvioinnin tulos, ja se kehittyy ihmisen koko elämän ajan vuorovaikutuksessa oman ryhmän ja ympäröivien ryhmien jäsenten kanssa. Ihmisen etninen identiteetti on vain yksi hänen monista identiteeteistään, joita ilmaistaan päällekkäin ja limittäin. Jos tietyn etnisen ryhmän jäsen ei tunne yhteenkuuluvuutta ryhmäänsä, hän saattaa

liittyä uusia identiteettimahdollisuuksia tarjoavaan uskonnolliseen tai muuhun liikkeeseen. (Hautaniemi 2001, 23.) Ihminen voi samastua myös jonkin toisen kuin oman etnisen ryhmänsä jäseniin (Liebkind 1994, 30). Käännynnäisnaiset eivät usein tunne samastuvansa suomalaiseen valtakulttuuriin ja etsivätkin islamista sellaista, mitä suomalainen etninen identiteetti ei tarjoa. Monet myös kokevat kristinuskon opit vieraisiksi ja löytävät islamista vastauksen uskonnollisuuden kaipuuseensa. Etniseen identiteettiin liittyy olennaisesti myös ulkoiset merkit ja symbolit, kuten vaatetus (Hautaniemi 2001, 25). Ulkonäkö onkin näkyvin osa, joka erottaa käännynnäisnaiset perinteisestä suomalaisesta etnisyydestä. Kaikki eivät käytä islamin mukaista väljää vaatetusta ja pään peittävää huivia, mutta ne jotka käyttävät, erottuvat näkyvästi siitä, miltä etnisen suomalaisen oletetaan näyttävän.

Samankaltaisen etnisen tai kulttuurisen ryhmän fyysisen läsnäolon puuttuminen ympäriltä voi aiheuttaa sen, että ihminen joutuu identifioitumaan "kuviteltuihin" yhteisöihin (Anderson 1983). Tällaisena esimerkkinä on Hokkasen (2002) mukaan juutalaisten diaspora mutta aivan samalla tavalla myös muslimien diaspora: heidän välillään on vahva "kuviteltu" yhteys fyysisen yhteenkuuluvuuden sijasta. Etninen ja kulttuurinen identiteetti eivät siis muodostu ja muokkaannu ainoastaan suhteessa fyysisesti ympäröivään yhteisöön vaan myös kuviteltuihin yhteisöihin. (Hokkanen 2002, 65–66.) Myös verkkoyhteisön voi nähdä kuviteltuna. Vaikka osalla kommentoivista tunteekin toisensa myös verkon ulkopuolella, suurin osa kommentoijista jää vain persoonattomiksi nimimerkeiksi, joihin ei ole mitään fyysistä sidettä.

Etnisyyden asema yksilön identiteetin määrittäjänä on siis muuttunut mutta se ei ole silti menettänyt merkitystään (esim. Hautaniemi 2001, 28). Hallin (1999, 58) mukaan kansalliset identiteetit ovat rappeutumassa, mutta uudet hybridit identiteetit ovat ottamassa niiden paikan. Postmodernina aikana kaikkialla esiintyy sellaisia kulttuurisia identiteettejä, jotka eivät ole kiinteitä vaan siirtymätilassa ja ammentavat yhtä aikaa monista eri kulttuurisista traditioista (Hall, 1999, 71). Hybrideillä identiteeteillä viitataan usein monietnisten tai kotimaastaan toiseen maahan muuttaneiden henkilöiden identiteettiin (Hall 1999, 71). Käännynnäisten identiteetin voi kuitenkin mielestäni nähdä myös hybridisenä siinä mielessä, että vaikka he eivät olekaan muuttaneet pois kotimaastaan, he ovat alkaneet elää ja noudattaa omasta etnisestä kulttuuristaan poikkeavaa uskontoa ja etnistä kulttuuria. Kyse ei kuitenkaan ole siitä, että käännynnäisillä olisi ollut yksi kulttuuri, joka muuttuu vaan monia, joita muokataan uuteen kontekstiin käännyttäessä islamiin.

Hallille (1999, 71) hybridi-identiteetti tarkoittaa, että yksilö säilyttää vahvan yhteyden paikkoihin ja perinteisiin, joista hän tulee mutta hän ei kuvittele voivansa palata menneeseen. Hybridi-identiteettiset henkilöt omaksuvat uuden kulttuurin piirteitä kuitenkin sulautumatta siihen tai menettämättä täysin vanhaa identiteettiään. He säilyttävät itsessään jälkiä niistä kulttuureista, traditioista, kielistä ja historioista, jotka muovasivat heidät. (Emt., 71.) Homi Bhabha (1990, 211; 1994, 1) määrittelee hybridiyden eri tavalla. Hänelle se ei ole kahdesta kulttuurista muodostuva identiteetti, vaan kulttuurien väliin jäävä, itsenäinen kolmas tila (third space, in-between space), jossa muilla ulottuvuuksilla on mahdollisuus yhdistyä. Tämä kolmas tila syrjäyttää historiat, jotka ovat sen perustana ja pystyttää uusia valtarakenteita. Kolmannessa tilassa elävät identiteetit ovat erillisiä suhteessa niihin kulttuureihin, joiden välissä ne sijaitsevat eikä niitä voida palauttaa niihin kulttuurisiin aineksiin, josta ne ovat lähtöisin (Bhabha 1990, 211). Bhabhan (1994, 1) mukaan nämä välitilat tarjoavat maaperän niiden minuuden strategioiden kehittelyyn, jotka panevat alulle identiteetin uusia merkkejä.

3.3 Yhteisöllisyys ja Toiseus

Useat yhteiskuntatieteilijät pitävät yhteisöllisyyttä ihmisen olemukseen olennaisesti kuuluvana. Aiemmin oletettiin yhteisöllisyyden katoavan modernisaation myötä ihmisten irtautuessa paikallisesta ja kansallisesta sidoksesta mutta uudempi yhteiskuntatutkimus painottaa, että yhteisöt eivät rakennu niinkään paikallisen vuorovaikutuksen varaan, vaan perustuvat merkityksen ja identiteetin etsimiseen. Yhteisöt nähdään symbolisina rakennelmina, joiden tärkein ylläpitävä voima on kyky nähdä yhteiset merkitykset. (Hautamäki 2005, 8-9.) Delantyn (2003) mukaan nykyaikainen yhteisö on kommunikaatioyhteisö, joka perustuu uudenlaisiin kuulumisen (belonging) kokemuksiin. Koska yhteisöllisyys ei ole enää paikkasidonnaista, voimme kuulua samaan aikaan moniin yhteisöihin uskonnon, kansallisuuden, etnisyyden, elämäntavan ja sukupuolen perusteella. (Delanty 2003.) Edellä mainitut kuulumisen tavat toimivat myös suomalaisten käännyttäneiden yhteisöllisyyden perustana. Kuulumisen kokemukset vaihtelevat ajan ja paikan mukaan eikä uskonnollisuutta voi nostaa suurimmaksi yhteisöllisyyden kuuluvuuden perustaksi.

Delantyn (2003, 119–120) mukaan modernisaation luomat ongelmat yhteisön käsitteeseen voi ratkaista kommunikatiivisella lähestymistavalla. Kommunikaatioyhteisö muodostuu sosiaalisessa toiminnassa (emt., 112). Tällainen yhteisö on konstruktivinen eli se määrittyy käytännöissä pikemmin kuin rakenteissa tai kulttuurisissa arvoissa. Yhteisö on joukko käytäntöjä, jotka luovat yhteenkuulumista ja joita tuotetaan kommunikaatiossa. Delanty

esittää, että tällainen lähestymistapa ei enää näe yhteisöä symbolisena, koska yhteisö on enemmän kuin vain merkityksien lähde. Kommunikatioyhteisöt ovat avoimia eivätkä symbolisten rajojen ja vakaiden viitekehysten (community of reference) ylläpitämiä. (Emt., 130.)

Myöskään uskonnot eivät ole häviämässä maallistumisen myötä vaan ovat läsnä hyvin moderneina pidetyissä yhteiskunnissa, sekä julkisella että yksityisellä tasolla, ja kokoavat uusilla tavoilla ihmisiä yhteisöihinsä (Hautamäki 2003, 9; Olsson 2009, 278). Tommi Lehtosen (2005, 61) mukaan uskonnon tulevaisuuteen vaikuttaa olennaisesti se, miten yhteisö oppii uskonnollista kieltä ja pitää sen elinvoimaisena. Uskonnon yhteisöllisyys ei edellytä ihmisten suoraa kanssakäymistä vaan tiedotusvälineet ja internet toimivat uskonnon välittäjinä ja yhteisöllisyyden ylläpitäjinä. Keskeistä on, että uskova henkilö olettaa olevan olemassa muitakin, jotka uskovat ja tuntevat samalla lailla kuin hän. (Lehtonen 2005, 77–78.) Susanne Olssonin (2009) mukaan uskonto on palaamassa julkiseen tilaan ja sekularisaatio heikkenee. Olsson tulkitsee uskontoa funktionaalisesti eli kiinnittää huomion siihen, mitä uskonto tekee ihmisille ja miten sitä käytetään. Hän näkee uskonnon sosiaalisena konstruktiona, joka on olemassa kulttuurissa dialektisissa suhteissa. Ei ole väliä, onko uskonto oikea vai väärä. Uskonto on länsimaisessa tutkimuksessa määritelty useimmiten uskon ja sisäisen tilan lähtökohdista mutta tätä lähestymistapaa on kritisoitu viime vuosina. Uskonnon vaikutus tekoihin ja käytökseen on otettava myös huomioon. (Olsson 2009, 277.)

Olsson (2009) käsittää uskonnon ja kulttuurin analyttisinä kategorioina. Ne eivät ole toistensa vastineita mutta on epäselvää missä niiden raja kulkee. Se, miten ne ymmärretään, riippuu sekä paikallisesta että kansallisesta politiikasta ja voimasuhteista. Uskonto ja kulttuuri ovat jatkuvassa liikkeessä. Siksi perinteitä pitää tulkita ja selittää erilaisissa konteksteissa. Esimerkiksi uskonnosta voi ottaa tarvittavat osa-aineet uudessa ympäristössä tai uusissa tilanteissa. Uskonnolla on edelleen julkista merkitystä useissa maissa ja kansalaisyhteiskunta on ollut tärkeä tälle uskonnon uudelle nousulle. Uskonto myös vaikuttaa kansalaisyhteiskuntaan. Olsson siteeraa José Casanovaa (1994), joka puhuu deprivatisaatiosta, jossa uskonto tekee paluun kansalaisyhteiskuntaan. Renormatisaatiolla Casanova tarkoittaa, että uskonto ilmestyy uudelleen normatiivisena koodina paikkoihin, joissa uskonto ei ole ollut koska se on eristetty yksityiseen tilaan. Uskonto ei tällöin välttämättä vaikuta suoraan julkisiin käytäntöihin, vaan vaikuttaa kansalaisyhteiskunnan julkisessa keskustelussa ihmisten ajattelutapaan. Uskonnon on edustettava universaaleja diskursseja säilyttääkseen

uskottavuutensa demokraattisissa yhteiskunnissa ja näin on tapahtunutkin. (Olsson 2009, 277–278, 285.)

Olsson (2009) puhuu sinikeltaisesta islamista, jolla tarkoitetaan sellaista islamia, joka mukautuu eurooppalaiseen, tässä tapauksessa ruotsalaiseen, kontekstiin. Se pyrkii noudattamaan kansallista lakia ja islamilaista lakia vain silloin, kun nämä kaksi eivät ole ristiriidassa. Monet nuoret, Ruotsissa syntyneet muslimit yhdessä käännynnäisten kanssa ovat kehittämässä tämän kaltaista islamia. He ajattelevat, että Ruotsin demokraattiset perinteet, hyvinvointivaltion toimintaperiaatteet ja vapauden ihanne vastaavat monella tapaa islamin mallia. Olssonin (2009, 284) mukaan ei ole yllättävää, että Ruotsin kaltaisessa yhteiskunnassa kehitetään rationaalisuuteen perustuvaa islamia. On osoitettu, että kun yksilön ympäristö jatkuvasti kyseenalaistaa tämän uskon, yksilö pyrkii osoittamaan, että hänen uskonsa on rationaalista. (Emt., 283–284.)

Delanty (2003, 6) näkee virtuaaliyhteisön yhtenä tärkeimpänä nykyajan yhteisöllisyyden muotona. Se on postmoderni yhteisö yhtenäisyyden tuolla puolen. Virtuaaliyhteisöt ovat uudenlaisia sosiaalisia ryhmiä, joissa kuulumisen saa uuden muodon ja herättää kysymyksen siitä, onko kuuluminen näissä yhteisöissä ylipäätään mahdollista kuulumisen kadotessa kommunikaatiovirtaan. Paikka, paikallisuus ja symboliset siteet usein katoavat ja niiden tilalla ovat epävakammat ja väliaikaiset sosiaaliset suhteet, joita pidetään yllä kommunikaatiossa, jonka ulkopuolella niitä ei ole olemassa. (Delanty 2003, 168, 171.) Tutkimani aineiston perusteella en yhdy täysin tähän viimeiseen väittämään, koska osa blogien kirjoittajista tapaa toisiaan myös kasvotusten sekä on yhteydessä toisiinsa blogimaailman ulkopuolella. Tämä käy ilmi heidän blogiteksteistään ja blogien kommentteista. Delanty (2003, 168, 185) toteaa, että virtuaaliyhteisöt eivät ole vähemmän aitoja kuin perinteiset yhteisöt ja ne erottuvat muista yhteisöistä sen vuoksi, että ne tekevät kommunikaatiosta kuulumisen olennaisimman piirteen eli ovat kommunikaatioyhteisöjä. Delantylle (2003, 168) kommunikaatio on se väline, jolla kuulumisen ilmaistaan nykypäivänä. Ihmiset ovat yhteydessä toisiinsa globaaleissa sosiaalisissa verkostoissa mutta se ei tarkoita, että paikasta olisi tullut epäolennainen. Virtuaalikommunikaatio ei tapahdu tyhjiössä vaan sosiaalisissa verkostoissa, jotka voivat korostaa paikallisia yhteenkuulumisentunteita pikemmin kuin vähentää niitä. (Emt., 185.)

Stuart Hallin (1999) mukaan niitä kansallisia kulttuureja, joihin synnymme, pidetään keskeisenä identiteetin lähteenä. Hallin esittää, ette emme kuitenkaan synny kansallisella identiteetillä varustettuna, vaan se muodostuu ja muokkaantuu osana representaatioita. Eri kansalaisuudet

representoidaan tiettyinä merkitysten joukkoina kansallisissa kulttuureissa. Kansakunta ei siis ole Hallin mukaan vain poliittinen yksikkö eivätkä kansalliset kulttuurit koostu vain kulttuurisista instituutioista, vaan myös symboleista ja merkityksistä. Kansakunta on kulttuurinen representaatiojärjestelmä, joka tuottaa merkityksiä ja jonka idea on representoitu sen kansallisessa kulttuurissa. Kansallinen kulttuuri puolestaan on diskurssi, jonka avulla rakennamme identiteettejä tuottamalla merkityksiä kansakunnasta, johon voimme identifioitua. (Hall 1999, 45–47.)

Minkään termin merkitystä ei voi konstruoida muuten kuin dialogissa Toisen kanssa eli suhteessa siihen, mitä se ei ole. Ihminen rakentaa identiteettiään samastumisen lisäksi myös erontekojen kautta verraten sitä Toiseen eli kaikkeen siihen, mikä jätetään identiteetin ulkopuolelle. (Hall 1999, 153–154, 251.) Zygmunt Bauman (1997) toteaa kaikkien yhteiskuntien tuottavan vieraita ja toiseutta omalla tavallaan. Toiset ovat henkilöitä, jotka poikkeavat kognitiivisten, moraalisten tai esteettisten piirteittensä vuoksi valtaväestön ajatuksesta normaaliudesta ja tämän takia aiheuttavat yhteiskunnassa epävarmuutta, joka puolestaan johtaa hukassa olemisen ja epämukavuuden tunteisiin. (Bauman 1997, 46.) Sara Ahmedin (2000, 3) mukaan vieras ei ole henkilö, jota emme tunnista, vaan henkilö, jonka nimenomaan tunnistamme vieraaksi.

Edward Saidin (1978) klassisen lähestymistavan mukaan länsimaalaisen kulttuurin vastakohta on orientalismi. Orientalismi on hänen mukaansa länsimaiden tapa luoda ero orientin (itä) ja oksidentin (länsi) välille ja dominoida orienttia sekä hyödyntää sitä omissa poliittisissa pyrkimyksissään, muun muassa imperialismissa. Eurooppalaiset ovat käyttäneet orienttia määrittellessään Eurooppaa ja eurooppalaista identiteettiä verraten sitä itäisiin, vastakkaisiin käsityksiin, ideoihin ja kokemuksiin. (Said 1978, 1-3.) Vieraudesta on tullut keskeinen itsen osa, sekä suhteessa itseensä että muihin. Tämä vierauden tunne kiteyttää Delantyn (2003) mukaan postmodernismin hengen, johon kuuluu epävarmuuden, ennustettavuuden sekä turvattomuuden tunteet sekä maailmassa ylipäättään että omassa identiteetissä. (Delanty 2003, 133.)

Yleisesti länsimaissa muslimius on määrittynyt etniseksi ja kulttuuriseksi Toiseudeksi, joka johtaa uudenlaiseen rasismiin, jossa syntyperältään länsimaiset henkilöt kokevat kulttuuriin perustuvaa syrjintää biologiseen ”rotuun” perustuvan sijaan sen takia, että ovat kääntyneet muslimeiksi (van Nieuwkerk 2004, 230–233). Van Nieuwkerkin (2004) tutkimuksessa islamiin kääntyneistä hollantilaisnaisista etenkin hunnutetut muslimit eivät voi enää olla ”aitoja”

hollantilaisia, koska hunnuttautuminen tekee heistä näkyviä muslimeina ja siksi jotain, mikä ei kuulu hollantilaisuuteen. Haataja (2010, 75–76) toteaa pro gradussaan, että islamiin kääntyneet syntyperäiset suomalaiset eivät ole täysin suomalaisia omaksuttuaan ”perinteiselle” suomalaisuudelle vieraan uskonnon ja sen myötä vieraat tavat, arvot ja normit; sukujuuret, kieli, kotimaa tai ihonväri eivät riitä määrittämään heitä täysin suomalaisiksi, mutta eivät tee heistä täysin Toisiakaan. Omani ja Haatajan tutkimuksen perusteella nämä määritelmät eivät ole kuitenkaan naisten itsensä vaan muiden tekemiä.

Nationalistisessa retoriikassa naisen tehtävän on nähty olevan kansakunnan uusintamisesta huolehtiminen ja kodin vaaliminen. Tietoisesti perheettömäksi jättäytyvä nainen on nähty isänmaan petturina ja muukalaisille antautuneiden naisten jälkeläisten on katsottu heikentävän suomalaista rotua. Tällaisia naisia on pidetty kansakunnan ”sisäisinä Toisina”. Toiseutta edustava vihollinen voidaan siis löytää myös ryhmän sisäpuolelta. (Vuorinen 2004, 261, 264.) Tämä liittyy myös Goffmanin (1963) ajatukseen stigmoista, jolloin suomalaisen naisen avioituminen ulkomaalaisen miehen kanssa stigmatsoi hänet samalla kun tekee hänestä sisäisen Toisen. Hänestä tulee uhka kansalliselle ”puhtaudelle”. Haataja (2010, 52) toteaa, että suomalaisen naisen muslimius loukkaa suomalaisuuden ideaa ja isänmaata, jossa oletuksena on yksi ja yhdenmukainen kansalaisuus sekä kansallinen ja uskonnollinen identiteetti.

3.4 Blogit minäesityksen näyttämönä

Termi blogi on lyhenne sanoista web log, ja on eräänlainen yhden tai useamman henkilön pitämä avoin päiväkirja, jonka voi perustaa periaatteessa kuka tahansa (Varisco 2010, 162). Tyypillinen blogi on verkkosivu tai –sivusto, johon tuotetaan päivämäärällä varustettua sisältöä. Vanhat merkinnät säilyvät muuttumattomina ja luettavissa ellei blogin pitäjä niitä erikseen poista. Useimpia blogeja voi kommentoida ja niille onkin tunnusomaista keskustelevuus ja yhteisöllisyys, jotka erottavat ne perinteisestä päiväkirjasta. Blogijulkaiseminen on helppoa, nopeaa ja yksinkertaista. (Kilpi 2006, 3-5.)

Internet on yhä tärkeämpi tiedon lähde myös ”muslimimaailmassa”. Muslimit, aluksi lähinnä opiskelijat, ovat olleet aktiivisia internetissä alusta alkaen. Kaikenlaiset muslimit, sekä enemmistöinä että vähemmistöinä elävät, pitävät internetiä ensisijaisena islaminuskoon liittyvän tiedon lähteenä ja kommunikaation välineenä. Internet voi teoriassa yhdistää uskoviin yhteisön sekunneissa mutta tietenkään kaikkialta maailmasta ei ole yhtä helppoa

pääsyä internetiin kuin länsimaista. Tämä uusi mediakulttuuri, joka on syyskuun 11:n 2001 jälkeen levinnyt nopeammin kuin koskaan, laajentaa globaalia muslimitietoisuutta muslimien keskuudessa ja toisaalta levittää islamia ei-muslimeille. Kaksi keskeistä netissä olevien islamsivustojen teemaa ovat jihad (pyhä sota) ja fatwat (oppineiden tulkinnat siitä, miten jokin asia tehdään oikein islamin mukaan). Eläminen nykyaikaisessa yhteiskunnassa aiheuttaa paljon kysymyksiä siitä, miten toimia oikein islamin oppien mukaisesti ja internet on helppo ja nopea tapa löytää tiettyä asiaa koskeva fatwa tai kysyä sitä itse oppineelta. Monet islamsivustot ovat englanninkielisiä, mikä on selkeä osoitus globalisoituneesta islamista (vrt. Roy). Lisäksi monien suurimpien sivustojen alkuperä on länsimaissa. (Bunt 2003; Varisco 2010, 157–160.)

Monilla muslimilla on henkilökohtaisia blogeja ja toisaalta monilla ei-muslimilla on blogeja ja muita foorumeita, joilla hyökätään islamia ja muslimeita vastaan. Blogeista ei ole olemassa kattavia tilastoja mutta epäilemättä suurin osa on muslimimaiden ulkopuolella asuvien muslimien pitämiä. Blogin perustamista edesauttaa helppo ja rajoittamaton pääsy internetiin. Monet muslimibloggaajat kirjoittavat islamofobiasta ja muslimeihin liitetyistä vääristä mielikuvista ja myös monet viralliset internet-sivustot vastaavat islamofobisiin kirjoituksiin. Variscon (2010) mukaan muslimien blogit näyttäisivät olevan foorumeita henkilökohtaiselle ilmaisulle eivätkä viralliset tahot niitä juurikaan sensuroi. Bloggaaminen vaikuttaa olevan erityisen tärkeää äskettäin muslimiksi kääntyneille, varsinkin heille, joilla ei ole muita muslimeita lähipiirissä. Blogit eivät ole riippuvaisia ajasta ja paikasta ja ne tarjoavat paikan uskonnollisen identiteetin kehittämiseen bloggaajien löydettyä niiden kautta samanhenkisiä ihmisiä, joita he eivät muuten tapaisi. Vanhemmat muslimit saattavat kirjoittaa blogeihin enemmän uskonoppeja mutta nuorempien kirjoittajien trendi tuntuu olevan, että kirjoitusten aiheet ovat moninaisia eivätkä välttämättä liity suoraan uskontoon. Varisco epäilee, että vain harvalla muslimiblogilla on laaja lukijakunta ja suurinta osaa lukevat kirjoittajan kaverit ja henkilökohtaiseen verkostoon kuuluvat muut uskovat. (Varisco 2010, 163–167, 173.)

Myös Suomessa internet on tärkeä väline muslimille. Suomessa on useita suomenkielisiä islamsivustoja, joilla voi esimerkiksi kysyä neuvoa käytännön ongelmissa ja kommentoida muiden kysymyksiä tai mielipiteitä. Usein sivustojen ylläpitäjät vastaavat itse kysymyksiin mutta välillä he ovat kysyneet mielipidettä arvostetuilta ja tunnetuilta muslimioppineilta. Näille oppineille voi myös itse soittaa. Lisäksi sivustoilla on paljon suomennettuja fatwoja. Myös muslimien pitämät blogit lisääntyvät koko ajan. Niitä kirjoittavat niin syntymämuslimit kuin käännynnäiset.

Papacharissi (2011) esittää, että myöhäismoderneissa yhteiskunnissa minä on joustava abstraktio, joka määrittyy muokkaantuvan todellisuuden kautta. Itsen esittämisen prosessista tulee koko ajan kehittyvä sykli, jonka kautta yksilö esittää, vertaa, muokkaa ja puolustaa identiteettiään sosiaalisia, kulttuurisia, taloudellisia ja poliittisia realiteetteja vasten. Goffman (1959) kuvaa tätä informaatiopeliksi: salaamisen, paljastamisen, väärän tiedon ja uudelleen paljastamisen päättymättömäksi kierteeksi. Muut sosiologit ovat viitanneet tähän jokseenkin itsekeskeiseen lähestymistapaan nykyajan historiallisten kehitysten valossa ja näkevät itsen joustavampana (more liquid), refleksiivisenä tai prosessina.² Itse-identiteetti julkisessa ja yksityisessä tilassa kulkee siksi erillisiä mutta toisiinsa yhteydessä olevia vuorovaikutuksen ja verkostojen polkuja. Teknologia voi tarjota esiintymisalustan tälle vuorovaikutukselle, yhdistäen yksilön - eri aikaan tai samaan aikaan - useiden yleisöjen kanssa. Reaaliaikaiset sosiaaliset verkkoyhteisöt muodostavat tällaisia itsen esittämisen ja identiteettineuvottelun alustoja. (Papacharissi 2011, 304.) Papacharissin (2011) mukaan monet nykyajan tutkijat pitävät identiteettiä sellaisena, jota esitetään sekä virtuaalisissa että todellisissa konteksteissa.

Kuten olen jo aiemmin todennut, Goffman (1959) käyttää termiä esitys viitatessaan kaikkeen esittäjän toimintaan, jonka tarkoituksena on vaikuttaa muihin läsnäolijoihin. Sosiaalinen media, kuten muutkin uudet mediat, antaa ihmisille mahdollisuuden esittää eri muotoja itsestään toisille etäisyyden päästä. Ihmiset voivat julkaista vain sen informaation, joka edustaa haluttua kuvaa; he esittävät hyvin valikoidun kuvan itsestään. Sosiaalisen median palveluissa siis tuotetaan erilaisia minäesityksiä eri yleisöille (Mendelson & Papacharissi 2011, 252). Se, mitä offline-identiteetin piirteitä kussakin online-identiteetin representaatioissa halutaan korostaa, riippuu siitä, millaisia yleisöjä kirjoittaja kullakin hetkellä olettaa kirjoituksillensa. Tutkimissani blogeissa itsen representaatiot rakennetaan joko hyvin tietoisesti tai tiedostamatta, mutta kummassakin tapauksessa jää yleisön tehtäväksi muodostaa kuva bloggaajan henkilöstä. Bloggaajat ohjaavat tätä muodostuvaa kuvaa haluamaansa suuntaan ja pyrkivät hallitsemaan syntyviä vaikutelmia mutta aina on olemassa mahdollisuus, että yleisö tulkitsee tekstit eri tavalla kuin kirjoittajan tarkoitus on. Blogeja on mahdollisuus kommentoida ja lukijoiden kommentteista blogin kirjoittaja saakin arvokasta palautetta identiteettityöstään (ks. esim. Mendelson & Papacharissi 2011, 253).

Koska blogeilla ei ole tarkoin määriteltyä formaattia, ne tarjoavat Variscon (2010, 170) mukaan foorumin, jossa muslimit voivat muokata ja muunnella identiteettiään muslimiyhteisön

² Bauman, Zygmunt; Giddens, Anthony; Jenkins, Richard

sääntöjen ulottumattomissa. Tällaisten personoitujen ja sensuroimattomien sivujen olemassaolo haastaa käsityksen muslimi-identiteetin normista. Internetissä voi lähes rajattomasti luoda uusia identiteettejä ja muokata tai toteuttaa offline-identiteettiä. (Varisco 2010, 170; ks. myös van Nieuwkerk 2006b, 96, 100). Siellä voi myös esiintyä anonyyminä tai teeskennellä olevansa muslimi (van Nieuwkerk 2006b, 100). Institutionaaliset säännöt ja normit ovat ainakin osittain näkymättömiä verkossa, joten muslimit voivat helpommin toteuttaa sitä, millaisia muslimeita haluaisivat olla jättäen heiltä odotetun normatiivisen käytöksen taka-alalle. (Varisco 2010, 170.)

Tärkeimmät teoreettiset lähtökohtani ovat itsen esittäminen ja vaikutelmien hallinta, etninen identiteetti, yhteisöllisyys ja sosiaalisten suhteiden muutos sekä toiseus. Näiden varassa analysoin aineistoani luvussa 5.

4 Aineisto ja menetelmät

Blogeista tuli suosittu verkkovuorovaikutuksen muoto 2000-luvun vaihteessa, jolloin syntyi myös sosiaalinen media. Blogit eli weblogit voi nähdä vuorovaikutukseen perustuvina verkkopäiväkirjoina, joita esiintyy useissa eri muodoissa. Nykyisin blogit ovat yleistyneet erityisesti osana perinteisen median verkkosivuja. Blogeja käytetään henkilökohtaisten verkkopäiväkirjojen lisäksi esimerkiksi politiikan, muodin tai urheilun kommentointialustoina ja teknologia-alan keskustelufoorumina. Itse blogikirjoitus on yleensä kolumnimainen, kokonainen teksti, mutta varsinainen vuorovaikutteinen verkkokeskustelu tapahtuu ja jatkuu blogikirjoituksen aloittamasta aiheesta sen kommentteissa. Siten jokainen blogikirjoitus on eräänlainen minikeskustelualusta. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197.)

Luonnollisia tai aitoja verkkokeskusteluja voidaan kerätä ja tallentaa kahdella tavalla: manuaalisesti ja ohjelmoidusti. Manuaalinen keräys ja tallentaminen tarkoittaa, että löydettyään sopivan verkkokeskustelun tutkija tallentaa tämän jollain tavalla. Keskustelu voidaan tarpeen mukaan siirtää tekstinkäsittelyohjelmaan tai laadullisen tutkimuksen analyysiin tarkoitettuun ohjelmaan (esimerkiksi ATLAS.ti). Ohjelmoitu kerääminen ja tallentaminen helpottaa ja nopeuttaa aineiston keräämistä ja on tarpeellista silloin, kun aineisto on iso tai kerättävät keskustelut sijaitsevat eri verkkoympäristöissä. Ohjelmointi mahdollistaa tiedon jatkuvan keräämisen sekä vain hetkellisesti näkyvissä olevien viestien, esimerkiksi Twitter-viestien, tallentamisen. Ohjelmoituun keräämiseen ei kuitenkaan ole tarjolla helppokäyttöisiä ja yleisesti tunnettuja ohjelmia ja palveluiden tekninen rakenne

saattaa muuttua usein, jolloin hetkeä aiemmin rakennetut keräystyökalut eivät enää toimi. Valitsepa tutkija keräystavaksi manuaalisen tai ohjelmoidun, täytyy hänen tutustua tutkimuskohteeseen ennen aineiston keruuta ja päättää, riittääkö analyysia varten pelkkä tekstisisältö vai onko mukaan otettava myös visuaalinen sisältö, kuten hymiöt ja kuvat. (Emt., 203–204.)

Verkkoyhteisöjen tutkimuksessa on hyödynnetty etnografista tutkimusotetta, josta on kehitetty verkkoon erikoistuneita suuntauksia (emt., 210). Antropologi Daniel Martin Varisco (2010) puhuu etnografisesta internet-tutkimuksesta osallistuvana webhavainnointina (webservation). Toisin kuin perinteisessä osallistuvassa havainnoinnissa, tarkkailun kohteena ei ole kuitenkaan enää yksilöt vaan heidän virtuaaliset varjot. (Varisco 2010, 172.) Blogit voikin nähdä eräänlaisina ”netnografioina”. Blogit ovat vuorovaikutuksen kenttä, jolla bloggaajat kohtaavat lukijoita ja kommentoijia.

Aineistoksi olen kerännyt muslimeiksi kääntyneiden suomalaisten naisten blogikirjoituksia vuosilta 2007–2013. Olen kerännyt aineistoa kahdessa vaiheessa, koska aloitin graduprojektini jo vuonna 2009. Halusin pitää silloin keräämäni aineiston mukana lopullisessa työssäni sen hedelmällisyyden vuoksi mutta koin, että tuoreempaakin aineistoa on kerättävä. Ensimmäisessä ja toisessa vaiheessa kerätyt tekstit eivät mielestäni sisällöllisesti juurikaan eroa toisistaan vaan niissä käsitellään samoja aiheita. Suurin ero on anonymiteetin varjelussa. Ensimmäisen vaiheen blogien kirjoittajat varjelivat anonyymiuttaan tarkasti eivätkä julkaisseet kuvia itsestään, kertoneet nimeään, tarkkaa asuinpaikkaansa tai ammattiaan. Toisessa vaiheessa kerättyjen blogien kirjoittajat julkaisevat kuvia itsestään ja läheisistään joko niin, että kasvot on peitetty tai niin, että ne ovat tunnistettavissa, kertovat tarkan asuinpaikkansa, puolionsa ja lastensa nimen ja saattavat kirjoittaa jopa omalla nimellään. Kaikki uudempien blogien kirjoittajista eivät paljasta henkilöllisyyttään tai tarkkoja tunnistetietoja mutta ero aiempiin blogeihin on selkeä. Toinen ero on, että useimpien uudempien blogien kirjoittajien välille on muodostunut verkosto. He tuntevat toisensa myös blogimaailman ulkopuolella ja kommentoivat jatkuvasti toistensa kirjoituksia. Ensimmäisessä vaiheessa kerätyissä kirjoituksissa tällaista ei ollut havaittavissa.

Ensimmäiset aineistoni blogitekstit on kerätty vuosilta 2007–2010 ja toiset vuosilta 2012–2013. Mukana on myös yksi kirjoitus vuodelta 2011 siitä syystä, että se on kyseisen blogin ensimmäinen kirjoitus ja antaa lisätietoa bloggaajasta. Ensimmäisen ja toisen vaiheen kirjoitukset ovat eri henkilöiltä. Kirjoituksia on 13 henkilöltä, vuosilta 2007–2010 seitsemältä ja

vuosilta 2011–2013 kuudelta. Vuoden 2007–2010 aineiston bloggaajista ainoastaan yksi pitää edelleen blogia ja yhden vanhat kirjoitukset löytyvät internetistä, muut ovat poistaneet kirjoitukset kokonaan. Kirjoituksia on yhteensä 742. Enimmillään niitä on yhdeltä kirjoittajalta 122 ja vähimmillään 6 kappaletta. Olen tallentanut kaikki kirjoitukset tekstinkäsittelyohjelmaan ja jaottelut ne analyttisiin kategorioihin taulukko-ohjelmalla. Blogikirjoitusten pituudet vaihtelevat yhdestä Koraanin jakeesta tai viikonlopun toivotuksesta useampaan liuskaan tekstiä. Mukaan olen ottanut visuaalisen sisällön eli kuvat, hymiöt ja linkit ja sisällyttänyt ne analyysiini. Lisäksi blogien kommentit ovat osa aineistoani. Kommenttien määrä vaihtelee nolosta yli sataan yhtä blogikirjoitusta kohden ja niiden sisältö on hyvin monimuotoista. Muut käännyttäiset kommentoivat paljon blogikirjoituksia ja näiden kommenttien sävy on positiivinen ja kannustava. Yleisesti voisi sanoa, että omalla nimellä julkaistut kommentit ovat melko asiallisia ja pääsääntöisesti positiivisia tai rakentavan kriittisiä. Näiden lisäksi on nimettömiä kommentteja, jotka saattavat olla hyökkäviä, ilkeitä ja epäasiallisia. Osa bloggaajista ei julkaise lainkaan nimettömiä kommentteja. Bloggaajilla on muutenkin täysi päätäntävalta julkaistavista kommenteista, joten en tiedä, minkä verran niitä jätetään julkaisematta. Sellaista kuvaa blogien kommenteista ei saa, että ikävät kommentit jätettäisiin systemaattisesti julkaisematta vaan mukana on iso joukko negatiivisia kommentteja. Suurimmalla osalla bloggaajista tuntuu olevan periaatteena, että he haluavat vastata tai reagoida jokaiseen kommenttiin, joten yksi julkaisematta jättämisen syy nimettömyyden lisäksi on se, että bloggaaja ei ehdi tai halua vastata kommenttiin. Useat bloggaajat näkevät paljon vaivaa selvittääkseen esimerkiksi jotain Koraanin kohtaa kysyjälle.

Blogin pitäjät ovat olleet blogin aloittamishetkellä muslimeita kahdesta kuukaudesta 12 vuoteen. Kirjoittajien ikäjakauma on kahdestakymmenestä reiluun neljäänkymmeneen. Suurin osa on 20–30 –vuotiaita. Blogiaineistoa kerätessäni huomasin Tiilikaisen ja Lehtisen (2004) mainitseman trendin, että käännyttäiset tai sitä harkitsevat ovat yhä nuorempia. Monien juuri perustettujen blogien kirjoittajat tai tuoreimpia blogeja kommentoivat naiset olivat noin 20-vuotiaita, jopa alle. Omaan aineistooni ei kuitenkaan valikoitunut yhtään alle 20-vuotista aineistolle asettamieni kriteerien täyttymättömyyden vuoksi. Ainakin kolme kirjoittajista on opiskelijoita ja yksi opiskelee avoimessa yliopistossa. Useampi on töissä mutta alaa tai työpaikkaa kukaan ei kerro. Muutama on kotiäiti. Asuinpaikkansa kertoo ainoastaan yksi bloggaaja ja useimmista muista pystyy päättelemään, asuuko kirjoittaja isossa kaupungissa vai pienehköllä paikkakunnalla. Suurin osa asuu isoissa kaupungeissa. Bloggaajista ainakin kymmenellä on ulkomaalainen muslimipuoliso, joista ainakin kaksi asuu omassa kotimaassaan. Muut asuvat Suomessa. Puolisoista yksi on kotoisin Euroopasta ja muut Lähi-idästä tai Pohjois-

Afrikasta. Kaikki eivät puolisoidensa kotimaata halua kertoa. Seitsemän bloggaajan kirjoituksista käy selville, että heillä on yksi tai useampia lapsia.

Aineiston analyysitapana olen käyttänyt temaattista sisällönanalyysia. Sen tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva verkkokeskustelun sisällöistä ja teemoista ja sillä pyritään luokittelemaan, teemoittelemaan tai tyyppittelemään sisältöjä. Käytettävät kategoriat voivat pohjautua aikaisempaan teoriaan tai olla vahvasti aineistolähtöisiä, jolloin teoria rakennetaan empiirisestä aineistosta käsin. (Laaksonen et al. 2013, 203–208; Eskola et al. 2003, 19–20.) Omat teemani löytyivät aineiston lähiluvusta, jonka jälkeen kategorisoin ja analysoin aineiston näiden teemojen mukaan.

Olen valinnut muslimikäännynnäiset aineistokseni siksi, että heidän kauttaan kysymys suomalaisuudesta asettuu kiinnostavaan asemaan suhteessa uuteen uskonnolliseen asemaan, jossa naiset edustavat vähemmistöuskontoa Suomessa. Aineiston koostuminen ainoastaan naisten kirjoituksista johtuu siitä, että naisena kääntymisen tematiikka on erityisen kiinnostavaa sen takia, että länsimaissa on vallalla stereotyyppinen käsitys, jonka mukaan naisen asema islamissa olisi huono. Käännynnäisnaiset myös pitävät käännynnäismiehiä enemmän blogeja, joten niistä sai kerättyä mielekkään aineiston. Blogit olen löytänyt siten, että yhden kautta löytyi aina seuraava linkkilistojen perusteella sekä internetistä hakusanoilla etsimällä. Otin mukaan kaikki löytämäni blogit, jotka täyttivät kriteerini. Yhden blogin hylkäsin siksi, että sen sisältö oli ainoastaan islamin uskonkappaleita eikä omaa pohdintaa ollut laisinkaan. Toisen hylkäsin sen takia, että se sijaitsi portaalilla, joka vaati tunnukset ja sisäänkirjautumisen. Kolmannen hylkäsin sen takia, että sinä aikana, kun luin kyseistä blogia ja olin keräämässä sitä aineistokseni, blogin kirjoittaja postoi kaikki vanhat tekstinsä ja aloitti blogin uudelleen erilaisista lähtökohdista. Koska hän itse totesi, että ei enää seiso aiempien kirjoitustensa takana, päätin jättää jo keräämäni tekstit kokonaan pois aineistostani. Olen hyväksynyt aineistoksi ainoastaan suomenkieliset blogit, joiden kirjoittaja asuu Suomessa. Tämän rajauksen tein siksi, että suomenkielisillä blogeilla haetaan vuorovaikutusta suomalaisen yleisön kanssa ja minua kiinnostaa, miten bloggaajat perustelevat minua suomenkielisille lukijoille. Osassa blogeista on muutama yksittäinen englanninkielinen teksti, jotka olen ottanut mukaan analyysiini. Blogien kirjoitustyyli vaihtelee. Osa on hyvin analyttisiä ja pohdiskelevia, toiset esittävät asiat enemmänkin faktoina. Toisten kieliasu on huoliteltu ja kieli hyvää suomea, toisissa on enemmän kirjoitus- ja kielioppivirheitä. Olen kopioinut kaikki analyysiini sisällyttämät lainaukset sellaisenaan, mitään korjaamatta, lisäämättä tai pois jättämättä.

Internetissä ei voi olla koskaan täysin varma, että siellä esiintyvä henkilö on oikeasti se, joka sanoo olevansa. Emme tiedä varmasti, onko esiintyjä mies vai nainen, muslimi vai ei. Tutkija ei ole katsekontaktissa tutkittavien kanssa, joten tässä mielessä ei ole olemassa mitään vuorovaikutusta, jota tarkkailla. Me ainoastaan kuvittelemme tutkimuskohteen. Webhavainnointi onkin täysin keskittynyt siihen, millä tavalla tutkimuskohde esittää itsensä. (Varisco 2010, 174- 175.) Karin van Nieuwkerk (2006b) toteaa, että kasvotusten käytävässä haastattelutilanteessa interaktiivisuudella on suuri merkitys siihen, millaisia tarinoita ja kertomuksia tutkijalle kertyy. Haastattelijan sukupuoli ja asema voivat vaikuttaa haastateltujen kertomuksiin. Internet sen sijaan tarjoaa käännyttäisnaiselle mahdollisuuden esittää tarinansa omin sanoin ilman keskeytyksiä ja kysymyksiä. (Van Nieuwkerk 2006b, 96.) Internetiin kirjoitettaessa ihmisillä saattaa siis olla tietynlainen rooli. En koe tätä ongelmaksi, koska tutkin nimenomaan sitä, miten naiset rakentavat identiteettiään kaikkien luettavissa olevissa internet-kirjoituksissa ja minkälaisille yleisöille he olettavat kirjoittavansa.

Ongelmana blogikirjoituksissa on, että vain tietyn tyyppiset ihmiset haluavat kertoa elämästään julkisesti internetissä, joten laajoja johtopäätöksiä niistä ei voi tehdä. Hyvänä puolena on, että niissä esiinnyttäen usein anonyyminä, jolloin uskalletaan puhua asioista, joista nimellä esiinnyttäessä tai kasvokkain ei puhuttaisi. Useat islamiin liittyvät aiheet ovat kuitenkin kirjoitusten perusteella tulenarkoja.

Tutkimusetiikasta

Blogien tutkiminen ei edellytä lupaa sivujen haltijoilta, koska niitä pitävät ihmiset tietoisesti ja motivoitusti tekevät yksityisyydestään julkista kirjoittamalla tekemisistään ja ajatuksistaan sekä laittamalla kuvia itsestään kotisivuilleen. Tekijänoikeudellisesti sivustoihin pitäisi viitata normaalein viitetiedoin mutta viittaamiseen vaikuttaa kuitenkin se, miten yksityisten ihmisten verkkokirjoituksia analysoidaan. Onkin ratkaistava tapauskohtaisesti, milloin on asianmukaista tuoda tutkimuksessa esille verkossa esiintyvien ihmisten henkilötietoja. Lähtökohtana toimii henkilötietolain peruseriaate, jonka mukaan tutkimukseen sisällytetään kaikki tunnistetiedot vain silloin, kun se on tutkimuksen toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Nimien poisjättöä tutkimusjulkaisusta puoltaa se, että verkkoympäristössä on mahdollista poistaa ja muuttaa omia blogejaan koska tahansa, mutta tutkimusjulkaisut ovat sekä avoimia että pysyviä. (Kuula 2011, 187–189.)

Pohdin paljon aineistonkeruun eettistä puolta. Koska niin monet tutkimistani kirjoittajista ovat halunneet pitää kiinni anonymiteetistään, olen päättänyt viitata blogeihin kirjaimilla enkä niiden todellisilla nimillä. Luettelen tutkimani blogit kuitenkin lähteissä, koska ne ovat tai ovat olleet julkisesti kaikkien luettavissa internetissä. Olen pohtinut ja keskustellut muun muassa tutkimusseminaarilaisten kanssa siitä, voinko käyttää aineistona kirjoituksia, jotka niiden kirjoittaja on halunnut poistaa internetistä. Tulin siihen tulokseen, että koska en tutki kirjoittajia henkilöinä enkä esitä heistä mitään tunnustetietoja, voin käyttää myös tätä jo poistettua materiaalia. En kuitenkaan lainauksissani kerro, mikä on mistäkin blogista, vaan viittaan niihin ainoastaan kirjaimilla. Lähdeluettelossa oleva blogilista ei vastaa käyttämäni aakkosellista viittaussysteemiä. Ensimmäinen luettelemani blogi ei siis ole blogi A.

Tässä tutkielmassa tarkoitukseni ei ole tarkastella naisten kääntymiskokemuksia tai syitä kääntymiseen. Huomioni ei kiinnity kääntymiseen sinänsä, vaan sen aiheuttamiin muutoksiin kääntyneiden itse-identiteetin määrittelyssä suomalaisuuden ja islamin uskon välissä. Tarkastelussa on myös sosiaalisten suhteiden merkitys ja niiden muutos islamiin kääntymiseen myötä. On myös syytä korostaa, että kaikki esittämäni väitteet islamin opeista ja siitä, mikä siihen kuuluu tai ei kuulu, ovat blogien kirjoittajien näkemyksiä. En itse ota kantaa siihen, mikä on ”oikeaa” tai ”väärää” islamia, tai mitä islam jostain asiasta ”oikeasti” sanoo tai ei sano.

5 Etnisen minäkuvan rakentaminen blogikirjoituksissa

5.1 Oletetut yleisöt minäesityksen rakentajana

Käännynnäiset olettavat blogikirjoituksilleen erilaisia yleisöitä joko tietoisesti tai alitajuisesti. Oletettujen yleisöjen kautta he rakentavat esitystä itsestään. Myös lukijoilta saatu suora palaute vaikuttaa esitykseen. Julkista blogia pitävällä henkilöllä on oltava taustalla jonkinlainen idea siitä, kenelle hän tekstinsä suuntaa, vaikka osa kirjoittajista sanookin kirjoittavansa ainoastaan itselleen. Jos näin olisi, tekstejä tuskin olisi tarvetta julkaista internetiin kenen tahansa luettavaksi.

Ensimmäinen selkeästi esille nouseva yleisö on toiset suomalaiset tai suomea osaavat muslimit, naisten tapauksessa usein toiset musliminaiset. Heitä saatetaan puhutella kirjoituksissa suoraan, esimerkiksi ”Rakkaat siskot” tai antamalla ”muslimisiskoille” ostos- tai muita vinkkejä tai kysymällä heiltä neuvoja ja kokemuksia jossain islamiin liittyvässä asiassa.

"Joku muu jonka unirytmisi menee täysin sekasin Ramadanin aikaan? Ei sillä et mun unirytmisi muutenkaan olis kovin normaali, mut paaston aikaan se on vielä enemmän sekasin. Jos en valvo suhoriin asti, en herää aamulla ollenkaan syömään vaikka olis kuinka monta herätyskelloa soimassa." (Blogi D)

"Tuntuuko muistakin Islamiin palanneista/käännynäisistä joskus kiusalliselta tavata vanhoja tuttuja ja kavereita, ajoilta ennen Islamiin palaamista? Varsinkin Siskot, jos on pukeutunut Hijabiin, tuntuuko ihmisten hämmentyneet katseet kiusallisilta, jos tällaisiin tuttuihin törmää vaikka kaupungilla? Tuleeko teille vaivaantunut olo muiden ihmettelevistä katseista?" (Blogi D)

Monissa kirjoituksissa pohditaan islamin oppeja tai omaa uskoa, julkaistaan oppineiden tekstejä ja puhutaan islamin tavoista ja käytännöistä siten, että yleisöksi oletetaan lukijoita, joilla on samanlaisia ajatuksia tai kokemuksia näistä asioista. Eräs bloggaaja jopa käyttää me-muotoa:

"Meidän täytyy oppia kestämään ympärillämme tapahtuvaa pahuutta, alastomuutta ja muuta vastaavaa, jotta uskomme vastustuskyky vahvistuu." Tai: "Mielestäni olisi aika tulkita uudelleen suhtautumisemme ympäröivään maailmaan.[...]. Sieltä voisimme sitten ammentaa islamilaista lääkettä nykyajan ongelmiin. Demokratiasta sitä tuskin löydämme." (Blogi B)

Me-muodon käyttö sekä muslimisisästä puhuminen voidaan nähdä kollektiivisen identiteetin rakentamisena. Tällaisella puheella pyritään saamaan tukea omille ajatuksille ja halutaan päästä osaksi uutta yhteisöä.

Koska bloggaajat olettavat kirjoituksilleen muita muslimilukijoita, he ovat itsekriittisiä uskonnon oppeihin ja tapoihin liittyvissä kirjoituksissaan. He kokevat, että eivät aina tiedä tarpeeksi islamista voidakseen kirjoittaa siitä blogiinsa. Monet julkaisevatkin muiden, useimmiten oppineiden, kirjoittamia artikkeleita islamista tai jakeita Koraanista. Itsekriittisyys liittyy olennaisesti vaikutelmien hallintaan. Sosiaalisessa performanssissa yksilöt pyrkivät jatkuvasti hallitsemaan syntyviä vaikutelmia. Yksilön rakentama niin sanottu julkisivu vaikuttaa ratkaisevalla tavalla yleisön mielissä syntyvien vaikutelmien hallinnan onnistumiseen. (Goffman 1979, 32, 225–235.) Minäesityksen rakentamiseen tarvitaan vahvistusta lukijoilta, koska blogin ilman lukijoita voi ajatella olevan sama kuin esitys ilman yleisöä. Toisin sanoen, mikäli blogit ymmärretään sosiaalisen performanssin eli vaikutelmien hallintaan tähtäävän toiminnan näyttämönä, tulee performanssin yleisön todella olla olemassa. Vaikutelmat eivät synny tyhjiössä vaan lukijoiden mielissä. (Vrt. Laatio 2012.)

Käännynäiset pohtivat paljon sitä, millaisen vaikutelman teksteillään antavat itsestään. Pohdinnan kohteena ovat niin tekstien sisältö kuin kirjoitustyylikin.

"Uudet lukijat ja muutkin, jotka tulevat lueskelemaan blogiani, voivat saada väärän kuvan minusta, koska en ole ilmeisesti tarpeeksi selvästi ilmaissut missä vaiheessa olen uskontoni suhteen. Vain esittely osuudessa (välilehti It's me) lukee, että "opiskelen" vasta muslimiksi en siis ole vielä valmis." (Blogi H)

"Omien puheiden miettimisellä ja harkitsemisella on ollut myös pieni haittapuoli: harva blogia varten kirjoittamani teksti enää päätyy julkaistavaksi. Olen aloittanut useita tekstejä, mutta kirjoittaessani huomannut, ettei aiheesta ole ehkä viisasta puhua, tai sitten tekstin sävyä tulisi muuttaa radikaalisti. Tämän blogin kirjoittaminen on ollut enimmäkseen sellaista ääneen ajattelua, tapa selkeyttää vaikeita asioita itselle. Monet ajatukseni ovat olleet hyvin keskeneräisiä, kun olen niitä kirjoittanut. Nykyään yritän hioa ajatuksiani enemmän mielessä, ennen kuin annan muiden lukea niistä. Ja kun olen saanut ajatukseni kokoon, ei minulla välttämättä olekaan enää tarvetta julkaista niitä!

Olen miettinyt paljon myös kirjoitustyyliäni: en haluaisi olla enää niin provosoiva kuin aiemmin. Toki provosoinnilla saa huomiota, mutta onko huomio itsessään hyvä asia? Aika usein on sellainen tilanne, etteivät ihmiset kuuntele, mitä sanotaan, vaan miten sanotaan. Mitä hyötyä on herättää lukijoiden kiinnostus provosoimalla, kun huomio ei kuitenkaan kiinnity viestiin, vaan tapaan, jolla sen sanon? Tärkeä sanoma voi unohtua, kun pohditaan, oliko asian esitystapa sopiva." (Blogi C)

Muutama bloggaaja kirjoittaa melko aggressiiviseen sävyyn, joka usein muuttuu ajan kuluessa, kun on ehditty pohtia asioita enemmän eikä kaikesta tarvitse olla niin näreissään. Kirjoittajat saattavat myös huomata, että positiivisempi ja rakentavampi kirjoitustyyli aiheuttaa myös lukijoissa myönteisempiä reaktioita. Blogikirjoitusten kommentoijat antavat usein suoraan palautetta loukkaavasta kirjoitustyylistä. Toisaalta lukijat kirjoittavat paljon ikäviä ja negatiivisia kommentteja, jotka blogien pitäjät joko jättävät julkaisematta tai yrittävät parhaansa mukaan vastata niihin mahdollisimman rakentavasti, jotta vaikutelma itsestä säilyisi halutunlaisena. Aina provosoitumista ei kuitenkaan voi välttää ja negatiivinen kommentointi saattaa toisinaan olla ainoastaan muslimien välistä:

"Tapelkaahan palstoillanne ja mielellään suljetuilla osastoilla, ettei meidän muiden tarvitse tällaista kuunnella. Ajatelkaa vaikkapa ei-muslimeja. Millaisen kuvan he saavat muslimeista ja islamista, jos lukevat tällaista keskustelua?" (Bloggaaja C Blogi B:n kommentteissa)

Osa bloggaajista käyttää loukkaavia nimiä puhuessaan osasta lukijoista tai heitä loukanneista ihmisistä. "Muutamien häirikkö-ääliöiden takia...", "eräät pellet...", "unohdetaan me nuo sääliittävät älypääät..." ovat esimerkkejä käytetyistä ilmaisuista. Lisäksi tekstin sävy saattaa olla tiettyä lukijaa loukkaava tai halveksiva. Usein muslimeita arvostelevaa kommentoijaa vastaan hyökätään yhteisenä rintamana kaikkien blogia lukevien bloggaajan kanssa samaa mieltä olevien kesken.

Toisena yleisönä voi nähdä kaikki islamista tavalla tai toisella kiinnostuneet suomea osaavat henkilöt. Positiivisesti islamista kiinnostuneita lukijoita ovat esimerkiksi parisuhteessa islaminuskaisen kanssa olevat, kääntymistä miettivät henkilöt, islaminuskaiset maahanmuuttajat ja ketkä tahansa ei-muslimit, jotka ovat kiinnostuneet eri uskonnoista.

Bloggaajat puhuvat yleisesti "ei-muslimeista" puhuessaan muista kuin islaminuskoisista. Blogeissa esitellään erimerkiksi islamilaisia tapoja, juhlia, sanastoa, reseptejä ja ennen kaikkea kerrotaan omasta arjesta. Rivien välistä tämän voi lukea monen blogin kirjoittamisen varsinaiseksi syyksi. Ainoastaan puhtaasti islamin oppeihin keskittyneet blogit sulkeutuvat pois tästä joukosta. Omasta arjesta kerrotuilla tapahtumilla pyritään vakuuttamaan lukijat siitä, että muslimikäännynnäiset tekevät samanlaisia asioita kuin muutkin suomalaiset ja islamin mukanaan tuomat asiat ovat vain rikkaus. Suomenkieliset blogit tarjoavat suomalaisille helpon tutustumistavan islamiin kääntyneiden maailmaan.

"Eli tuossa noita tyylejä nyt oli. Toivottavasti hieman avaa minun maailmaani siitä, kuinka monipuolista huivikäyttäjien elämä voi myös olla. Vaikka hiukset ei näy, on meillä Muslimeillakin todella monia tapoja käyttää huiveja." (Blogi G)

Vaikka lukijoiden joukossa on positiivisesti islamista kiinnostuneita, islamista ja muslimin elämästä Suomessa kiinnostuneiden lukijoiden oletetaan usein kuitenkin suhtautuvan islamiin ja muslimeihin kielteisesti tai jopa vihamielisesti. Tällaisille lukijoille pyritään vakuuttelemaan islamin "hyvyyttä". Kirjoittajat voivat esimerkiksi tuomita muslimien väkivallan teot tai sellaiset käytännöt, joilla ei nähdä olevan mitään tekemistä "oikean" islamin kanssa. Tällä pyritään todistamaan, että "islam ei ole paha, vaan ihmiset ovat". Bloggaajat kertovat, miten islamiin sekoitetaan heimo- tai kulttuuriperinteitä, jotka eivät "oikeaan" islamiin kuulu, ja kuinka islam edustaa heille rauhan uskontoa.

"Itse en myöskään voi hyväksyä ihmisten murhaamista, tai edes sen suunnittelua sen vuoksi, että hän on piirtänyt kuvan. Oli se sitten pilakuva tai ei." [...] "Kahvipöytäkeskusteluissa muslimien kesken nämä tappouhkaukset/-suunnitelmat ovat herättäneet päällimmäisenä suurta häpeää. Vaikka kuinka muistaisimme, että murhan suunnittelijat ovat tehneet syntiä, tunnemme silti häpeää siksi, että he ovat uskontomme nimissä tehneet jotakin tuollaista. Ja toki häpeä aiheuttaa myös vihaa näitä ihmisiä kohtaan. Miksi heidän pitää liata uskontomme? Miksi he eivät noudata uskontoa, johon he väittävät kuuluvansa, vaan vääristelevät sen omien halujensa mukaan?" (Blogi A)

"Pointti oli tosiaan se, että islam ei mielestäni alista naisia, mutta käytännössä monet muslimit (muslimimiehet) kohtelevat naisia todella kurjasti. Naista saa hakata, naista saa haukkua, häneltä viedään vapaus, koulutus ja oma tahto. Naisen siveyttä vartioidaan raivolla, jollaista ei kohdisteta miesten siveyden vartiointiin." (Blogi C)

Minäkin tunnen monta kunnollista ja harrasta muslimia sekä Suomesta että ulkomailta. Ja jos vielä puhutaan miesten käytöksestä vaimojaan kohtaan, niin täällä Suomessakin riittää naisten hakkaajia, perheensä ampujia, puukottajia, raiskaajia, pedofiilejä jne. Joka maastahan heitä löytyy, uskonnosta riippumatta. Kuten myös terroristeja löytyy hyvin monesta maasta, esim. Jenkeistä, Israelista, Syyriasta jne. Toki löytyy myös Irakista ja sen naapurimaista, mutta Islam ei hyväksy terrorismia, eli jos terroristi väittää olevansa muslimi, hän ei sitä ole. Oikea muslimi ei tee terroritekoja. Terroristit elävät harhaoppien vallassa ja hyväksyvät asioita, joita Allah ei hyväksy. Sana Islam tarkoittaa rauhaa. Sitä tavoitellaan." (Blogi M)

Bloggaajat voivat myös osoittaa ymmärtävänsä valtaväestön näkemyksiä muslimeista ja pyrkiä sanomaan, että muslimit eivät tarvitse erityiskohtelua vaan tasavertaista kohtelua valtaväestön kanssa.

"Suuvirren kieltäminen on vain yksi esimerkki siitä keskustelusta, jossa pohditaan muslimilasten sijoittumista kouluun. Pitäisikö koulussa kieltää kaikilta esimerkiksi nakkikeitto, tonttuleikki ja pääsiäistipujen piirtäminen, koska joku voi niistä loukkaantua?[...] Mitä koulussa enää saisi tehdä, jos kaikki, mikä voi loukata tiettyä kansanryhmää, pitäisi kieltää? Ainakaan islam ei anna muslimille oikeutta vaatia mahdottomia. Me muslimit olemme täällä vähemmistö, joten emme voi määrätä, mikä on sallittua ja mikä ei.. Luulisi olevan aika selvää, ettei osallistumista suomalaisiin tapoihin tarvitse kieltää suomalaislapsilta - riittää, että tarjotaan muille mahdollisuus olla osallistumatta." (Blogi C)

Tällainen myötämielisyys valtaväestön mielipiteitä kohtaan on kuitenkin harvinaista ja useammin puhe onkin islamia ja muslimeita puolustavaa. Puolustelua tapahtuu eri tavoilla. Yksi keino on ihmetellä, miksi esimerkiksi kristittyjen tekemien rikosten kohdalla ei nosteta uskontoa esiin mutta muslimien ollessa kyseessä muistetaan aina mainita uskonto. Lisäksi saatetaan esittää todenperäisyyttä kyseenalaistamatta Raamatusta tai muiden uskontojen opeista kohtia, jotka ovat esimerkiksi naista syrjiviä ja pyrkiä osoittamaan, että kyllä muutkin uskonnot syrjivät. Myös uskontoihin liittymättömiä länsimaisia tapoja ja ilmiöitä nostetaan esiin ja verrataan islamiin. Eräs bloggaaja esimerkiksi vertaa moniavioisuutta länsimaissa tapahtuvaan pettämiseen. Tällä tavoin bloggaajat oikeuttavat itselleen ja muille islamissa näkemänsä heikkoudet tai väärydet osoittamalla, että islam ei ole ainoa, jossa näitä asioita esiintyy. Asioiden sisältöön ei kuitenkaan välttämättä oteta kantaa tai sitten todetaan, että Koraania on tulkittu väärin eikä asia kirjoittajan ymmärryksen mukaan ole näin islaminuskossa. Tällä tavalla uskontoa pyritään tekemään itselle ymmärrettäväksi.

"Koraanissa ei ole määritelty ikää avioliitolle, vaan täysi-ikäinen voi mennä naimisiin. Esimerkiksi USA:ssa 12-vuotias tyttö voi vanhempiansa luvalla mennä naimisiin, Mississipin osavaltiossa ikäraja ei ole. Juutalaisille vähimmäisikä avioliitolle on 12 vuotta. Vielä 1800-luvulla USA:ssa ja Euroopassa naimisiinmeno 10-vuotiaana oli mahdollista." (Blogi D)

Toisena islamin puolustelukeinona bloggaajat pyrkivät osoittamaan, että ovat hyväksyneet islamin arvot ja tavat ja puolustamaan niitä. Ääriesimerkkinä eräs kirjoittaja kääntää opit pääläelleen ja toteaa esimerkiksi moniavioisuuden olevan hyvä asia, koska naiset voivat etsiä miestä myös naimisissa olevista. Moni naiskirjoittaja on kotona lasten kanssa tai ilman miehen ollessa perheen elättäjä. Kukaan ei kuitenkaan sano miehensä vaatineen sitä vaan korostaa sen olleen oma valinta. Heidän tulkintansa mukaan islamissa miehen velvollisuus on elättää perhe. Osa naisista on omaksunut perinteisen naisen roolin ja pitää tärkeänä kodin siistinä pitämistä ja ruuan laittamista. He kokevat ne naisen tehtäväksi. Heidän tulkintansa islamista on, että naisilla ja miehillä on eri rooli ja tehtävät yhteiskunnassa. Islamin mukainen pukeutuminen

nousee myös usein puolustamisen arvoiseksi. Monet naiset kertovat islamin mukaisen väljän pukeutumisen olevan huomattavasti mukavampaa kuin esimerkiksi ”puristavat pillifarkut ja keinokuitutoppi”. He ymmärtävät, miksi päänsä peittävää naista tuijotetaan mutta eivät käsitä, miksi se herättää niin paljon negatiivisia reaktioita ja ketä se loukkaa. Kirjoittajat haluavat hälventää pukeutumiseen liittyviä ennakkoluuloja kertomalla, miksi naisen pitää islamin mukaan peittää tietyt paikat ja että myös miehille on omat pukeutumissääntönsä. He kertovat, että urheilu tai muut arkiset askareet onnistuvat aivan hyvin myös pään peittävän, jopa vain silmät vapaaksi jättävän, huivin kanssa. Kotona huivia ei tarvitse pitää.

Kolmantena puolustelukeinona voisi olla uskonnonvapauslakiin vetoaminen mutta ainoastaan yksi bloggaaja vetoaa siihen useampaan otteeseen. Hän muistuttaa lukijoita siitä, että Suomessa on uskonnonvapauslaki, joka takaa kaikille oikeuden harjoittaa uskontoa ilman, että sitä millään tavalla yritetään estää. Hän ihmettelee, onko uskonnonvapaus tarkoitettu vain luterilaisille. Hän korostaa, että ei vaadi erityiskohtelua, vaan tasapuolista kohtelua.

”Mietin, miksi ei saisi pukeutua burqaan, tai vaikka jätessäkkiin jos se kuuluu jonkin uskonnon vaatimukseen? Suomessa on kuitenkin uskonnonvapauslaki. Onko tämä länsimainen vapaus ja ”hyväksytään jokainen omana itsenään”-touhu sittenkin vain osalle ihmisistä tarkoitettu?” (Blogi A)

Uskonnonvapauten vetoaminen olisi helppo puolustuskeino hyökkääjiä vastaan mutta naiset kokevat tarpeelliseksi perustella heidän noudattamiaan islamilaisia tapoja syvällisemmin.

Uskonnon puolustelu ei johdu ainoastaan oletetuista vihamielisistä yleisöistä, vaan nämä yleisöt ovat ihan tosia. Kirjoituksissa on paljon negatiivisia, loukkaavia ja epäasiallisia kommentteja useimmiten anonyymeiltä lukijoilta. Eräs on joutunut lopettamaan bloginsa pidon jo kaksi kertaa niin pahan häiriköinnin takia, että siitä on tullut poliisiasia. Toinen bloggaaja on joutunut kiusaamisen kohteeksi toisella internet-sivustolla ja hänen on väitetty tehneen vakuutuspetos, josta on nämä kiusaajat ovat ottaneet yhteyttä hänen vakuutusyhtiöönsä. Jotkut bloggaajat eivät suostu julkaisemaan anonyymejä kommentteja ollenkaan. Kommentoijat ovat kärkkäitä puuttumaan jokaiseen yksityiskohtaan blogin kirjoittajan sanomisissa ja olettavat heidän tietävän kaiken islamista ja noudattavan jokaista islamilaista tapaa. Kuten eräs kirjoittaja toteaa:

”Onko muslimi sellainen joka on pyhyden ja hyvyyden esikuva eikä siksi kukaan kestä sitä jos joku muslimi ei sellainen esikuva olekkaan ja onkin syntinen ja vialla päästään?” (Blogi F)

Oletettuihin vihamielisiin yleisöihin pyritään vaikuttamaan myös kertomalla islamista sellaisena kuin bloggaaja itse sen kokee. Monet kertovat, kuinka löysivät islamista sellaista, mitä

kristinusko tai uskonnoton elämä ei heille tarjonnut ja sen takia he kääntyivät islamiin. Islamin loogisuus ja tarkat säännöt ovat kiehtoneet monia. Bloggaajat ymmärtävät, että islam koetaan pelottavana ja outona ja siksi sen perusopit halutaan esittää selkeästi ja ymmärrettävästi. Tällä pyritään poistamaan lukijoiden vääriä käsityksiä, hälventämään ennakkoluuloja ja saamaan heidät puolelleen. Bloggaajat toivovat saavansa lukijoiltaan asiallisempia ja suvaitsevampia kommentteja olemalla avoimia ja rehellisiä.

"Jos joskus joku ymmärtäisi, että olen löytänyt rauhan itseni kanssa vihdoinkin, kaikkien koulukiusaamisten, ongelmieni ja sekavien ajatusteni jälkeen tuli Islam, joka saa minut joka päivä itkemään sen suvaitsevaisuudesta, jos ihmiset vain tietäisivät mitä se toden teolla on, eivätkä vain olettaisi." (Blogi G)

"Ois hyvä et olis jotain tietoa omasta uskonnostaan, mutta myös muista uskonnoista, niin vältyttäis monilta väärinkäsityksiltä ja yhteentörmäyksiltä." (Blogi D)

"Hiustenpesusta tai mistään muistakaan muslimien tavoista ei tarvitse vetää hennettä nenään, ei varsinkaan silloin jos on ateisti, kun se ei kerran edes koske ateisteja. Ihan ihmisinä meitä voisi myös kohdella vaikka teemmekin joitain asioita eri tavalla." (Blogi H)

Kolmantena yleisönä erottuu toiset bloggaajat. Etenkin uudemmissa blogeissa mainitaan kirjoituksissa nimeltä toisia bloggaajia ja viitataan heidän teksteihinsä. Muutamat samat aktiiviset ja pääsääntöisesti myötämieliset bloggarit myös kommentoivat toistensa blogeja tiuhaan tahtiin. Useat näistä kommentoijista ovat itsekin joko muslimeita tai parisuhteessa muslimimiehen kanssa. Uutena ilmiönä blogeissa ovat erilaiset virtuaaliset haasteet, joihin toisia bloggaajia haastetaan. Myös blogialustoissa ilmenevistä ongelmista tai uusista ominaisuuksista keskustellaan bloggaajien kesken. Kaikki nämä tiedostetusti valittuna yleisönä olevat toiset bloggaajat ovat naisia. Toki miesbloggaajatkin välillä kommentoivat kirjoituksia mutta he eivät kuulu tutkimieni bloggaajien lähipiiriin, jonka kanssa ajatuksia vaihdetaan tiiviisti. Toiset bloggaajat yleisönä ja heidän kanssaan kommunikointi on osa kollektiivisen identiteetin rakentamista. Lähipiiriin pääsevät ainoastaan myötämieliset kommentoijat. Eri mieltä oleville tai vihamielisille kommentoijille puolustaudutaan yhdessä tai hyökätään heitä vastaan. Ei ole epätavallista, että itse blogitekstin kirjoittanut bloggaaja ei juuri osallistu siitä käytyyn keskusteluun vaan muut samanmieliset bloggaajat puolustavat kirjoitusta ja samalla islamia hyökkääjiä vastaan.

Neljäntenä yleisönä voi erottaa bloggaajan puolison kulttuurista ja monikulttuurisuudesta kiinnostuneet ihmiset. Tämä sekoittuu osittain toiseksi yleisöksi luokitteleni "kaikki islamista tavalla tai toisella kiinnostuneet suomea osaavat henkilöt" kanssa mutta tässä pääpaino ei ole enää uskonnossa vaan kulttuuriin liittyvissä tavoissa. Blogeissa esitellään erimerkiksi puolison

kulttuurin tapoja ja juhlia ja kerrotaan omasta arjesta monikulttuurisessa perheessä. Monissa blogeissa on reseptejä miehen kotimaan ruuista. Osa vertailee suomalaista kulttuuria ja puolison kulttuuria sekä elinolosuhteita. Suomi nähdään turvallisena ja hyvänä paikkana asua mutta puolison kotimaassa olisi helpompaa elää islaminuskoisena. Nämä kirjoitukset monikulttuurisuudesta saavat paljon kommentteja lukijoilta, joista monilla on itsellään ulkomaalainen puoliso. Kommenteissa vertaillaan kokemuksia ja ihmetellään yhdessä joitain outoja tapoja ja uskomuksia. Näissä rakennetaan taas kollektiivista identiteettiä.

Monikulttuurisuus-kirjoitukset eivät kuitenkaan saa ainoastaan positiivista vastakaikua, vaan myös niille oletetaan vihamielistä yleisöä. Useampikin tutkimani blogi on joutunut maahanmuuttokriittisten internetsivustojen tai blogien käsittelyyn, ja niissä tyrmätään bloggaajat henkilökohtaisesti muun muassa ”rotupettureiksi”. Blogi L kirjoittaa maahanmuuttokriittisille suoraan useampaan otteeseen:

"Listaan tähän muutamia oikeita faktoja pakolaisuudesta, joita haluan jokaisen "maahanmuuttokriittisen" (voi että kun inhoankin tuota termiä!) ajattelevan. Ennen kuin seuraavan kerran lauot näitä niin ihania 'totuusiasi', ota selvää asioista ja ajattele hetki järjellä."

Lukijoista tai lukijoille puhutaan myös suoraan. Blogin kirjoittajat ovat kiinnostuneita, ketkä heidän tekstejään lukevat. Eräs bloggaaja tekee lukijoilleen kyselyn, jolla pyrkii selvittämään heidän uskonnollista suuntaustaan. Osa bloggaajista kysyy lukijoilta suoraan omaan elämäänsä liittyviä neuvoja tai kokemuksia. Joku kysyy kokemuksia lastenkasvatuksesta, toinen monikulttuurisen perheen haasteista, kolmas lukijoiden lempijäätelöä. Myös blogin sisältöön ja ulkoasuun pyydetään mielipidettä lukijoilta.

Oletettujen yleisöjen lisäksi on syytä pohtia, *ketkä eivät ole yleisönä*. Koska blogit on kirjoitettu suomeksi, yleisö rajautuu oletettavasti suomenkielisiin lukijoihin. Tämä rajaa yleisön joukosta pois kirjoittajien ulkomaalaiset puoliset ja heidän perheensä. En tiedä, osaako kukaan ulkomaisista puolisoista niin hyvin suomea, että pystyisivät lukemaan kyseisiä blogeja mutta ne, jotka puhuvat puolisonsa kielitaidosta, sanovat, että he eivät puhu suomea. Eräs bloggaaja kertoo suoraan, että hänen miehensä ei lue hänen blogiaan, ja hän luettelee blogissaan miehelleen ostamia lahjoja, joita ei ole vielä tälle antanut. Se, että omat puoliset eivät lue blogeja, saattaa vaikuttaa kirjoitusten sisältöön ja tyyliin. Kirjoittajien itsestään luoma kuva on avoin enkä usko, että teksteissä on sellaista, josta puoliso ei tietäisi. On kuitenkin helpompaa puhua puolisostaan sekä hyvässä että pahassa, kun tietää, että hän ei tekstejä lue. Valtaosa puolisoa koskevista kirjoituksista on positiivisia ja hänen ja hänen perheensä tavoille saatetaan nauraa ainoastaan hyväntahtoisesti.

Blogien kommenteista käy ilmi, että islamista ja suomalaisten muslimien elämästä ollaan kiinnostuneita. Kaikki kommentit eivät suinkaan ole negatiivisia, vaan useat kiittelevät mielenkiintoisesta blogista ja kertovat oppineensa uutta tai näkevänsä asioita tavalla, jota eivät koskaan ole tulleet ajatelleeksi. Lukijat ovat bloggaajille tärkeitä ja kaikkiin kommentteihin pyritään vastaamaan. Myös keskustelun aikaansaaminen koetaan tärkeäksi. Useimmille blogin kirjoittamisen tarkoitus on kertoa suomalaisen muslimin elämästä vaikka siinä ohessa tuleekin kerrottua islamin opeista. Muutamilla on etenkin blogin aloitettuaan tarve ”saarnata” islamista suomalaisille ja saada heidät näkemään islamin hienous. Taustalla voi myös olla toive saada muutkin kääntymään islamiin. Tämä liittyy aiemmissakin käännyttäjiä koskevissa tutkimuksissa esiin tulleeseen ”rakkaus” –vaiheeseen (Roald 2006), jossa juuri islamiin kääntynyt kokee kaiken uudessa uskonnossa mahtavaksi ja suhtautuu siihen jopa pakkomielleisesti. Roald (2006) erotteli käännyttäjiä kolmivaiheisen kääntymisprosessin, joka tapahtuu kääntymisen jälkeen ja jonka vaiheet ovat ”rakkaus”, ”pettymys” ja ”kypsyys” (emt. 48–49). Tarkastelemieni blogien pitäjistä suurin osa on ”rakkaus” –vaiheessa. He suhtautuvat islamiin intohimoisesti ja harmittelevat sitä, että tietävät vasta niin vähän eivätkä ehdi opiskella islamia niin paljoa kuin haluaisivat. Roald sanoo (2006, 52), että fundamentalistisia suuntauksia, esimerkiksi salafismia, kannattavat käyttäytyvät samalla tavalla kuin rakastumisen vaiheessa olevat käännyttäiset. Tämä on tärkeä huomio ja syy siihen, että juuri islamiin kääntyneiden muslimien käytöstä pidetään joskus merkinä fundamentalististen suuntausten kannatuksesta. Oman aineistoni naisista kukaan ei kuitenkaan osoita kannatusta fundamentalistisille suuntauksille, esimerkiksi salafismille, vaan päinvastoin tuomitsevat ne. Osa bloggaajista kyllä kannattaa ”puhdasta” islamin tulkintaa, joka on leimallista islamilaiselle fundamentalismille, mutta kirjoitusten perusteella kenenkään ei voi sanoa tukevan fundamentalistisia suuntauksia.

Siirryttäessä pettymys –vaiheeseen kirjoituksissa aletaan epäillä omaa uskoa ja blogikirjoitukset harvenevat tai loppuvat jopa kokonaan. Olen pohtinut, voisiko tämä olla yksi syy bloginpitämisen lopettamiseen. Kypsyys –vaiheessa olevat bloggaajat suhtautuvat uskoon yleensä rennommin eivätkä mieti jokaista pientä yksityiskohtaa, vaan kokevat tärkeintä olevan sen, että sisimmässään tietää uskovansa ja tekevänsä parhaansa.

"Oma uskonikin on kasvanut hiljalleen. En tee siinä poikkeusta muista; välillä menttiin lujaa ja nyt sitten olellaan ja elollään rauhallisessa suvantovaiheessa. Vuosia muslimina olleet ovat usein kutsuneet tuota alun innostusta osuvasti "honeymooniksi". Ollaan innoissaan uudesta, ihanasta asiasta elämässä. Alkuvaiheessa kävin ihan mielellään puhumassa islamista pyydettyäessä. Puhuminen auttoi minua itseänikin; ajatukset selkeytyivät niin kuulijoilla kuin puhujalla. Sadat pienet tietojyvät alkoivat vähitellen

muodostua kokonaisuudeksi. Pysin välttelemään uskoni turhaa esilletuomista arkipäivän elämässä. Ihmiset tietenkin näkevät jo kaukaa, että olen muslimi, mutta pyrin olemaan välittämättä kyselevistä katseista. En kuitenkaan kieltäydy vastaamasta, jos joku haluaa keskustella." (Blogi A)

"Kun aloitin blogin, minulla oli hirveä halu kertoa suomalaisille islamista ja osoittaa, että monet heidän muslimeja koskevista käsityksistään ovat joko puutteellisia tai väriä. Ajattelin taistelevani islamin puolesta sanan asetta käyttäen."[...]Nyt sellainen into on hiipunut. Minä olen muslimi ja sillä hyvä, enkä paljoakaan välitä mitä muut luulevat tai ajattelevat minusta. Todellisuudessa aika harvaa kiinnostaa minun elämäni ja ajatukseni." (Blogi C)

5.2 Suomalaisuuden tekeminen näkyväksi

Tutkimissani blogeissa nousee suomalaisuus esille monella eri tavalla. Kirjoittajien suomalaisina pitämät (positiiviset) arvot löytyvät usein rivien välistä kun taas heidän näkemyksensä suomalaisuudesta ja suomalaisista tavoista nostetaan usein negatiivisessa valossa esille ja niistä sanoudutaan itse irti. Käännynnäiset myös tekevät kirjoituksissaan suomalaista islamia joko tietoisesti tai tiedostamattaan. Suomalaisuudesta puhuttaessa ongelmalliseksi tulee, miten esittää itsensä suomalaisena ja mitä suomalaisuus ylipäätään on. Käännynnäiset neuvottelevat yleisön kanssa siitä, saavatko he vielä olla suomalaisia, kun ovat muslimeja. He eivät kuitenkaan epätoivoisesti pyri olemaan suomalaisia, vaan sanoutuvat irti joistain suomalaisina pitämistään piirteistä. Heillä ei ole tarvetta pitää kiinni vanhasta vaan kyse on siitä, miten olla suomalainen uuden identiteetin puitteissa. Kirjoituksissa näkyy usein tarve puolustella omaa identiteettiä. Suomalaisuus tulee kirjoituksissa näkyväksi, kun tulee uusia tapoja olla suomalainen eikä kirjoittajilla ole enää yhtä selkeää etnistä positiota. Bloggaajat neuvottelevat siitä, miten he sopivat ”suomalaisuuteen” omana itsenään.

Rivien välistä esille nousevia käännynnäisten määrittelemiä suomalaisia arvoja ja suomalaisuudelle tyypillisiä piirteitä ovat sananvapaus, tasa-arvo, suvaitsevaisuus, kaksinaismoralismi, kiireinen elämäntapa, kova arvomaailma ja perhearvojen puute. Kolme ensimmäistä ovat periaatteessa positiivisia ja sellaisia, joista ollaan ylpeitä. Loput näyttäytyvät negatiivisina ja sellaisina, joista käännynnäiset haluavat päästä eroon ja kokevat islamin auttavan siinä, koska ne eivät islamiin heidän näkemyksensä ja kokemuksensa mukaan kuulu. Suomea pidetään turvallisempaa maana asua kuin ulkomaalaisen puolison kotimaata, ja koulutusta, terveydenhuoltoa ja sosiaaliturvaa arvostetaan. Uskonnon opiskelun ja harjoittamisen sekä lapsien kasvattamisen islaminuskoisiksi uskotaan olevan kuitenkin helpompaa puolison kotimaassa tai muussa islaminuskoisessa maassa.

"Kurdistanissa tulisi ainakin olemaan paljon helpompi elää muslimina. Ei tarvitsi miettiä onko ruoka halal ja kaupungilla voisi kävellä ilman, että kukaan ihmettelee (negatiivisella tavalla). Sitä myös tuntisi kuuluvansa joukkoon, eikä olisi niin ulkopuolinen olo kuin Suomessa." (Blogi H)

Tasa-arvo, sananvapaus ja suvaitsevaisuus suomalaisina arvoina ovat bloggaajien mielestä positiivisia arvoja, mutta ne nousevat blogeissa esille siten, että kirjoittajat toteavat niiden olevan näennäisiä. Heidän oletuksensa on, että Suomessa yleisesti ajatellaan niiden toteutuvan mutta nyt vähemmistöön kuuluvina he ovat huomanneet, että näin ei ole. Aineistoni vanhimmissa teksteissä sananvapaudesta puhutaan etenkin Jyllands-Postenin vuonna 2005 julkaisemien Muhammed-pilapiirrosten aiheuttamaan kohuun ja väkivaltaisuuksiin viitaten.

"Itse suomalaisten reaktiossa ei sinänsä ole mitään huvittavaa tai kummallista, en minäkään ymmärrä miksi yhtä historiamme suurinta merkkihenkilöä täytyy välttämättä halventaa ja tehdä hänestä perverssi mutantti. Mutta jos joku vielä muistaa, miten nämä samat suomalaiset kirjoittivat muslimista huumorintajuttomina ja täysin turhasta suuttuvina sananvapauden vastustajina Muhammed-pilakuvakohu(je)n yhteydessä, tämä suomalaisten reaktiosta raportointi herättääkin ihan uusia ajatuksia.[...]Siinäkö se sananvapauden raja kulkeekin? Se, mikä saa meidät suomalaiset raivostumaan, ei ole oikeutettua sananvapauden nimissä, mutta muille kansalaisuuksille arvokkaita asioita ja henkilöitä toki saa halventaa. Ohoh hups, siis ei halventaa, vaan sananvapauden nimissä esittää kritiikkiä huumorin keinoin." (Blogi A)

Yllä olevassa kommentissa on huomionarvoista myös, kuinka kirjoittaja identifioi itsensä tekstin lopussa suomalaiseksi sanomalla "me suomalaiset" mutta alkupuolella hän tekee erottelun itsensä ja "näiden samojen suomalaisten" välillä.

Tasa-arvo ja suvaitsevaisuus tulevat hyvin esille pukeutumiseen liittyen. Kirjoittajat kokevat, että suomalainen suvaitsevaisuus loppuu siinä vaiheessa, kun joku haluaa pukeutua islamin mukaisesti peittäviin vaatteisiin ja pään peittävään huiviin (vrt. van Nieuwkerk 2004). Lähes kaikki bloggaajat käyttävät heidän islamin tulkintansa mukaisia löysiä ja peittäviä vaatteita sekä päahuivia. Useassa kirjoituksessa pidetään länsimaalaista pukeutumistapaa paljastavana ja epäsopivana, etenkin lasten ollessa kyseessä ja ihmetellään, kuinka se hyväksytään, mutta peittävää pukeutumista ei. Käännynnäisten mielestä länsimainen paljastava pukeutuminen on naista alistavaa ja nöyryyttävää toisin kuin islamin mukainen pukeutuminen. Osa kirjoittajista on järkyttyneitä suomalaisten lasten ja nuorten pukeutumistavasta ja toteaa olevansa kiitollisia islamista, jotta heidän lapsiansa ei tarvitse pukeutua niin. He aikovat pitää huolen siitä, että heidän lapsensa pukeutuvat asiallisesti.

"Juuri tällaiset käsitykset johtuvat siitä, että Suomi ei itseasiassa olekaan oikeasti tasa-arvoinen. Jos nainen vapaa-ehtoisesti pukeutuu peittävämmiin, eikä omaksu seksi-objektin asemaansa yhteiskunnassa, hän on jotenkin tyhmä. Eihän kukaan täysijärkinen halua pitää huivia? Suomessa naisen täytyy muuttua "mieheksi" ollakseen ns. tasa-arvoinen. Täytyy luoda ura jossain perinteisessä miesten ammatissa(pankkiiri, poliitikko, tohtori yms), jotta saisi arvostusta ja kunniaa. Perinteiset "naisten työt"

on niitä surkeita hommia, siivousta ja lastenhoitoa; eihän semmoiselle voida antaa mitään arvoa?" (Blogi A)

"Niin, voisimmehan samalla kieltää vaikkapa minihameet tasa-arvon nimissä. Henkilökohtaisesti minua on ainakin alkanut kovasti ahdistamaan yhä nuorempien tyttöjen tapa pukeutua - ja joskus jopa käyttäytyä - kuin heidän vähäpukeiset pop-muusikkoesikuvansa tai naistenlehtien kansissa keikaroivat naiset. Mielestäni ei ole yhtään tervettä törmätä kadulla korkeintaan 10-vuotiaaseen tyttöön, jonka pukeutumistyyli muistuttaa enemmän stripparia kuin pikkutyttöä." (Blogi L)

Kaikki bloggaajat, jotka ovat valinneet heidän tulkintansa mukaisen islamilaisen pukeutumistavan, korostavat sen olleen oma valinta, josta he ovat ylpeitä. Kukaan ei ole painostanut heitä siihen, vaan päinvastoin puoliset ovat saattaneet kysyä, onko käännyttäminen varmasti valmis siihen. Osa naisista on saanut pukeutumisesta negatiivisia kommentteja kasvoitusten, toiset eivät mutta kaikki tunnistavat pukeutumisen aiheuttaman paheksunnan internetissä.

"Okei, tiedän että erilaisuus on outoa ja että naiset jotka eivät näyttele tissejään julkisesti ovat outoja, ja se, että ihmiset eivät vedä päätään täyteen joka viikonloppu on vastoin suomalaisia normeja. Mutta miksi ihmeessä se, että jotkin valitsevat erilaisen elämäntavan kuin 'me' vihastuttaa niin paljon, että siitä riittää miljoonia sanoja jaettavaksi internetissä? Miksi islamia niin paljon pelätään?" (Blogi L)

"Myönnän, minä tykkään käyttää niqabia, vaikka ympäristö ei sitä katsoisi hyvällä. Minusta olisi aivan mahtavaa jos ei olisi sitä huolta, että kohta joku sanoo jotain älytöntä. Taikka kuuluisi sieltä selän takaa supatusta taikka itsekseni puhujia." (Blogi I)

Yllä esitetyn kaltaista kaksinaismoralismia esiintyy bloggaajien mielestä yleisemminkin Suomessa. Esimerkkinä mainitaan suomalaisten into koventaa rangaistuksia tai vaatia jopa kuolemantuomiota lapsiin kohdistuvissa rikoksissa mutta islamilaista sharia-lakia "pelätään täysillä".

"Kommentteja lukiessa huomasi, että jos kyseessä on jonkun läheinen, tuttu tai tässä tapauksessa vain tavallinen 15-vuotias suomalaistyttö, niin johan ollaan joukolla menossa tappamaan syyllisiä. Tai ainakin toivotaan kuolemantuomiota tekijöille [...] Mielenkiintoista tästä tekee sen, että kun tulee puhe Sharia laista, niin johan nousee suomalaisilla karvat pystyyn ja kauhistellaan silmät pyörien sitä pahaa Islamia. Silloin kyllä kaikki vastustaa kuolemantuomiota oli rikos mikä tahansa. Mun mielestä tässä on pienoinen ristiriita, eikö?" (Blogi H)

Suomalainen tasa-arvo mainitaan myös puhuttaessa miesten ja naisten roolista yhteiskunnassa sekä heidän välisestä työnjaostaan. Useampi bloggaaja toteaa aiemminkin käännyttäisiä koskevissa tutkimuksissa (esim. Mansson McGinty 2007; Roald 2006; Sultán Sjöqvist 2006) esiin nousseen tulkinnan islamilaisesta naisen ja miehen roolista. Sen mukaan mies ja nainen ovat tasa-arvoisia mutta kummallakin on oma paikkansa ja omat tehtävänsä yhteiskunnassa. Molemmilla on sekä oikeuksia että velvollisuuksia mutta nämä eivät ole samoja. Useamman naisen puheesta saa käsityksen, että he näkevät naisen roolin melko perinteisenä. He pitävät kodin järjestyksessä, hoitavat lapset, leipovat ja tekevät ruokaa. Muutama on kotona

työelämän ulkopuolella, vaikka lapsia ei ole. Suomalaiset käännyttäiset voivat kuitenkin itse tehdä tämän valinnan kotiin jäämisestä, ympäröivä yhteiskunta ei siihen painosta ja se tarjoaa mahdollisuuksia myös muihin ratkaisuihin.

"Kolmas vaihtoehto olisi se, että mies on kotona ja nainen töissä. Sekään ei varmaan monellekaan tunnu sopivan, vaan naista haukuttaisiin urahjukseksi ja miestä nössöksi laiskimukseksi, joka ei edes töitä pysty tekemään tai saamaan [...] Ja jos molemmat käyvät töissä, niin totuus vaan on se että siinä kodinhoito kärsii ja lapsetkin." (Blogi H). Hän kuitenkin jatkaa: "Mä luulen olevani sitä tyyppiä, että jatkan taas työntekoa kunhan lapsi/lapset on tarpeeksi vanhoja" ja sanoo lopuksi, että haluaa jakaa kotityöt miehensä kanssa.

Bourquen (2006) mukaan islamiin kääntyneiden naisten sukupuoli-identiteetin uudelleenneuvotteluun liittyy naisen rooli yhteiskunnassa ja sen seurauksena monet käännyttäiset ottavat äitiyden arvostamisen islamissa ilolla vastaan. Van Nieuwkerk (2006b) toteaa, että länsimaiset uudet muslimit kääntyvät islamiin yksilöinä ja naisina ja tuntevat velvollisuudekseen selittää näitä kumpaakin osaa identiteetistään. He ovat usein kriittisiä länsimaiselle tavalle rakentaa sukupuolta ja seksuaalisuutta ja määrittävät uudelleen emansipaation käsitteet. (Van Nieuwkerk 2006b, 105.) Kääntyneillä on saattanut myös olla jo ennen kääntymistä melko konservatiiviset näkemykset sukupuolikysymyksistä ja perhearvoista ja he ovat voineet suhtautua kriittisesti länsimaisen yhteiskunnan moraaliseen tilaan (Hermansen 2006, 270). Bloggaajien teksteistä voikin suoraan tai rivien välistä huomata, että käännyttäiset pitävät länsimaista ja suomalaista elämäntapaa liian kiireisenä sekä arvoja kovina (vrt. Sultan Sjöqvist 2006). Esimerkiksi rukoilu ei oikein sovi nykyiseen länsimaiseen elämäntapaan, koska se muuttuu kiireiden keskellä hidasteeksi. Naisten mielestä länsimaissa arvostetaan turhan paljon yksilöllisyyttä ja perhearvot "ovat järkkyneet pahasti". Heille monille perhe tuntuu olevan tärkeä, ja jos omia lapsia ei vielä ole, niiden hankkimista suunnitellaan. Muutama bloggaaja kauhistelee nykyajan nuoria. Tämä ilmeni jo pukeutumisen yhteydessä ja muutamista teksteistä voi lukea, että kirjoittajien mielestä nykynuoret eivät kunnioita vanhempiaan ja he ovat "menneet aivan piloille.

Eräs bloggaaja toteaa, että ihmisten pitäisi lopettaa ainainen "oman ajan" vatvominen ja sen etsimisen ja muutkin haikailevat puolisonsa perheen parissa tuntemansa yhteisöllisyyden perään. He ovat kuitenkin suomalaisina tottuneet omaan tilaan ja hiljaisuuteen toisella tavalla ja osa kaipaa toisaalta myös sitä. He tiedostavat itsekin tämän ristiriidan ja yrittävät tasapainoilla näiden välissä.

"Olenhan täälläkin internetin ulottuvilla ja pystyn tekemään aika lailla samoja asioita kuin kotonakin, mutta ihmisten välittäminen toisistaan tekee silti päivistä hyvin erilaisen kuin koti-Suomessa. Sanalla sanoen arvomaailma ei tunnu täällä niin kovalta kuin mihin olen tähän mennessä tottunut. Sanoisin, että

tämä on varsin tervetullutta vaihtelua - inhimillisyyden tuulahdus kaikkien vaatimusten keskellä." (Blogi K)

Yllä oleva teksti on kirjoitettu bloggaajan ollessa miehensä kotimaassa. Blogien kirjoittaminen ei ole sidottu aikaan ja paikkaan eli tässä on kyse Royn mainitsemasta globaalista islamista, jolle on tyypillistä alueettomuus.

Suomalaisuuden määrittäminen

Suomalaisuutta määritettäessä ylivoimaisesti eniten puhutaan suomalaisten alkoholin käytöstä. Se tulee esille lukemattomissa kirjoituksissa useissa eri asiayhteyksissä. Suomalaisten tapaa käyttää alkoholia paheksutaan. Se saatetaan nostaa esille täysin asiaan liittymättömässä kontekstissa ("*Samalle nuotiopaikalle sattui kaksi keski-ikäistä miestä, joille näytti olut maistuvan.*" (Blogi C), "*Ihanaa olisi myös käydä huoletta ruokakaupassa, ilman kaljasta notkuvia hyllyjä.*" (Blogi A)) mutta useimmiten siitä puhutaan suoraan. Kukaan kirjoittajista ei sano käyttävänsä enää alkoholia kääntyttyään muslimiksi. Eräällä bloggaajalla on ollut vaikea nuoruus, johon on liittynyt paljon alkoholin käyttöä ja hän kokee islamin pelastaneen hänet. Muutkin ovat onnellisia, että alkoholi ei enää kuulu heidän elämäänsä, ja hauskaa voi pitää ilman sitä.

"Olen kokeillut alkoholia ennen Islamiin kääntymistä ja voin taata sen että kaikki asiat elämässäni ovat todella paljon paremmin nyt ilman tuota myrkyä. Elämässä on muutakin kuin alkoholi ja kannihuuruinen biletyks ja örveltäminen." (Blogi D)

"Hauskaa on, vaikka alkoholi ei virtaakaan. Joidenkin mielestä me ei olla normaaleita, kun me ei juoda. On kuulemaa minun alistamistani, kun en enää "saa" käydä juhlimassa." (Blogi G)

Kirjoittajat kokevat, että alkoholi sotketaan Suomessa lähes joka asiaan, ja että se on suomalaisen yhteiskunnan isoin riesa.

"Suomalainenhan keksii juomiselle aina syytä ja rahaa alkoholiin löytyy aina, lainataan vaikka kaverilta..." (Blogi J)

"Suomineito kärsii alkoholismista. Jopa muut tuntuvat tietävän epä-eurooppalaisista juomatavoistamme. Esimerkiksi ruotsalaisten ensimmäinen mielikuva suomalaisesta on kanninen jurpo tökkimässä ihmisiä puukolla." (Blogi L)

"Kaupungilla kävellessä ja katsellessa vastaan tulevia musliminaisia, en voi mitenkään sanoa, että joku näyttäisi alistetulta. Eihän jokaisella tietenkään ole ollut leveää hymyä, mutta kellä nyt aina olisikaan? Voiko sitä nyt ulkonäöstä päätellä ihan koko elämän tarinan? Niin ja miksi sitä pitää sitten sääliä niitä, jotka haluavat elää onnellista elämää muslimina? Mä säälin niitä, jotka Kuningas Alkoholi on kyykyttänyt rappiolle. Siinäpä vasta alistettu elämäntapa. Sillä taatusti suurissa määrin tulee menettämään kaiken, mikä elämässä on tärkeää; perhe, työ, rahat ja lopulta se henki." (Blogi H)

"Olet Vera oikeassa: alkoholista ei seuraa mitään hyvää. Onneksi omat lapseni saavat kasvaa turvallisessa kodissa!" (Blogi J)

Toinen suomalaisuuteen liitettävä määre on sulkeutuneisuus ja hiljaisuus. Näitä ei kuitenkaan pidetä varauksetta negatiivisina piirteinä ja kirjoittajat liittävät toisinaan itseensäkin nämä piirteet ja määrittelevät tässä mielessä itsensä suomalaisiksi. Nämä luonnehdinnat tulevat yleensä esille vertailtaessa puolison kulttuurin piirteitä suomalaisiin, ja vaikka naiset toisaalta kaipaavat sosiaalisempaa ja yhteisöllisempää elämää, niin toisaalta he myös tunnustavat, että suomalaisuuteen tottuneina he arvostavat hiljaisuutta ja omaa rauhaa.

"Täällä on vähän semmoinen mentaliteetti, että jos oikeasti pidämme jostain henkilöstä ja tunnemme olomme kotoiseksi hänen kanssaan, voimme huoletta olla puhumatta toistemme seurassa - vaikka tuntikausia. En tiedä onko tämä koko Suomen kulttuuria, mutta ainakin Pohjanmaalla ihmiset nauttivat hiljaisuudesta ja hiljaisuus on parasta juuri parhaiden ystävien kesken. Ei tarvitse väkisin jutella niitä näitä säästä :)" (Blogi L)

Muutama bloggaaja kirjoittaa suomalaisista miehistä negatiiviseen sävyyn. Eräs sanoo, että hänen ennakkoluulonsa on, että kaikki nuoret suomalaiset miehet ovat rasisteja. Hän yrittää päästä tästä ajattelutavasta eroon. Toinen ei usko koskaan pystyvänsä luottamaan suomalaiseen mieheen omien ja muiden kokemusten perusteella ja on onnellinen, kun löysi ulkomaalaisen miehen, johon voi luottaa. Kolmas mainitsee, että suomalaiset nuoret miehet ovat pahimpia tuijottajia ja huutelijoita kadulla nähdessään musliminaisen.

Suomen lainsäädäntöä ihmetellään useaan otteeseen. Etenkin bloggaaja A kirjoittaa aiheesta paljon. Hänen mielestään "länsimainen yksilönvapaus-paapatus on johtanut siihen, että rikollisia pidetään kuin kukkaa kämmenellä" ja hän on erityisen tuhtunut rattijuoppojen ja seksuaalirikollisten saamista hänen mielestään liian lievistä rangaistuksista. Hän kuitenkin myöntää, että Suomen laissa on myös erittäin hyviä kohtia. Muutama bloggaaja arvostelee Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja -lainsäädäntöä. Maahanmuuttajien kotouttaminen ei ole heidän mielestään onnistunutta, Kelan säännöksissä on puutteita ja maahanmuuttajien työllistämässä olisi paljon parannettavaa.

Lisäksi kirjoituksissa on paljon yksittäisiä käännyksien mielestä suomalaisia arvoja, käytäntöjä, tapahtumia tai luonteenpiirteitä määritteleviä luonnehdintoja. Näitä ovat muun muassa kouluampumiset, lääkärien epävarmuus kohdatessa muslimipotilaita, pettäminen ja rasismi. Eräs kirjoittaja analysoi suomalaisen yhteiskunnan ongelmien heijastuvan myös "meidän muslimien keskuuteen":

"Suomi on mielenkiintoinen maa... No, monessakin mielessä, mutta etenkin tässä lapsi asiassa. Täällä on kohtuuttoman monta koulu-ampumista ehtinyt tapahtua, myös lasten itsemurhat ovat huikkeassa

nousussa. Edelleen kuitenkin äitejä tarvitaan enemmän työ-elämässä kuin kotona ja alkoholin käyttö on jokaisen oikeus... Vapaa maa ja silleen...naiset eivät ole koti-orjia ja olisi pahe rajoittaa kenekään yksityistä vapautta käyttää alkoholia. Tietyissä määrinhan ympäröivien yhteiskuntien ongelmat heijastuvat myös meidän muslimien keskuuteen. Naiset jonottavat töihin ja työ-elämän alettua lasten sietäminen kotona lomilla ja viikonloppuisin on melkein mahdotonta. Alkoholin ollessa kiellettyinä, facebook tai muu vastaava sivusto, tai puhelin voi kuitenkin tarjota aivan vastaavan pakokeinon muslimille. Haitat eivät tokikaan ole yhtä suuria kuin alkoholin käytössä, onhan vanhempi vain kärtyynen ja hermot kireällä koko ajan, mutta moni muu hämmennystä aiheuttava seikka jää väliin...tokikin." (Blogi B)

Yllä olevassa lainauksessa on mielenkiintoista, kuinka kirjoittaja pitää muslimeita erillisenä osana ympäröivää yhteiskuntaa, joihin sen ongelmat vain heijastuvat.

Alla olevat kommentit kiteyttävät hyvin sen, mitä suurin osa käännyännäisistä ajattelee suomalaisuudesta. Toisaalta suomalaisuus kiteytetään stereotypisesti tiettyihin määreisiin mutta kuitenkin muistutetaan, että sekä suomalaiset että muslimit ovat heterogeeninen joukko erilaisine tapoineen ja mielipiteineen. Seuraavassa kommentissa bloggaaja pyrkii osoittamaan olevansa suomalainen, tosin on mahdollista, että kommentti on osittain ironinen.

"Vietimme kesäpäivänseisausta mökillä perheeni kesken. Teimme kaikkea sitä, mitä kunnan suomalaisten kuuluukin tehdä juhannuksena: grillasimme, saunoimme, tapoimme hyttysiä ja joimme. Jotkut alkoholia, toiset limsaa." (Blogi L)

"Keskustelu niin kutsutuista muslimien erityistarpeista tai -vaatimuksista on herättänyt sellaisen mielikuvan, että kaikki suomalaiset ovat samanlaisia ja muslimit jotenkin erilaisia, outoja ihmisiä outoine tapoineen. Muslimien toiveet ovat ongelma - muslimit ovat ongelma. Todellisuudessa myös suomalaiset ovat heterogeeninen joukko, ja erilaisilla ihmisillä on erilaisia tarpeita. Kaikki eivät halua mennä sekasaunaan, syödä verta, juoda alkoholia, oppia soittamaan kitaraa, näytellä enkeliä, pukeutua joulutontuksi, piirtää, paljastaa vartalonsa muotoja ja niin edelleen. Ovatko näidenkin ihmisten toiveet ongelma? Onko jokainen, joka ei täytä suomalaisuuden kriteerejä (juo kaljaa, grillaa makkaraa ja juokse alasti järveen), jotenkin hankala ja vaativa ihminen?" (Blogi C)

Suomaisuudesta neuvottelu ei näyttäydä yhtä voimakkaana tai samanlaisena eri oletetuille yleisöille kirjoitettaessa. Kirjoittaessaan vihamielisiksi oletetuille lukijoille tai ei-muslimeille, bloggaajilla on suuri tarve todistella suomalaisuuttaan ja islamin yhteensopivuutta suomalaisen yhteiskunnan kanssa. Kun oletettuna yleisönä ovat toiset muslimit tai saman mieliseksi oletetut yleisöt, suomalaisuudesta neuvottelu jää taka-alalle ja aiheena ovat kokemusten vaihdot arkipäiväisistä asioista tai uskon asioiden pohdinta ja neuvojen kysyminen. Suomalaisia tapoja saatetaan tällöin kyllä paheksua ja olettaa saavansa vastakaikua saman mielisiltä lukijoilta.

Suomalainen islam

Käännynnäiset tekevät blogikirjoituksillaan suomalaista islamia. Suomalaisuus tulee heidän kirjoituksissaan näkyväksi, kun he luovat uusia tapoja olla suomalainen eikä heillä ole enää yhtä etnistä ja kulttuurista positiota.

Näkyvimmin suomalaista islamia tehdään juhlapyyhiin liittyen. Joulukuukausi on Suomessa iso juhla, jota muslimit eivät perinteisesti vietä ja suomalaiset käännynnäiset joutuvat ottamaan kantaa sen viettoon uudessa tilanteessaan. He ratkaisevat asian eri tavoilla. Osa viettää sitä edelleen mutta uudella tavalla, hyläten sen kristillisen sanoman (vrt. Bourque 2006). He haluavat viettää sitä, koska se on synnyinperheelle tärkeää ja ajattelevat sen ainoastaan perheen yhteenkokoontumisena. Osa on luopunut joulunvietosta kokonaan. Vaikuttaa siltä, että sen vietosta on vaikea luopua kokonaan ja siksi sille annetaan uusia merkityksiä. Sitä korostetaan perhejuhlan ja yhdessäolon aikana, jota ei sydämessä vietetä.

"Ensimmäinen jouluni muslimina oli minulle tavallaan haikea. Ajattelin, mistä kaikesta minun pitää luopua. Nyt näen, ettei luopuminen ole ollutkaan vaikeaa, vaan aivan helppoa. Se on tapahtunut melkein huomaamatta. Tänä vuonna huomasin iloitsevani siitä, ettei tarvitse stressata joulusiivouksesta, leipomisista, koristeluista sun muusta. Eikä tarvitse miettiä, mitä tuolle miehelle ostaisi lahjaksi. Kyllä meillä silti joulua vietetään. Joka vuosi menemme perheeni luokse, koska meitä odotetaan kotiin.[...] Mietin kyllä jo niitä tulevia vuosia, joina meillä on mahdollisesti lapsia. Mitä me silloin teemme? En haluaisi viedä lapsiani viettämään juhlaa, joka ei ole meidän juhlamme.[...] Olen edelleen sillä kannalla, että omia lapsiani en veisi joulua viettämään, sillä heille siitä todennäköisesti muodostuu kiva juhla, ja heidän voi olla vaikea ymmärtää, että menemme kotiin vain perheeni iloksi. Meillä on todellakin omat juhlamme emmekä vietä joulua." (Blogi C)

"Me päätettiin periaatteessa viettää joulua niin, että sen tarkoitus oli juhlistaa juhlimatta jättämisiamme; Eid Al Adha ja Eid Al Fitr ovat Muslimeille tärkeimpiä juhlia, joten vietimme niitä hieman myöhään.[...] Muslimithan ei sinällään saisi/kuuluisi viettää joulua, mutta me pidetään hieman sellaista kevyempää juhlaa, jossa juhlietaan perhettä lähinnä, ei joulua. :)" (Blogi G)

Vaikka joulua ei viettäisikään, sitä ei kuitenkaan länsimaisessa yhteiskunnassa pääse pakoon, koska joka paikka on täynnä jouluvaloja, joulumusiikkia, jouluruokaa ja muuta jouluun liittyvää. Oheistuotteet liittyvät muihinkin kristillisiksi miellettyihin juhliin, kuten uuteen vuoteen ja pääsiäiseen, joiden viettoon käännynnäisillä on samanlainen kompleksinen suhde kuin jouluun. Eräs bloggaja sanoo, että pääsiäinen ei merkitse hänelle yhtään – paitsi ”mahdollisuutta syödä määmiä, Mignon-munia ja äidin tekemää lammasta”. Toinen toteaa, että heidän perheessään paukutellaan raketteja uutena vuotena, ”ei siksi että juhlimme uutta vuotta, vaan siksi koska se on ainoa päivä vuodesta jolloin niillä voi hauskuutella”. Kolmas haluaa ihailia kokkoja juhannuksena miehensä kanssa, sitten kun mies on Suomessa. Neljännestä tulee ystävänsä lapsen epävirallinen kummi, vaikka sekä hän että

lapsi ovat muslimeja. Vaikka bloggaajat sanoisivat, että kristilliset juhlat eivät merkitse heille mitään, niihin liittyvät herkut ja oheistoiminnat ovat heille kuitenkin tärkeitä, joten jonkinlainen merkitys juhlilla kuitenkin on. Vaikka he sisimmässään kieltävät juhlien kristillisen sisällön, ulkopuoliselle voi näyttää, että muslimi viettää kristillistä juhlaa. Tämän takia he joutuvat perustelemaan ja puolustelemaan ratkaisuaan yleisölle.

Suomalaista islamia tehdään myös ruokailuun liittyen. Esimerkiksi sianlihan syönti on islamin mukaan kielletty ja muun lihan pitäisi olla tietyllä tavalla kasvatettu ja teurastettu, jotta sen syöminen on sallittua (halal) muslimeille. Suomalaiset muslimit joutuvat usein tekemään myönnytyksiä ruokaan liittyvissä asioissa, koska esimerkiksi sian osia on yllättävän monessa elintarvikkeessa ja Suomessa ei ole aina tarjolla halal-vaihtoehtoa.

"Siis täh. Muka purkassakin ja hammastahnoissa! No huh huh, eipä olisi uskonut :/. Mä en ole vielä oppinut (ts. muista) lukea aina kaikkia tuoteselostuksia, koska eihän sitä kaikista tule edes mieleen, että voisi sisältää liivatetta. Karkit olen kyllä aika hyvin jo oppinut ulkoa, mitä voi ostaa ja mitä ei :D. Musta tuntuu, että nautanjauheliha on katoava luonnontuote, sillä kun lihavalikoimaa tuijottaa niin suurin osa on sika-nautaa tai nauta-sikaa!!!! Mä olen ennenkin vältellyt noita sika-nauta yhdistelmiä, mutta nyt tuntuu että nautaa on entistä vaikeampaa löytää. :/" (Blogi H)

Suomalaiset muslimit keksivät ratkaisuja kiellettyjen ruoka-asioiden välttämiseen esimerkiksi syömällä broilerinakkeja ja käyttämällä vegegeeliä liivatteen sijaan, silloin kun haluavat kuitenkin suomalaisen tapaan syödä esimerkiksi juuri nakkeja.

Liikunnan ja urheilun harrastamista joutuu miettimään uudesta näkökulmasta muslimina. Käännynnäiset haluavat pitää kiinni totutuista harrastuksistaan ja niihin liittyvä pukeutuminen tulee pohdittavaksi. Suomessa suurin osa kuntoilupaikoista on tarkoitettu sekä miehille että naisille, joten käännynnäiset joutuvat ratkaisemaan missä asussa esiintyvät vieraiden miesten läsnä ollessa. On olemassa myös naisille suunnattuja kuntoilupaikkoja ja uimahallivuoroja, joissa pukeutumiseen liittyvää ongelmaa ei ole. Joillekin ongelmana voi olla jumpassa soitettu musiikki, jota ei halua kuulla ja tällöin vaihtoehdoksi jää kotona jumppaaminen.

Liikunnan harrastamisen miettiminen uudelleen liittyy käännynnäisten tulkintaan siitä, että miehille ja naisille on omat tilansa eikä naisten ole sopivaa esiintyä vähissä vaatteissa tai ilman huivia vieraiden miesten nähden. Suomalaisessa tasa-arvoisessa yhteiskunnassa, jossa koko ajan pyritään vähentämään erottelua sukupuoliin, tähän joutuu keksimään luovia ratkaisuja. Muutamassa blogissa esimerkiksi mainitaan kampaajalla käymisestä muslimina. Miehet eivät saisi nähdä naisia ilman huivia ja nämä bloggaajat käyvätkin kampaajalla joka suostuu sulkemaan ovet ja ikkunat siksi aikaa, kun he ovat asiakkaina.

Musiikki ja tanssi ovat asioita, joihin muslimit suhtautuvat eri tavoilla riippuen islamin tulkinnastaan. Käännynnäisillä on asiasta erilaisia näkemyksiä mutta tässäkin tehdään suomalaista islamia. Eräs kertoo kaipaavansa musiikkiin hänelle tuttuja suomalaisia rytmejä, melodioita ja kieltä mutta ei halua kuunnella länsimaalaista instrumentaalista musiikkia, joten on alkanut kuunnella a capella – musiikkia joka miellyttää hänen korvaansa enemmän kuin perinteinen islamilainen musiikki.

Myös islaminuskon harjoittamiseen liittyviä tapoja joutuu soveltamaan ei-islamilaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi rukoilemista harvoin pystyy suorittamaan viittä kertaa päivässä oikeaan aikaan, etenkin jos nainen käy töissä.

"Eli näistä talviajan haastavista rukousajoista, joka on nyt ajankohtainen eli itse en pysty työpäivinä suorittamaan muuta kuin fajr-rukouksen ennen työpäivän alkua ja kaikki loput vasta kun tulen töistä kotiin, aurinko laskee jo niin aikaisin." (Blogi J)

"Rukoileminen oikeaan aikaan tuntuu tällä hetkellä aika mahdottomalta. En ole vielä osannut ratkaista, sitä miten rukoileminen sujuisi töissä. Ei ole paikkaa, aikaa siihen ei hirveästi edes kuluisi. Rukoilun suhteen kaipaisin miestäni rinnalleni. Skypen välityksellä kun rukousten opiminen ei ole mitenkään helppoa. Kuulen aina kaikki sanat väärin, eikä siitä oikein tule mitään." (Blogi H)

Myös paastoaminen Suomessa Ramadan-kuukauden ajan aiheuttaa kesällä haasteita, koska paastota pitäisi auringonnoususta auringonlaskuun. Osa paastoaakin lähimmän islamilaisen maan päivän pituuden mukaan, toiset sinnittelevät Suomen pitkän päivän.

5.3 Itsen määrittely suomalaisena musliminaisena

Käännynnäiset joutuvat miettimään identiteettiään uudelleen kääntyessään islaminuskoon. Etenkin heti kääntymisen jälkeen identiteettityö on jatkuvaa. Kääntyminen ei aiheuta muutosta ainoastaan uskonnollisessa identiteetissä vaan se vaatii myös sosiaalisen, sukupuolisen ja kansallisen identiteetin uudelleenneuvottelua (Bourque 2006, 233). Käsitellen sosiaalista muutosta seuraavassa luvussa 5.4.

Blogikirjoituksista tulee selväksi, että naiset määrittelevät itsensä suomalaisiksi. Suomalaisuus tulee esille useissa yhteyksissä. He määrittävät itsensä kuitenkin yhtä vahvasti muslimiksi mutta nämä eivät heidän puheessaan ole toisiaan pois sulkevia, vaan he sanovat olevansa "suomalaisia muslimeja". Bourquen (2006) mukaan uusien muslimien kansallisen identiteetin uudelleenneuvottelu tapahtuu useilla tavoilla. Jotkut tuntevat olevansa kahden

maailman välissä (yleensä oman synnyinmaan ja puolison synnyinmaan), toiset painottavat uskonnollista identiteettiä yli muiden ja jotkut määrittelevät kansallisen identiteettinsä kokonaan uudelleen. (Bourque 2006, 245.) Muslimius aiheuttaa kuitenkin sen, että käännynäiset identifioivat itsensä vähemmistöön kuuluviksi tai ”ei ihan normisuomalaiseksi”. Kirjoittajat ovat ylpeitä muslimiudestaan ja haluavat tuoda sen esille. Muslimi-identiteetti korostuu naisten kotimaassa eri tavalla kuin heidän ollessa miestensä kotimaassa, jossa islaminusko on luonnollinen osa jokapäiväistä elämää ja ympäröivää yhteiskuntaa. Ulkomailla taas suomalaisuus korostuu, ja naiset tunnistavat itsestään hyvin suomalaisia piirteitä, kuten oman rauhan kaipuun miehen ison perheen ja suvun keskellä. Sekä Suomessa että muslimimaassa naiset kuitenkin tuntevat itsensä erilaisiksi kuin muut.

”Matka meni kuitenkin hyvin ja vahvisti itseluottamustani: kyllä tämä tyttö osaa ja pärjää! Vastoin pahimpia pelkojani Marokossa oli todella mukavaa[...] Reissussa opin taas jotain itsestäni: joskus on myös mukava olla erilainen kuin muut. En ole ihan normisuomalainen, mutta en kyllä menisi marokkolaisnaisestakaan.” (Blogi C)

Kirjoittajat määrittelevät itsensä huomaamattaan eri kategorioihin teksteissään. Näitä ovat ”me länsimaiset ihmiset”, ”me länsimaiset muslimit” ja ”me suomalaiset”. Toisaalta he saattavat puhua länsimaalaisista ja suomalaisista siten, että eivät määritä itseään heidän joukkoon.

”Ja uskon, että kautta aikain länsimaalaiset tulevat kyseenalaistamaan uskontomme. Ja jollakin tapaa he haluavat, ettei se enää leviä. Mikä on sääli, koska heillä on niin iso valta maailmassa, ja sillä he saavat muutkin uskomaan Islamin olevan huonoksi muille.” (Blogi G)

Toisinaan itsen määrittely on tietoisempaa:

”olen mielestäni melko tavallinen suomalainen nuori nainen” (Blogi C)

”olen muslimi, suomalainen, osa tiedemaailmaa, osa perhettäni ja sukuani, yksi kaveriporukassa, mutta aina olen jollain tavalla erilainen kuin muut” (Blogi C)

”meikäläisen kaltaiset umman kummajaiset” (Blogi B)

”on itsekseen tullut olo että on ”vain” muslimi. Mitä turhaan ottaa itselleen vaivaksi nippulat ja nappulat kun on arabiaa osaamaton, oppimaton koti-äiti?” (Blogi F)

”minä, musliminainen” (Blogi A)

Bloggaajat pohtivat paljon islamiin kääntymisen mukanaan tuomaa ulkoista muutosta eli pukeutumista. Vaatteet ja ulkonäkö ovat iso osa identiteettiämme, ja nimenomaan naisten pukeutumiseen islam tuo suuren muutoksen. Pukeutuminen on näkyvin tapa tuoda muslimiuttaan esille etenkin Suomessa, jossa muslimit ovat pienenä vähemmistönä. Kääntyneet tulkitsevat islamin pukeutumissääntöjä eri tavoin. Ainoastaan yhden bloggaajan

teksteistä ei ilmene, miten hän pukeutuu. Kaikki muut käyttävät kirjoitushetkellä hiukset peittävää huivia, yksi tosin epäsäännöllisesti. Huivia käytetään eri tavoin; toiset suosivat isoja, rinnan peittäviä malleja, toisille riittää että hiukset peittyvät. Ainakin yksi käyttää ainoastaan silmät näkyville jättävää niqabia, muutama muu on vähintään kokeillut sitä. Suurin osa käyttää huivin kanssa länsimaisia vaatteita kiinnittäen huomiota niiden peittävyteen - esimerkiksi tunikoita ja pitkiä mekkoja - mutta muutama käyttää ainakin välillä muslimimaiden perinteisiä asuja kuten khimaria tai abayaa.

Huivinkäytön aloittaminen on ollut naisille iso asia. Sitä on pohdittu pitkään ja tutkittu tarkkaan, mitä siitä sanotaan Koraanissa ja haditheissa³. Myös puolison kanssa on keskusteltu asiasta mutta päätös sen käyttämisestä tai käyttämättä jättämisestä on jokaisen bloggaajan mukaan ollut oma, kukaan ei ole siihen painostanut. Kun huivia on sitten alettu käyttää, sen todetaan tuntuneen luonnolliselta ja vapauttavalta, vaikka tuijotukseen voi olla vaikea tottua.

"Sitten Aisha syntyi. Kuukausi sen jälkeen aloin käyttämään huivia. Se oli elämäni isoin päätös, ja myös tärkein ja paras! Se tuntui päivä päivältä siltä, kuin taivaan valo laskeutuisi kasvoillesi." (Blogi G)

"Silloin kun ensimmäisen kerran laitoin huivin, se oli tuntunut vapauttavalta. Ja huomio! En vielä siinä vaiheessa ollut muslimi. Miten yksi ainut kankaan palanen voikin olla vapauttava? Omalla kohdallani oli oma uskoni Jumalaan. Ja nykyään en osaa lähteä ulos ilman huiviani." (Blogi I)

"Sitten eräs maanantai huhtikuussa lähdin vain rohkeasti ulos niqabin kanssa. Vieläkään en ole tottunut ihmisten tuijotukseen, mutta eiköhän sekin tapahdu pian. Sama juttu oli kun aloitin tavallisen huivin käytön. Nyt olen siis peittänyt kasvoni kolme kuukautta. Kertaakaan ei ole tullut mieleeni, että joskus voisin edes harkita kasvohunnusta luopumista. Tämä tuntuu oikealta, eikä minulla ole enää mitään epäilyjä. Olen tehnyt valintani." (Blogi A)

Useimmat bloggaajat kertovat, että kun huivin on kerran laittanut julkisesti päähän, sen jälkeen haluaa alkaa pukeutua vielä peittävämmiin ja valtavirrasta erottuvammin. Joskus kuitenkin voi tulla myös takapakkia ja palataan takaisin vähemmän peittävään huivityyliin mutta kukaan ei kerro luopuneensa huivin käytöstä kokonaan. Yksi bloggaaja ei kuitenkaan koe vielä olevansa valmis jatkuvaan huivin käyttöön ja siksi sen käyttö on epäsäännöllistä:

Huivin käyttöni on tällä hetkellä kovin vaihtelevaa ja ristiriitaista, eikä siinä ole oikein mitään logiikkaakaan, mutta jostainhan se on lähdettävä. Monet tuntuvat ajattelevan, että kun huivin kerran laittaa päähän sitä ei enää pois oteta. Itselleni tämä tapa ei kuitenkaan ole paras mahdollinen.... Jos ajattelen hijabia ulkoiselta kantilta, niin koen sen enemmänkin kaunistavana asiana. Mikäs sen mukavampaa piilottaa huono hiuspäivä huivin alle. Tosin musliminaisten ongelmana taitaa vastaavasti olla huono hijab päivä. Silloin huivi ei tunnu millään sopivan päähän kauniisti tai sitten se on huonosti kiinni ja lentää tuulessa ihan väärään malliin tai pois paikoiltaan. Niin tai näin, naisena olo on joskus hankalaa ;). (Blogi H)

³ Hadithit ovat kokoelma profeetta Muhammedin tekoja ja opetuksia, ja ne määrittelevät Koraanin ohella islamilaisen elämäntavan.

Kaikista suurimman muutoksen islamiin kääntyminen tuo omaan sisäiseen maailmaan, käytökseen ja luonteenpiirteisiin. Moni bloggaaja pohtii paljon islamin mukanaan tuomaa sisäistä muutosta. He sanovat, että islamin opiskelu on koko elämän kestävä projekti. He mainitsevat lukuisia muutoksia, joita islam on heissä aiheuttanut. He ovat tulleet vahvemmiksi ja itsevarmimmiksi, ovat rauhoittuneet, muuttuneet naisellisemmiksi ja äidillisemmiksi, löytäneet kultaisen keskitien, tulleet paremmiksi ihmisiksi, kärsivällisemmiksi ja jopa omasta mielestään tylsiksi. Pääsääntöisesti islam on tuonut positiivisen sisäisen muutoksen, joka ei välttämättä näy ulospäin, paitsi blogiteksteissä. Osa kirjoittajista kuitenkin pohtii, onko muutos ollut islamin vai aikuistumisen aikaansaama. Eräs toteaa, että hän on kasvanut järjellisesti, hänellä on paremmat elämänarvot kuin ennen ja elämän arvostus kasvanut mutta toteaa hänen ulkomaalaisen, islaminuskoksen miehensä aiheuttaneen nämä muutokset. Ei siis voida tarkkaan sanoa, kuinka paljon islamiin kääntyminen on lopulta vaikuttanut muutokseen vai onko islamiin kääntyminen jopa osa muutosta. Elämänarvot ovat saattaneet alkaa muuttua jo ennen islamiin kääntymistä ja islaminuskoksen ihmisen tulo elämään on saanut bloggaajan valitsemaan islamin.

Naiset pohtivat paljon sitä, millaisia heidän pitäisi olla ollakseen ”hyvä muslimi” (vrt. Roald 2006). Heidän mielestään hyvän muslimin ominaisuuksiin kuuluvat harkitsevaisuus, rauhallisuus, sitkeys, kiitollisuus, itsehillintä, päämäärätietoisuus uskossa ja vaatimattomuus. Osa kokee, että heidän on vaikea olla ihannemusliminsa kaltaisia ja he pohtivat, miten voisivat kehittää itseään haluamaansa suuntaan. Blogi tarjoaa heille väylän pohtia näitä asioita ja vaihtaa ajatuksia muiden samassa tilanteessa olevien kanssa.

"Mutta kuinka moni meistä oikeasti kykenee tuollaiseen? Joskus tuntuu, että olen tällaisena huono muslimi ja ihminen. Olen kärsimätön, joskus epäkiitollinen, usein aika äkkipikainen ja harkitsematon, monessa suhteessa kaikkea muuta kuin nöyrä ja vaatimaton. Uskossanikaan en aina osaa olla rohkea ja tinkimätön. Kelpaanko tällaisena? [...] Henkilökohtainen kasvu ei voi lähteä pakosta. En voi kehittyä paremmaksi ihmiseksi, koska joku käskee, en vaikka se joku olisi Profeetta, rauha hänelle, tai itse Jumala. Kasvun täytyy lähteä omasta itsestä, aidosta halusta. Luulen, että se vaatii myös oman ongelman myöntämistä ja jonkin tason hyväksyntää. Jos vain häpeän ja inhoan itsessäni jotain piirrettä, en ainakaan pääse siitä eroon[...]

Muslimin parhaita ominaisuuksia ei ole ahkera uskonnonharjoittaminen (kuten jatkuva rukoileminen ja paastoaminen), vaan hyvä luonne. Muslimi, joka harjoittaa aktiivisesti uskontoa mutta jolla on huono luonne, voi joutua hyvistä teoistaan huolimatta Helvettiin. Ja muslimi, joka täyttää vain pakolliset uskonnolliset velvollisuutensa, mutta jolla on hyvä luonne ja käytös, pääsee Paratiisiin. Profeetta Muhammad, rauha ja siunaukset hänelle, opetti näin, kehotti muslimeita kehittämään luonnettaan ja antoi omalla käytöksellään esimerkin siitä, millainen muslimin pitäisi olla. Hyvään luonteeseen kuuluvat muun muassa omantunnon seuraaminen, myötätunto, harkitsevaisuus, rohkeus tehdä sitä mikä on oikein, itsehillintä, luottavaisuus sekä kestävyys. (Blogi C)

Osa pohtii myös, ovatko he edelleen samoja ihmisiä muutoksista huolimatta. Eräs kokee olevansa eri ihminen kuin ennen, hänen entinen ja nykyinen minänsä ”ovat kuin yö ja päivä”. Ennen hän joi alkoholia ja poltti tupakkaa ja on iloinen, että on luopunut niistä. Muut asiaa pohtivat ovat kuitenkin sitä mieltä, että he ovat pohjimmiltaan edelleen samoja ihmisiä.

”Mitä itseeni tulee, ulkonaisesti olen varmasti muuttunut paljonkin. Ja nuo elämän arvot ja tavoitteetkin ovat tietenkin hiukan erisuuntaisia kuin vaikkapa kymmenen vuotta sitten. Mutta en kuitenkaan väitä, että koko elämäni olisi täysin heittänyt kuperkeikkaa islamin löytämisen myötä. Pohjimmiltani olen kyllä se sama henkilö; tosin huomattavasti kypsempänä ja tietoisempana tämän maailman asioista... (mikä voi kyllä johtua paljolti myös murrosikäisestä aikuiseksi-kasvamisprosessiin.) Emme me ”uskovaiset” ole täydellisen ja nuhteettoman elämän tai onnellisuuden perikuvia. Kuten Sakinakin kirjoitti, joskus on tehnyt mieli Otto Verigreippiä.” (Blogi A)

Blogi C, joka pohtii useassa kirjoituksessa omaa identiteettiään, kokee että hänellä on kaksi persoonaa.

”Jäin pohtimaan, miten usko minusta näkyy ja välittyy. Tietenkään en syö sianlihaa, flirttaile vieraiden miesten kanssa tai käy baareissa, mutta kuka sitä pistäisi merkille? Välillä tuntuu, että olen liian äänekäs, minulla on liian teräviä mielipiteitä, liian värikkäitä huiveja, liian likaisia vitsejä. Millainen minun pitäisi oikein olla, että olisin ”hyvä” muslimi? Sellainen diakonissan tapainen harmaa hiirilainen, joka on kaikessa tasaisen tylsä ja harmaa? Pitäisikö minulla olla sellaisen uskovaisen ihmisen aura, josta huokuu rauhaa, lempeyttä ja kärsivällisyyttä? Mutta kun en ole sellainen, en ole!!! Eikä minusta varmaan ikinä tulekaan sellaista.”[..]En osaa enää hahmottaa, millainen olen ihmisenä: koen itseni yhtä aikaa räväkkänä ja tylsänä. Ehkä se johtuu siitä, että ulospäin, etenkin vieraiden ihmisten seurassa näytän itsestäni sen tylsän puolen. Yritän olla hillitty ja fiksu, kohtelias ja vaatimaton. Mutta kun olen omissa oloissani tai perhepiirissä, olen taas se minä, joka aina olenkin ollut: vähän hassu ja lapsellinen, rohkea, naurava, äänekäs, kieleltään terävä ja äkkipikainen. On vaikea sovittaa näitä kahta roolia yhteen. Aivan kuin minulla olisi kaksi eri persoonaa!” (Blogi C)

Kaiken kaikkiaan kirjoituksista voi lukea, että naiset ovat löytäneet islamin myötä oman identiteettinsä. He kokevat, että islamin arvot ja tavat ovat sellaisia, joita he ovat kaivanneet tai jotka he tuntevat omikseen. Osa on tietoisesti etsinyt elämäänsä uskoa, toiset ovat sattumalta tutustuneet islamiin (tulevan) puolisonsa tai jonkun muun islaminuskaisen henkilön kautta. Osa on etsinyt elämäänsä uskontoa ja tutustunut islamin periaatteisiin ennen islaminuskaisen puolison tapaamista. Puolison löytäminen on saanut aikaan lopullisen päätöksen islamiin kääntymisestä. Sultán Sjöqvistin (2006, 72) tutkimuksessa naiset kuvasivat itsensä ”tavallisiksi länsimaisiksi naisiksi”, jotka ovat sattumalta löytäneet islamin ilman aktiivista uskonnon etsintää. Bourquen (2006) tutkimuksessa monet puolestaan sanoivat, että ennen muslimiksi tuloa heidän elämällään ei ollut suuntaa. Roaldin (2006) tutkimuksessa naiset puhuivat ”paluusta itseensä” kääntyessään islamiin ja tästä puhutaan myös minun aineistossani:

”...oma paluuni Islamiin, joka tapahtui sellaiset parisen kuukautta takaperin. Voin todellakin sanoa paluu koska siltä se tuntuukin. Paluulta siihen mitä olin ennen ja siihen mitä tunsin. Ja tuo tunne on todellakin vapauttava. Ei tarvitse esittää mitään, kenellekkään. Kiitos Allahin.” (Blogi I)

Naiset ovat omien sanojensa mukaan ”islamin käveleviä mainoksia”, joten sillä, miten näyttää itsensä ulospäin, on merkitystä.

Vaikka olen mielestäni melko tavallinen suomalainen nuori nainen enkä halua tulla nähdyksi vain muslimina (olenhan paljon muutakin!), olen kuitenkin ylpeä siitä, että uskontoni huomataan. [...] Kävelevänä mainoksena minun on oltava tarkkana siitä, millaisen kuvan annan itsestäni ja muslimeista. Jumala minua armahtakoon, olen muutaman kerran käyttäytynyt niin huonosti, että olen varmasti antanut huonon kuvan muslimeista[...]

Parhaiten ennakkoluuloja hälvennetään hyvällä käyttäytöksellä (jonka pitäisi olla muslimien käyntikortti) ja persoonallisesti olemalla oma itsensä. Toivon, että olen saanut antaa muslimeista sen kuvan, että mekin voimme olla avoimia, puheliaita, ystävällisiä ja avuliaita. Eniten tahtoisin ihmisten ymmärtävän, ettei islam ole kokoelma ikäviä ja turhanpäiväisiä säädöksiä ja lakeja, vaan hyvä tapa elää ja uskoa - muslimi voi elää täysipainoista, hyvää ja onnellista elämää, vaikka islam ohjaakin valintojen teossa ja asettaa omat rajansa esimerkiksi ajanvieton suhteen. " (Blogi C)

”Olen alkanut viime aikoina kiinnittää erityistä huomiota siihen, että puheeni ja käyttäytymiseni olisi mahdollisimman paljon islamin mukaista” (Blogi K)

Goffmanin (1959) mukaan katsojat yleensä hyväksyvät sen minäkuvan, jonka esittäjä näytöksen mittaen tuo esiin, vastuullisesti edustamaan koko hänen kollegakuntaansa, hänen ryhmäänsä ja hänen sosiaalista järjestelmänsä. Samoin yleisö eri yhteyksissä hyväksyy esittäjän jonkin suorituksen osoitukseksi hänen kyvystään esittää koko rutiini, vieläpä mikä tahansa rutiini. (Goffman 1959, 242.) Blogien lukijat toisin sanoen olettavat bloggaajien tietävän islamista kaiken ja noudattavan ja harjoittavan sitä virheettömästi.

Itsensä esittämisen tapaan kiinnitetään huomiota myös blogiteksteissä. Naiset itse päättävät, millaisen kuvan haluavat itsestään antaa eli Goffmanin termein hallitsevat vaikutelmia itsestään. Tämä liittyy kaikkeen virtuaaliseen kanssakäymiseen, jossa ei ole mahdollista nähdä toisen kasvoja tai edes olla varma, onko hän se kuka väittää olevansa. Jo se, mistä kirjoitetaan ja mistä ei, on vaikutelmien hallintaa. Pääasiallisesti naiset pyrkivät esittämään itsensä positiivisessa valossa mutta pohtiessaan uskoaan ja sitä, millainen on ”hyvä muslimi”, he eivät epäröi myöntää, että eivät aina täytä näitä heidän itselleen asettamia vaatimuksia. Näin he tekevät itsestään inhimillisiä ja lukijoille helpommin lähestyttäviä.

Toimijuus

Naiset ottavat blogeissaan vahvan toimijan roolin eivätkä suostu asettumaan suuren yleisön heille tarjoamaan uhrin asemaan (vrt. Mansson McGinty 2007). Naisen asema islamissa herättää paljon mielipiteitä sekä valtaväestön että muslimien keskuudessa. Naisena kääntymisen tematiikka on mielenkiintoista, koska perinteisesti länsimaiset naiset nähdään

vapaina ja tasa-arvoisina, ja musliminaiset alistettuina ja miehiä alempiarvoisina (vrt. van Nieuwkerk 2004). Naiset kirjoittavat paljon tekstejä yrittäen kumota ennakkoluuloja siitä, että nainen olisi miestä vähempiarvoinen islamissa. He esimerkiksi kääntävät oppineiden tekstejä ja esittävät tulkintoja Koraanista, jotka osoittavat, että nainen on yhtä arvokas kuin mies. Heidän mukaansa miehellä ja naisella on omat roolinsa, velvollisuutensa ja oikeutensa, mutta periaatteessa he ovat tasa-arvoisia islamin mukaan. Se, että näin ei aina käytännössä ole, johtuu heidän mielestään heimo- ja kulttuuriperinteistä ja siitä, että islamin nimissä oikeutetaan ja perustellaan asioita, jotka eivät siihen kuulu. He itse pyrkivät erottamaan kulttuuriperinteet ”oikeasta” islamista ja käyttävät paljon aikaa islamin opiskeluun. Muutama kertoo, kuinka on opettanut puolisonsa sukulaisille tai muille syntymästään muslimeina olleille islamia ja saaneet heidät hylkäämään islamiin kuulumattomat tavat. Naiset kokevat tehneensä itse valinnan islamin sääntöjen ja periaatteiden hyväksymisestä ja niiden noudattaminen nähdään aktiivisena toimintana, eikä alistumisena kenellekään muulle kuin Jumalan tahdolle.

Erityisesti naisen pukeutuminen saa bloggaajat puolustuskannalle ja esittämään kärkkäitä argumentteja sen puolesta, että huivi ei alenna naista. Kirjoittajat sanovat länsimaisen median antavan väärän kuvan naisten pukeutumisen merkityksestä ja toteavat sen naisen alistamisen sijaan nostavan naisen arvoa. Naista kunnioitetaan, kun hän on pukeutunut vartalonsa kunnolla peittäen. Tärkeää on myös korostaa, että huivin ja peittävän pukeutumisen käyttö on täysin oma päätös. Puolisot eivät ole sitä pyytäneet ja joissain tapauksissa he ovat jopa olleet huolissaan ihmisten reaktioista, jos nainen alkaa käyttää huivia. He ovat pelänneet ihmisten ajattelevan miehen pakottaneen naisen siihen.

Ensimmäinen askeleeni hijabia kohti oli siis täysin oma ajatukseni. Minulla ei ollut tietoa aiheesta, eikä kukaan puhunut minulle siitä. Edes ketään "roolimallia" ei ollut. Se vain tuntui oikealta. [...] Muistan kun minulle ehdotettiin nykyistä miestäni, ensimmäinen kysymys oli; hyväksyykö se niqabin käytön?! Keskustelimme aiheesta; mies ei kyllä tiennyt paljonkaan naisten vaatetussäännöistä. Näytin hänelle Koraanin kohdat, joissa puhutaan hijabista, sekä hadihteja ja fatwoja. Minä siis vakuutin hänet niqabin käytöstä, ei toisinpäin! (Blogi A)

Muiden ihmisten reaktiot huivinkäyttöön ovat olleet vaihtelevia. Osa hämmästelee, kuinka huivi ei ole herättänytkaan ihmisissä sellaisia reaktioita kuin he olivat odottaneet, toiset kuvailevat kuinka jatkuva tuijotus ja solvaukset tuntuvat pahalta. Asuinpaikalla on varmasti merkitystä asiaan. Erään mukaan muutto uudelle paikkakunnalle lopetti kaiken negatiivisen huutelun, vaikka uusi paikkakunta on asukasmäärältään pienempi kuin aikaisempi. Naiset osoittavat vahvuuttaan päättämällä olla välittämättä mahdollisesta negatiivisesta palautteesta ja tuijottelusta ja olemalla ylpeästi sitä mitä on, tai sanomalla haukkujille takaisin.

"...olen harkinnut kokonaan tuonlaiseen (ison huivin) huivityyliin siirtymistä, jos se ei sovi porille, mitä sitten? :o On se kumma!" (Blogi G)

"Kuitenkin, en halua olla alistuva nössö, joka ottaa kaikki haukut vastaan." (Blogi A)

Naiset korostavat muutenkin omaa toimijuuttaan sekä arvoaan naisena ja ihmisenä. Puoliso tai kukaan mukaan ei ole vaikuttanut heidän ajatuksiinsa tai valintaansa kääntyä islamiin. Kuitenkin valtaosa bloggajista on kääntynyt islamiin vasta tavattuaan islaminuskoisen miehensä. Naiset korostavat, että halu opiskella islamia on lähtenyt heistä itsestään mutta sitä tuskin on kieltäminen, että mies on useimmissa tapauksissa saanut heidät alun perin tutustumaan islamiin. Yleinen käsitys tuntuu olevan, että länsimainen nainen kääntyy islamiin vain miehen takia ja sen takia naisilla on suuri tarve argumentoida, että näin ei ole. He korostavat tekevänsä itse omat valintansa eivätkä kaipaa sääliä. He tiedostavat paikkansa ja arvonsa.

"Eikö sitten huntupäinen nainen voi raivata tietään eteenpäin? Itse olen suomalainen, käytän kasvot peittävää huntua(joo, uskokaa tai älkää, ihan omasta aloitteestani), ja minulla on haaveita urasta; oman vaateliikkeen perustamisesta ja islamiin liittyvien luentojen pitämisestä." (Blogi A)

"Ei kyllä jaksaisi aina selitellä, eikä sinällään tarviskaan, mutta kun vaan tarvii! En halua taas jäädä alakynteen, ja antaa heidän tehdä oma päätelmänsä, etten muka olisi näin onnellinen. Haluan että TÄSTÄ LÄHTIEN kaikki vaan hyväksyy sen, mikä olen. Ihan sentilleen niin, prikuulleen! Nimittäin en ole tulossa tästä muuttumaan enää entiseksi huonoksi itsekseni KOSKAAN!" (Blogi G)

"Minäkään en ymmärrä miksi toiset tulevat tänne (ja muihinkin blogeihin) haukkumaan toisten valintoja!!!! Miksi? Minua ei todellakaan tarvitse sääliä. Sääli niitä, joilla on oikeasti vaikeaa (sotaa, ei ruokaa, väkivaltaa, ei puhdasta vettä ym.) Koen olevani ihan yhtä vapaa kuin ennenkin. Ymmärrän että koet muslimien tavat vaikeiksi, mutta kun ne on oppinut niin kaikki sujuu kuin itsestään." (Blogi H)

Vaikka naiset paljon puhuvatkin siitä, kuinka puoliso ei ole vaikuttanut heidän valintoihinsa, miehen vaikutus tulee esille rivien välistä. Eräs on leiponut Ramadan-herkkuja, koska mies niitä pyysi, vaikka hän ei itse niistä välitä. Toinen kysyy miehensä tulkintaa jokaisesta uskoon tai uskontoon liittyvästä asiasta ja omaksuu sen itselleen. Hän toteaa suoraan kysyvänsä asioita mieheltään mutta muidenkin kirjoituksista saa käsityksen, että oma usko seuraa jossain määrin miehen islamin tulkintaa. Kuten jo aiemmin totesin, naiset opiskelevat islamia valtavasti ja saattavat jopa korjata miehensä vääriä näkemyksiä islamista. Miehen vaikutuksen voikin nähdä niin, että hän on antanut naiselleen hyvän kuvan islamista ja nainen on alkanut kiinnostua siitä. Hän on huomannut islamin moraaliarvojen vastaavan omiaan ja islamiin kääntyminen on alkanut houkuttaa. Nainen on opiskellut islamia ahkerasti ja mies on osannut selittää mieltä askarruttavat asiat hyvin. Lopulta nainen on päättänyt tulla muslimiksi.

Naiset esittävät itsensä varsin moderneina naisina. He todistavat vääräksi ennakkoluulon, jonka mukaan islam alistaa naisia eikä suo heille oikeuksia. Heidän kirjoituksiaan oman elämänsä kuvauksena ei myöskään voi lukea muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta modernin toimijuuden vastaisina. Lähes kaikki ovat kirjoitushetkellä opiskelemissa tai töissä. Muutama hoitaa pientä lasta kotona. Monet kirjoittajat ovat vielä todella nuoria, vasta parikymppisiä eivätkä siis ole ehtineet opiskella itselleen ammattia tai tutkintoa. Harva kuitenkaan haluaa olla koko ikäänsä kotiäiti, vaikka bloggaajien tulkinnan mukaan islamissa miehen velvollisuus on elättää perhe. Jos kotiäitiydestä kuitenkin haaveillaan, se vaatii perusteluja.

"Toiseksi ihmisillä näyttää olevan hirveä ongelma Musliminaisten kotiin jäämisestä. MITÄ?! Mitä vikaa siinä on, että haluamme kasvattaa lapsemme itse ja opettelemme kokkaamaan? Mitä vikaa on siinä, että pidämme kotimme puhtaana? Mitä vikaa on siinä, että meitä kiinnostaa oikeasti olla hyvä vaimo? Siis tarkoitan oikein kunnon vaimo?" (Blogi G)

"Minä, musliminainen, saan arvostusta mieheltäni joka päivä siitä, että huolehdin kodistamme. Muslimimiehenä hän EI VAADI minun menevän töihin, mutta koska itse haaveilen oman yrityksen perustamisesta, hän on luvannut tukea ja auttaa." (Blogi A)

Judith Butler (1990) näkee sukupuolen performatiivisena. Se ei ole olemista vaan tekemistä. Sukupuolta tuotetaan yhä uudelleen vakiintuneiden eleiden, tekojen ja kielen kautta. (Butler, 1990.) Bloggaajien kirjoituksissa perinteinen naisen rooli tulee parhaiten esiin kotitöiden tekemisessä. Muutama leipoo mielellään ja osa kertoo pitävänsä kotinsa siistinä miehen käydessä töissä. Tosin vastakkaisiakin toimintatapoja löytyy ja eräs toteaa, että aikoo jatkossakin imuroida vain kerran viikossa. Hänkin kuitenkin pitää sitä hänen eikä miehen tehtävänä. Myös seksuaalisuuteen liittyen joillain naisilla on konservatiivisia ajatuksia. Eräs tulkitsee Koraania niin, että naisen pitää antaa miehelleen seksiä aina kun mies haluaa ja vaimo on miehen alamainen. Homoseksuaalisuus ei ole naisten mukaan islamissa hyväksyttyä mutta he eivät tuomitse homoja ihmisinä, ainoastaan homoseksin harrastaminen on heidän tulkintansa mukaan kiellettyä. Useat eivät pidä suotavana asua miehen kanssa yhdessä ellei olla naimisissa. Eräs bloggaaja on mennyt miehensä kotimaassa islamilaisittain naimisiin mutta avioliittoa ei ole rekisteröity missään maallisessa instituutissa ja hän joutuu puolustautumaan useaan otteeseen toteamalla islamilaisen avioliiton olevan täysin hyväksytty tapa olla yhdessä. Ainakin kaksi on sitä mieltä, että mies on perheen pää, joka on vastuussa perheestä ja sen elättämisestä. Osa ei pidä miesten kättelyä tai vieraiden miesten tervehtimistä sopivana. Eräs kertoo, kuinka nainen voi pukeutua kotioloissa vähiin vaatteisiin miestä miellyttääkseen. Hänen kuvauksensa näistä vaatteista on sellainen, jota blogien naiset länsimaisessa julkisessa

pukeutumisessa paheksuvat. Ilmeisesti raja vedetään yksityiseen ja julkiseen, joiden eroa pidetään suurena.

"Mutta aviomiehen kanssa saa pukeutua vaikka minihameeseen ja toppiin tai johonkin silkiseen hörhelöunelmaan ja Koraanissa kehoitetaan naisia miellyttämään miestään ja myös miestä miellyttämään vaimoaan. Nätit vaatteet, hiukset nätisti, hajuvettä, miehille partavettä, vaimo voi meikata kotona miestään varten, mutta ulos mennessä ei meikkiä. Tämä koskee siis naimisissa olevia. Sinkkunaiset voivat meikata ulos mennessäänkin. Nuo kaikki toimet ovat tavallaan viettelyä aikuisten leikkeihin " (Blogi M)

Naisten asema on Suomessa erilainen kuin useassa islamilaisessa maassa. Bloggaajat tuomitsevat yleisesti naisia syrjivät käytännöt ja islamilaisten maiden tulkinnat naisten asemasta. He eivät pidä niitä islamin mukaisina. He ovat myös huolissaan, että muut ihmiset pitävät heitä alistettuina väärin mielikuvien takia. Heillä on itselläänkin saattanut olla erilainen käsitys naisen asemasta ja naiseudesta islamissa ennen tutustumista asiaan paremmin.

"Aloin kiinnostua islamista myös henkilökohtaisemmin. Pohdin, voisiko se olla minun tieni. Edelleen monet seikat vaivasivat minua - etupäässä naisen asema. Sitten tutustuin suomalaisiin musliminaiisiin sekä internetin keskustelupalstoilla että elävässä elämässä. He osoittivat minulle, että musliminaisen ei tarvitse olla hiljainen ja typerä nössykkä. Kaikki nämä naiset olivat rohkeita ja älykkäitä ihmisiä, jotka uskalsivat tuoda esille uskonsa ja mielipiteensä." (Blogi C)

Joidenkin Euroopan maiden käyttöönottamat, musliminaisten kasvohunnut kieltävät lait eivät saa naisten hyväksyntää. Heidän mukaansa huntujen kieltämisen vaarana on, että naiset eivät sen jälkeen poistu kodeistaan ollenkaan. Heidän mielestään hijab ei sorra naista, vaan sen kieltäminen.

"Pahimmillaan huivikielto syrjäyttää naiset yhteiskunnasta epäämällä heiltä huivin lisäksi sekä työ- että opiskelumahdollisuudet. Emmekö ole oppineet mitään omasta historiastamme? Kieltolaki ei yksinkertaisesti toimi, oli kyseessä sitten viina tai hijab." (Blogi L)

5.4 Muuttuvat sosiaaliset suhteet

Lähipiirin reaktiot

Kääntyessään islamiin suomalaiset naiset saavat ympärilleen uudenlaisen, aiemmasta poikkeavan yhteisön. Se koostuu puolison sukulaisista ja ystäväistä sekä uusista muslimiystäväistä Suomessa. Erityisen tärkeitä vaikuttavat olevan puolison perhe, sekä toiset suomalaiset musliminaiset, joiden kanssa voi jakaa ajatuksia. Muslimiksi kääntyminen aiheuttaa reaktioita ja mielipiteitä tietysti myös naisen lapsuuden perheessä, sukulaisissa ja ystäväissä. Kaikki bloggarit eivät perheensä ja läheistensä reaktioista kerro. Ne tarinat, jotka blogeissa kerrotaan, tuntuvat noudattavan samaa kaavaa. Aluksi perhe on ollut järkyttynyt,

huolissaan ja ennakkoluuloinen muslimimiestä kohtaan ja kun nainen itse on kääntynyt, järkytys on lisääntynyt (vrt. van Nieuwkerk 2004). Pikkuhiljaa perhe on kuitenkin alkanut hyväksyä tyttären, sisaren tai lapsenlapsen uuden uskonnon ja jossain tapauksissa jopa kiinnostunut siitä. Naisten miehet ovat kotoisin muun muassa Pakistanista ja Irakin Kurdistanista, joten vanhempien huoli tyttären matkustaessa näihin maihin on ymmärrettävä. Suurempaa huolta vanhemmissa aiheuttaa bloggaajien mielestä ennakkoluuloiset ja väärät käsitykset muslimimiehistä ja islamista.

"Miksi muslimi aviomiestä pidetään huonona vaihtoehtona? Sen myötä sitten muuttuukin yks kaks perheen mustaksi lampaaksi. Ihan kun ei muka voisi valita enää huonommin elämässä. Ilmeisesti se on verrattavissa alkoholismiin, huumeiden käyttöön ja vankilassa istumiseen. Hävetään sitten kunnolla, eikä kerrota kaikille ;). Sen sijaan nuorehkö thaityttö 50-vuotiaalla miehellä on ihan ok ja ei haittaa vaikka onkin rahan perässä :D." (Blogi H)

"Mulla on vieläkin ennakkoluuloisia (vanhemmat), melkein 10 vuoden yhdessäolon jälkeenkin :(Vaikka koskaan ei ole mitään ongelmia yhteiselossa ollut, että aihetta ei pitäisi olla, eihän me edes riidellä koskaan <3"(Blogi J blogi H:n kommentteissa)

"...mikä ihme on se haitta, jonka aiheutan lapselleni sillä, että hänen isänsä tulee toisesta kulttuurista? Miksi se olisi syy syrjiä, kiusata, vihata ja halveksia ihmistä? Tiedän, että sellaisiakin ihmisiä on, jotka eivät lastani hyväksy. Sellaisia löytyy ihan läheltä. Esimerkiksi isovanhempieni kuullen minusta ja lapsestani ei saa puhua, koska olemme muslimeita ja mieheni on kotoisin muualta. Se heistä on häpeällistä. Minusta häpeällistä on heidän asenteensa, jos mikä." (Blogi C)

Myös ystävien, muiden sukulaisten ja työyhteisön suhtautuminen on muuttunut naisten kääntyessä islamiin. Bloggaajat kertovat, että kaikkein pahimmalta tuntuu, kun negatiiviset ja loukkaavat kommentit tulevat tutuilta. Eräs on saanut kuulla, kuinka hän pilaa elämänsä menemällä naimisiin muslimin kanssa ja kuinka ulkomaalainen mies haluaa naimisiin vain saadakseen suomen kansalaisuuden. Musliminaisten alistamisesta ja pukeutumisesta on huomauteltu. Paastoamista, rukoilemista ja muita islamiin liittyviä tapoja on kauhisteltu. Parin bloggaajan ystävät ihmettelevät, miten he voivat olla käymättä baareissa ja juomatta alkoholia ja mitä he oikein tekevät viikonloppuisin ilman näitä aktiviteettejä. Eräs nuori bloggaaja kirjoittaa useaan otteeseen, kuinka hänen ystävänsä ja perheensä käänsivät hänelle selkänsä hänen kääntyttyään muslimiksi. Hänellä on ollut rankka lapsuus ja nuoruus, ja hän kokee tehneensä parannuksen mutta hänen lähipiirinsä ei sitä ymmärrä. Ainoastaan hänen 9- ja 14-vuotiaat pikkusiskonsa ovat hyväksyneet hänet alusta lähtien. Blogin lukijoissa on bloggaajan entisiä ystäviä, joista eräs kommentoi, että hän olisi halunnut olla bloggaajan ystävä mutta hänen seuransa ei tuntunut enää kelpaavan. Tämä sai minut pohtimaan, kuinka islamiin tulo saattaa ainakin alitajuisesti etäännyttää kääntyneen vanhasta ystäväpiiristä, jos elämäntavat

muuttuvat paljon. Aina ei ole kyse siitä, että vanha kaveripiiri hylkäisi, vaan tapa viettää aikaa ja katsoa maailmaa saattavat erkaannuttaa kääntyneen vanhasta elämänpiiristä.

Mansson McGinty (2007) on todennut, että ruotsalaisia käännyttäisiä pidetään ruotsalaisen kansallisidentiteetin pettureina, koska he ovat valinneet uskonnon, jonka arvoja pidetään ruotsalaisuuden vastaisina. Mansson McGintyn mukaan nämä näkemykset perustuvat väärinkäsityksiin ja tietämättömyyteen, mikä tulee ilmi myös oman aineistoni naisten kertomuksissa. He yrittävät parhaansa mukaan oikoa vääriä käsityksiä ja omilla teoillaan ja esimerkeillään näyttää lähipiirille, että nainen ei ole islamissa alistettu ja että he ovat valinneet itse, ilman painostusta, uuden uskontonsa. Lähipiirin negatiiviset reaktiot voi tulkita siten, että islamia pidetään Toisena, länsimaalaisina pidetyille arvoille vieraana. Olsson (2009) toteaa, että Ruotsissa on selkeä islamofobinen kuva Toisesta ja muslimit kokevat siellä rakenteellista syrjintää. Samalla kun islamin ja muslimien näkyvyys on lisääntynyt ruotsalaisessa yhteiskunnassa, myös islamisaation ja muslimien julkisen läsnäolon pelko on kasvanut. Suurin osa ruotsalaisista on sitä mieltä, että uskonto pitää yksityistää, sen pitää olla erillään politiikasta ja poissa julkisesta tilasta. Olssonin mukaan ruotsalaiset suvaitsevat monikulttuurisuutta vain tiettyyn pisteeseen asti. Raja tulee vastaan silloin, kun Toiset yrittävät saada enemmän tilaa kuin enemmistö pitää hyväksyttävänä, esimerkiksi islamin mukaisina teurastuksina tai avioliitolakeina. Muslimeiden, jotka haluavat elää uskonnollista elämää Ruotsissa, täytyy esiintyä ”tavallisina” ruotsalaisina, tai ainakin sinikeltaisina muslimeina, ja edistää integraatiota tullakseen hyväksytyksi valtaväestön keskuudessa. (Olsson 2009, 279, 282, 286.)

Myös van Nieuwkerk (2006b) on tullut tutkimuksissaan siihen päätelmään, että hollantilaisessa yhteiskunnassa uusia muslimeita pidetään joskus outoina ja vieraina, ja hunnuttautuneita käännyttäisiä ulkomaalaisina. Hunnuttautumisen ja hollantilaisuuden yhdistämistä pidetään kyseenalaisena. Käännyttäisten sukulaisille on käsittämätöntä, että emansipoitunut hollantilainen tyttö kääntyy muslimiksi, joka nähdään liberaalin ja vapaan hollantilaisen naisen vastakohtana. Hollantilaisessa maallistuneessa kontekstissa islamin Toiseus ei johdu erilaisesta uskonnollisesta ideologiasta vaan sukupuoleen ja seksuaalisuuteen liittyvistä määritelmistä. Käännyttäiset itse identifioivat itsensä sekä hollantilaisiksi että muslimeiksi. He painottivat, että eivät ole omaksuneet miehensä kansallisuutta. (Van Nieuwkerk 2006b, 105–106, 111.)

Kun alkujärkytyksestä on toivuttu, perhe ja läheiset alkavat usein hyväksyä tyttärensä uuden elämäntavan. He muuttuvat ymmärtäväisemmiksi ja suvaitsevaisemmiksi. Erään vanhemmat

kauhistelevat edelleen tyttärensä matkoja Irakin Kurdistaniin mutta ovat kiinnostuneet hänen matkakokemuksistaan ja katselevat mielellään valokuvia sieltä. Toinen toteaa, että:

Kyllä se taitaa niin olla, että hiljaa hyvä tulee. Läheisten alkujärkytys on mennyt ohi ja he ovat (toivottavasti) huomanneet, että uskostani ja uskonnostani huolimatta olen yhä se sama ihminen, joka olin ennenkin. Ehkä aiempi pilkka ja kiusanteko, jota olen perheeni parissa kohdannut, on johtunut vain heidän pelostaan, että he menettävät minut jollekin vieraalle ja oudolle. Islam on heille tuntematonta, joten on luonnollista, että he reagoivat siihen ja tuovat esiin huoltaan ja pelkojaan[...] Minun olisi pitänyt ymmärtää, etteivät heidän tekonsa ole johtuneet suoranaisestä vihasta tai halveksunnasta islamia kohtaan, vaan epävarmuudesta. (Blogi C) ”

Hän kertoo, kuinka hänen isoäitinsä paheksui hänen ratkaisuaan aluksi ja esimerkiksi tyrkytti hänelle sianlihaa, vaikka tiesi ettei nainen sitä uskonnollisen vakaumuksen takia söisi. Nyt isoäiti on kuitenkin hyväksynyt asian ja pitää jääkaapissaan aina kalkkunaleikettä siltä varalta, että lapsenlapsi sattuisi pistäytymään. Naisen äiti puolestaan on huomannut tyttärensä positiivisen muutoksen muslimiuden myötä ja on maininnut asiasta julkisesti, mitä bloggaaja piti äärimmäisenä kohteliaisuutena.

Bloggaajien läheiset eivät ainoastaan pikkuhiljaa hyväksy tyttäriensä uutta uskontoa vaan saattavat jopa kiinnostua siitä. Kansainvälisissä tutkimuksissa (Bourque 2006, 235) on tullut ilmi, että käännyttäisten läheiset saattavat joskus itsekkin kääntyä muslimiksi. Tutkimieni naisten tapauksessa näin ei ainakaan vielä ole käynyt, mutta naiset tuntevat äärimmäistä hyväksyntää, jos perheenjäsenet ja ystävät alkavat kysellä heiltä islamista avoimin mielin ilman paheksuntaa ja ennakkoluuloja.

Se, että kaikki eivät perheensä reaktioista kirjoita, johtuu osaksi siitä, että osa ei halua puhua perheestään blogissaan. Se voi johtua myös siitä, että perheen reaktio on ollut neutraali tai positiivinen, joten siitä ei ole tarvetta kirjoittaa. Ainoastaan yksi bloggaaja kertoo, että läheisten kanssa ei ole ollut mitään ongelmaa eikä kukaan ole sanonut mitään ikävää päin naamaa. Lähipiirin kielteisten tai myönteisten reaktioiden lisäksi myös puolittuttujen reaktioista kirjoitetaan. Eräs kertoo kampaajasta, jolla on käynyt ennen muslimiksi tuloa ja joka muisti hänet:

"Kukaan muu [kampaaja] ei ole ollut yhtä ennakkoluuloton ja valmis tekemään pieniä järjestelyjä takiani. Olen pyytänyt vain illan viimeistä aikaa, jotta kampaaja voisi sulkea oven ja ikkunat, etten olisi ilman huivia kaikkien nähtävillä kuin näyteikkunassa. Joiltakin olen saanut todella ikävää palautetta. Eräskin tuhahti: "Miksi sinä edes leikkaat hiuksiasi, kun eihän niitä kukaan kuitenkaan näe?" Niin, ei näe. Paitsi minä, mieheni, perheeni, ystäväni. Niin kauan kuin joudun päätäni peilistä katselemaan, taatusti leikkaan hiuksiani. Ja jatkossa käyn aina tällä samalla ystävällisellä ja reippaalla naisella. Eipä tarvitse kokea, että olen epätoivottu asiakas." (Blogi C)

Omasta suhtautumisesta vanhempiin ja lapsuuden perheeseen ei juuri kirjoiteta. Saatetaan ainoastaan kertoa, että heiltä ei ole vaadittu erityiskohtelua. Bloggaajat kuitenkin kirjoittavat paljon siitä, kuinka muslimit kunnioittavat perhettään ja kuinka he itse toivovat omien vanhempiansa hyväksyntää. Paradoksaalisesti bloggaajat eivät kuitenkaan kirjoita, kuinka he kunnioittavat omia vanhempiaan, vaan lähinnä kritisoiivat heitä, kun he eivät ymmärrä tyttärensä uutta uskontoa.

Uudet yhteisöt

Muslimiksi kääntymisen tuo naisten elämään kaksi selkeää uutta yhteisöä: toiset muslimit sekä niissä tapauksissa, että naisella on ulkomaalainen mies, miehen suvun, joka useimmiten asuu miehen kotimaassa (transnationaali yhteisö). Toiset muslimit koostuvat tutkimieni naisten tapauksessa suurimmaksi osaksi Suomessa asuvista muslimeista, erityisesti toisista käännyttämisnaisista ja niissä tapauksissa, joissa puoliso asuu Suomessa, miehen ystäväpiiristä. Kolmantena erityisenä yhteisönä voi erottaa miehen maanmiehet ja –naiset, jotka asuvat Suomessa sekä sellaiset naiset, joilla on saman maalainen puoliso, kuin bloggaajalla, mutta jotka eivät itse ole muslimeita.

Uusi muslimiyhteisö koetaan pääasiassa positiiviseksi asiaksi ja siihen suhtaudutaan jopa intohimoisesti. Juttelu Suomessa asuvien muslimisiskojen kanssa joko kasvotusten tai virtuaalisesti koetaan todella tärkeäksi. Etenkin pienellä paikkakunnalla voi olla vaikea löytää toista musliminaista saati tutustua sellaiseen. Eräs bloggaaja kokee itsensä juuri tästä syystä yksinäiseksi. Hän kaipaisi samanmielistä juttuseuraa kasvotusten muslimin kanssa mutta ei koe löytävänsä sitä edes internetin muslimifoorumeilta. Hän ei luota ”nettikavereihin” ja hänen paikkakunnallaan asuvat maahanmuuttajamuslimit eivät ole ottaneet häneen mitään kontaktia eikä hänkään tosin ole ottanut. Hän myös kokee muslimien yhteisön liian hajanaiseksi. Toinenkin bloggaaja kokee, että muslimit Suomessa ovat etäisiä keskenään ja jakautuneet ”ns. kasteihin”. Hän kokee, että ”että muut muslimit ovat epäystävällisiä, tai ignooraavat hänet”. Pari muuta bloggaajaa arvostelee suomalaisia käännyttämisnaisia liian tiukasta, ääripäihin menevästä, kaiken epäilyttävän kieltävän islamin noudattamisesta ja elämän määrittelystä pelkkien kieltojen kautta. Eräs taas päinvastoin pitää muita muslimeita liian maallistuneina ja uskossaan harhautuneina. Yksi pitää omia tulkintojaan islamista ainoina oikeina ja tuomitsee muiden näkemykset väärinä tai kulttuurin perustuvina. Nämä muita muslimeita kritisoiivat kirjoitukset tuomitaan laajasti kommentteissa, ja pidetään ikävänä, että islamin vastaisesti arvostellaan toisia uskovia.

Pääasiallisesti muslimiyhteisöstä puhutaan kuitenkin hyvää. Eräs toteaa olevansa ”muslimifriikki”, hän nauttii kun saa seurata muslimikulttuuria, jota ei ole lapsuudessaan kokenut. Naispuoliset, ja etenkin suomalaiset, muslimiystävätkoetaan erittäin tärkeiksi. Suomalaiset miespuoliset muslimit sen sijaan koetaan vieraiksi eikä heihin juuri ole kontaktia.

"On todella iso juttu saada suomalainen muslimiystävä. Miehen kanssa voi toki keskustella monista asioista, mutta lopulta se suurin tuki vaikeisiin asioihin tulee näiltä itsekin suomalaisilta, islamiin kääntyneiltä naisilta. Ei miehet, varsinkaan syntyperäiset muslimit, joudu kohtaamaan samoja ongelmia kuin me.[...] Mutta ymmärrätte varmaan, että on helpompi puhua semmoisen kanssa, joka on itse joutunut kokemaan samat vastoinkäymiset." (Blogi A)

Samainen bloggaaja kertoo, että uuden muslimiystävänsä kanssa käydyt keskustelut saivat hänet alkamaan käyttää kasvoja peittävää niqabia. Naiset pitävät tärkeänä, että musliminaiset käyttäisivät huivia, jotta heidät tunnistaisi kadulla ja heitä voisi lähestyä tai ainakin vaihtaa hymyn ja tervehdyksen. He kokevat suurta yhteenkuuluvuuden tunnetta muslimiyhteisön kanssa niinä hetkinä, kun tervehtivät toista muslimia. Tällöin myös oma muslimi-identiteetti korostuu. Yksi syy islamin mukaiseen pukeutumiseen on juuri se, että muut tunnistaisivat naiset muslimiksi. He ovat ylpeitä uskonnostaan ja haluavat, että se huomataan.

Suomalaisten musliminaisten lisäksi naiset puhuvat maahanmuuttajamuslimeista, esimerkiksi naapureista sekä miehen Suomessa asuvista maanmiehistä ja –naisista. Jälkimmäisistä puhutaan yllättävän vähän, johtuen ehkä siitä, että kaikkien bloggaajien mies ei asu Suomessa. Joka tapauksessa nämä yhteisöt koetaan tärkeinä, kun niihin vain pääsee tutustumaan. Se ei aina ole helppoa, kuten jo aiemmin kerroin. Eräs bloggaaja on tutustunut naapurissa asuviin maahanmuuttajamuslimeihin viemällä heille ruokaa.

"Mutta he tekivät minut niin onnelliseksi ja he olivat minusta todella ylpeitä, toisin kuin omat sukulaiseni, tuntui että olin osa heitä, osa jotakin. Arvasinkin silti, että Muslimiystäviä minä juuri tarvitsenkin, he ymmärsivät kaiken mistä puhuin, osasivat samaistua, oli samat arvot, samat puheen aiheet. Olen niin ylpeä meistä Muslimeista, kaikista!" (Blogi G)

Internet on tärkeä paikka uusien muslimiystävien löytämiseen. Bloggaajat seuraavat toistensa blogeja, kommentoivat niitä ja ovat oletettavasti aktiivisia muillakin muslimisivustoilla. Etenkin uusissa blogeissa he puolustavat toisten bloggaajien kirjoituksia ja muslimeita ylipäättään hyökkääviä kommentteja vastaan. Osa bloggajista on selkeästi ystäviä myös blogien ulkopuolella. Eräs toteaaakin, että ei olisi uskonut löytävänsä uusia ystäviä blogin kautta. Heiltä on saanut arvokasta vertaistukea uudessa elämäntilanteessa. Toinen kertoo, että yksi hänelle tärkeä blogi on osaltaan vaikuttanut hänen päätökseensä kääntyä muslimiksi.

Suomalaisten ja Suomessa asuvien muslimien lisäksi naisille tärkeä uusi yhteisö on puolison perhe ja suku. Kaikilla ei puolisoa ole, tai jos on, niin sitä ei mainita. Ne, joilla mies on, puhuvat paljon hänestä ja hänen perheestään. Ainoastaan yksi mainitsee, että hänen miehellään on perhettä Suomessa entisestä liitosta, muiden tapauksessa miehen sukulaiset asuvat joko miehen kotimaassa tai asiaa ei oteta esille. Monet bloggaajat ovat matkustaneet miehensä kotimaahan tapaamaan miehen sukua. Niistä kokemuksista puhutaan lämmöllä, vaikka kulttuurieroja hyväntahtoisesti ihmetelläänkin. Monet bloggaajat kertovat, kuinka perhe on tärkeä muslimeille ja ihailevat heidän perheidensä yhteisöllisyyttä. Eräs bloggaaja, jolla on ollut vaikea lapsuus, kertoo saaneensa miehensä mukana ensimmäistä kertaa elämässään oikean perheen. Kyseisellä miehellä on alaikäisiä lapsia edellisestä liitosta ja lisäksi heillä on yksi yhteinen lapsi. Hän toivoo, että hänen äidin puoleinen perheensä huomaisi, kuinka onnellinen hän on uudessa perheessään. Bloggaajat kertovat, että miehen puolen suku on ottanut heidät erittäin hyvin vastaan, vaikka he eivät ensitapaamisella ole usein olleet vielä muslimeita. Useat naiset puhuvat etenkin anopistaan lämmöllä. Yksi ylistää appeaan, jota hän ihailee sekä tämän hurskaudesta että suvaitsevaisuudesta ja joka pitää naista kuin omana tyttärenään.

"Olen ollut siinä mielessä hyvin onnekas, että anoppini on nähnyt sisimpääni paremmin kuin minä itse silloin, kun vielä olin matkalla kohti islamin löytämistä. Hän on tukenut minua ja toiminut erittäin esimerkillisesti olemalla pitkämielisempi kuin useampi tuntemani ihminen." (Blogi K)

Bloggaajat harmittelevat, että näkevät miehensä perhettä niin harvoin. Eräs kertoo, että hänen poikansa ei ole vielä nähnyt ollenkaan isänsä puoleisia sukulaisia, jotka asuvat Irakissa. Välillä miehen puoleisen suvun puuttumien joka asiaan tosin kyllästyttää. He tuntuvat välittävän perheensä hyvinvoinnista ja esittävän mielipiteensä asiaan kuin asiaan erilaisella intensiteetillä kuin mihin naiset ovat Suomessa tottuneet. Silti he korostavat oman miehensä hyvää kasvatusta, jonka he kokevat islamin ansioksi eivätkä juuri erota kulttuurin vaikutusta siihen. He kertovat myös, kuinka islamissa kuuluu kunnioittaa vanhempia ja kokevat tämän tärkeäksi.

6 Käännynnäisten neuvottelu suomalaisesta identiteetistä

Olen tarkastellut tässä tutkielmassa islamiin kääntyneiden suomalaisnaisten neuvottelua suomalaisuudesta heidän kirjoittamissaan blogiteksteissä identiteettityön näkökulmasta. Tutkimuskysymykseni olivat: 1) Millaisia yleisöjä käännynnäiset olettavat kirjoituksilleen? Miten käännynnäiset tuovat suomalaisuutta näkyväksi kirjoituksissaan näille oletetuille yleisöille? 2) Miten käännynnäiset esittävät itsensä suomalaisina musliminaisina ja millä tavoin he pyrkivät muokkaamaan suomalaista etnistä identiteettiään uuden uskonnon puitteissa?

Minkälaista sosiaalista ja sukupuolista neuvottelua he käyvät eri yleisöjen kanssa suomalaisuudestaan? Onko neuvottelu erilaista oletetuille erilaisille yleisöille? 3) Miten sosiaaliset suhteet muuttuvat ja minkälaista uutta yhteisöllisyyttä naiset kokevat islamiin kääntymisen myötä?

Analyysini perusteella naiset olettavat itselleen useita eri yleisöjä, joille he tuovat suomalaisuutta esiin eri tavoin ja eri voimakkuudella. Toisten musliminaisten kanssa ei ole yhtä suurta tarvetta neuvotella suomalaisuudesta kuin ei-muslimi yleisön. Naiset identifioivat itsensä sekä muslimeiksi että suomalaisiksi ja tuovat hyvin voimakkaasti esiin myös naiseuttaan. He tekevät kirjoituksillaan suomalaista musliminaiseutta. Naisten sosiaalisiin suhteisiin islamiin kääntymisellä on suuri vaikutus. Vanhat ystävyysuhteet saattavat päättyä ja lapsuuden perheen suhtautuminen muuttua. Tilalle tulevat uudet yhteisöt, joihin kuulumista pidetään tärkeänä. Naiset eivät itse pidä suomalaisen naisen ja muslimin identiteettejään ongelmallisina mutta heidän oletetut yleisöt tekevät näin varsin usein, minkä takia naiset joutuvat jatkuvasti puolustamaan asemaansa ja oikomaan vääriä käsityksiä islamista sekä todistelemaan olevansa edelleen suomalaisia naisia. Heidän suhtautumisensa suomalaisuuteen ja siihen oletetusti kuuluviin piirteisiin on kuitenkin muuttunut eivätkä he halua automaattisesti identifioitua suomalaisiksi. Sen sijaan he sanoutuvat irti monista suomalaisiksi näkemistään asioista. Blogikirjoituksissa esille nousevia käännyneiden määrittelemiä suomalaisia arvoja ja suomalaisuudelle tyypillisiä piirteitä ovat sananvapaus, tasa-arvo, suvaitsevaisuus, kaksinaismoralismi, kiireinen elämäntapa, kova arvomaailma, perhearvojen puute, runsas alkoholin käyttö sekä sulkeutuneisuus ja hiljaisuus.

Suomalaiset islamiin kääntyneet naiset tekevät blogeissaan jatkuvaa identiteettityötä rakentamalla sekä minäkuvaa että olemalla vuorovaikutuksessa muiden kanssa. He pyrkivät esittämään itsensä itsenäisinä toimijoina, jotka ovat harkinnan jälkeen päättäneet valita islamin uskon itse. Jokainen tutkimistani naisista tuntuu suhtautuvan islamiin vakavasti ja haluaa oppia uskosta ja kehittyä siinä. Aineistossani on tietävästi yksi nainen, joka on eronnut muslimipuolisostaan mutta on silti edelleen aktiivinen islamin harjoittaja. Goffmanin (1959) termin naiset hallitsevat itsestään luomia vaikutelmia, koska merkityksellistä on se, mistä kerrotaan ja mikä jätetään kertomatta. Blogiaineistossa epäsuorat ilmaisut eivät ole yhtä näkyviä kuin kasvotusten tapahtuvassa vuorovaikutuksessa, joten julkisivu on helpompi pitää halutunlaisena.

Muslimit nähdään länsimaissa usein Toisina, joiden arvomaailma on länsimaille vieras. Musliminaisia pidetään alistettuina ja liberaalin ja vapaan länsimaisen naisen vastakohtana. Etenkin hunnutettu käännyttäjä koetaan kummajaisena. Tämä perustuu usein väärinkäsityksiin ja tietämättömyyteen. Melanie Carol Brooks (2010) toteaa, että naiskäännyttäjät joutuvat neuvottelemaan itselleen uuden identiteetin muslimina ja samanaikaisesti navigoimaan harhaanjohtettujen ja virheellisten islam-mielikuvien viidakossa. Naiset joutuvat jatkuvasti puolustamaan ja selittämään ”epätavallista” ja ”outoa” valintaansa tulla muslimiksi (van Nieuwkerk 2006b, 111). Muslimiuden puolustelu on toistuva teema myös tutkimissani blogikirjoituksissa. Lukijoiden oletetaan selvästi usein suhtautuvan islamiin ja muslimeihin ennakkoluuloisesti ja kielteisesti. Naiset ovat joutuneet kuulemaan negatiivisia mielipiteitä muslimiudestaan sekä kirjoitustensa kommentteissa että niiden ulkopuolella. Myös media ylläpitää valitettavan usein kielteisestä kuvaa muslimista. Naiset pyrkivät parhaansa mukaan oikomaan väärää käsityksiä ja ennakkoluuloja sekä puolustamaan niitä islamilaisia arvoja, jotka suomalainen yleisö näkee länsimaalaisuuteen kuulumattomina. Välillä kommentointi on kuitenkin molemmin puolin epäkunnioittavaa. Rakentavalla, tosiasioihin perustuvalla keskustelulla voitaisiin varmasti poistaa monia ennakkoluuloja. Kujanpään (2009) mukaan muslimit tulisi ottaa yhä enemmän mukaan suomalaiseen julkiseen keskusteluun, jotta siitä tulisi avoimempaa. Se kuitenkin edellyttää, että niin muslimit kuin ei-muslimit kuuntelisivat toistensa näkökantoja eivätkä tuomitsisi toistensa mielipiteitä liian helposti. Tärkein keino islamin integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan olisi Kujanpään mielestä islamilaisen koulutuksen kehittäminen. (Kujanpää 2009, 68.)

Tutkimieni blogien kirjoittajat korostavat, että suomalainen nainen voi olla muslimi menettämättä länsimaista identiteettiään. Naiset tasapainottelevat suomalaisen ja islamilaisen identiteetin välillä. Heidän suomalaisiksi määrittämät tavat ja arvot ovat implisiittisesti ja eksplisiittisesti läsnä heidän kirjoituksissaan. Islamissa he ihailevat yhteisöllisyyttä, vakiintuneita normeja, perheen arvostusta, sitä että miehellä ja naisella on omat roolinsa ja tehtävänsä yhteiskunnassa sekä islamin rationaalisuutta ja loogisuutta. Sekä tutkimissani blogikirjoituksissa että useissa muissa käännyttäjästudioissa (ks. esim. Sultán Sjöqvist 2006) käänntyneet painottavat islamin rationaalisuutta verrattuna erityisesti kristinuskoon, jota pidetään epäloogisena. Van Nieuwkerkin (2006b, 107–108) käännyttäjästudioissa islamia pidettiin ideaalisena, moraalisenä ja sosiaalisena uskontona. Se koettiin käytännöllisenä ja johdonmukaisena, jossa on suora yhteys Jumalaan ja säännölliset rukousajat. Islamia pidettiin kokonaisena elämäntapana sekä tieteellisenä ja loogisena, mikä tekee siitä muita monoteistisiä uskontoja vakuuttavamman. (Van Nieuwkerk 2006b, 107–108.) Yllä

esitettyt asiat nousevat myös tutkimissani blogikirjoituksissa esille puhuttaessa islamiin kääntymisen syistä. Suomalaiset naiset ovat usein kokeneet kristinuskon epäloogiseksi ja kyseenalaistaneet kolminaisuusopin sekä sen, että Jeesus on Jumalan poika. Muutama on ollut uskova kristitty, useimmat tapakristittyjä ja osa on etsinyt tietoisesti uutta uskontoa koettuaan kristinuskon itselleen sopimattomaksi. Toiset ovat löytäneet islamin sattumalta tutustuttuaan muslimiin ja vakuuttuneet islamin olevan itselleen sopiva uskonto ja löytäneet sen myötä elämälleen suunnan. Islamiin on kääntynyt pitkän ja tarkan harkinnan jälkeen. Islamin mukaisia tapoja ja käytäntöjä on omaksuttu vaiheittain (vrt. Köse 1996). Rukoilua ja yksityisessä tilassa tapahtuvia asioita on helpompi alkaa tehdä kuin julkisia, kuten islamin mukaista pukeutumista. Myös yksinkertaiset kiellot, kuten sianlihan syöminen ja alkoholin juominen, on helppo omaksua jo alkuvaiheessa.

Naiset esittävät itsensä aktiivisina toimijoina, jotka neuvottelevat suomalaisesta identiteetistään useilla tavoilla. He määrittelevät itsensä niin suomalaisiksi kuin muslimeiksi, suomalaisiksi muslimeiksi. He rakentavat suomalaista muslimi-identiteettiään liikkuen jatkuvasti kahden maailman välillä. Ne, joilla on ulkomaalainen puoliso, rakentavat identiteettiään suomalaisen ja islamilaisen kulttuurimaailman lisäksi miehensä kulttuurimaailman vaikutuksessa. Heillä on hybridinen identiteetti, joka ei ole täysin kiinnittynyt mihinkään kulttuuriin. Haataja (2010) toteaa, että suomalaisuus ei Suomessa yleensä tule määriteltyksi etniseksi kategoriaksi, joten siihen kuulumisen kriteereitä ei virallisesti ole. Tämän takia neuvottelua suomalaisuudesta käydään ”epävirallisesti” arkipäivän kohtaamisissa. (Haataja 2010, 75.) Olssonin (2009) mukaan Ruotsiin on syntynyt sinikeltainen islam muslimien muokatessa islamia ruotsalaiseen yhteiskuntaan sopivaksi. Tutkimukseni perusteella Suomessa on nähtävissä merkkejä sinivalkoisesta islamista naisten muokatessa esimerkiksi perinteisiä suomalaisia juhlapyyhiä islamiin sopiviksi ja toisaalta islamilaisia tapoja Suomeen sopiviksi. Esimerkiksi monien islamilaisten ruokatottumusten noudattaminen saattaa olla Suomessa vaikeaa, jolloin ruoka-asiat on ratkaistava parhaaksi tulkitulla tavalla. Naiset myös etsivät jatkuvasti oikeaa tapaa olla suomalainen muslimi vaihtamalla kokemuksia muiden käännynnäisnaisten kanssa ja kysymällä heiltä neuvoa. Eräs bloggaaja kiteyttää asian seuraavasti:

"Mutta täällä Suomessa islam ja suomalainen kulttuuri törmäävät, ja siinä on pakko etsiä sitä omaa suuntaansa ja uskontulkintaansa, jotta selviäisi törmäyksestä ehjin nahoin. Nimittäin jos tahtoisin tulkita islamia sen ankarimman tulkintamuodon mukaan, minun tulisi hylätä koko tämä yhteiskunta, eristäytyä ja muuttaa täältä pois." (Blogi C)

Van Nieuwkerk (2006b) toteaa, että internet on potentiaalisesti paikka, jossa uusia identiteettejä voidaan rakentaa tai ”oikean” minän voi rakentaa sellaiseksi kuin kokee sen olevan. Uudet muslimit voivat minän esityksissään valita, mistä asioista kertovat, millaisia identiteettejä esittävät ja millaisia narratiiveja kirjoittavat. Hänen mukaansa tämä ei kuitenkaan välttämättä johda äänten ja ilmaisujen moninaisuuteen, vaan voi johtaa standardoituihin kertomuksiin ideaaliminästä, jota käytetään muiden käännynnäisten välineenä. (Van Nieuwkerk 2006b, 115–116.) Itse en tulkitse tutkimiani käännynnäisnaisten kirjoituksia ideaaliminän esityksinä. Kirjoittajat kyllä pohtivat paljon sitä, millainen on ”hyvä muslimi” ja pyrkivät kohti ihannettaan mutta en koe heidän esittävän itsestään idealisoitua kuvaa. En myöskään yhdy väitteeseen, että blogeissa pyrittäisiin tekemään käännynytystyötä. Naiset puhuvat avoimesti heikkouksistaan muslimina ja kertovat uskossa kohtaamistaan vaikeuksista. On vaikea arvioida, mitä kaikkea jätetään kertomatta tai kuinka paljon asioita liioitellaan tai vääristellään mutta kaiken kaikkiaan naiset onnistuvat välittämään itsestään aidon kuvan.

Haataja (2010) tuli pro gradussaan siihen päätelmään, että suomalaisten musliminaisten elämä on pitkälti uskonnon määrittämää. Voin oman tutkimuksen perusteella yhtyä tähän. Käännynnäisten keskinäinen yhteisöllisyys nähdään tärkeänä ja jos sitä ei ole, sen puutetta harmitellaan. Käännynnäiset ilmaisevat halunsa kuulua myös maahanmuuttajamuslimien yhteisöön, mutta aina se ei ole helppoa. Siihen integroitumista auttaa, jos kääntyneen maahanmuuttajataustainen puoliso asuu Suomessa. Sekä Suomessa että ulkomailla asuvan puolison perhe ja suku koetaan erittäin tärkeäksi uudeksi yhteisöksi. Alkuhaasteiden jälkeen puolisoiden perheet ovat ottaneet käännynnäiset hyvin vastaan. Omien lapsuuden perheiden ja ystävien voi olla aluksi vaikea hyväksyä naisen ratkaisua kääntyä islamiin. Naiset kokevat tämän raskaaksi asiaksi. Eniten heitä loukkaa, jos joku läheinen esittää negatiivisia kommentteja heidän muslimiudestaan tai muslimimiehestään. Useimmiten lähipiiri kuitenkin alkaa pikku hiljaa ymmärtää naisen valintaa ja hyväksyä sen ja jopa kiinnostua islamista. Naiset kaipaavat ympärilleen islam-myönteisempää ilmapiiriä, jonka he ovat saaneet kokea miehensä kotimaassa. Suomessa huivipäinen musliminainen joutuu kirjoittajien kokemusten mukaan kuulemaan uteluita sekä ikävää huutelua ja vähättelyä. Tästä huolimatta suurin osa arvostaa kotimaassaan niin monia asioita, kuten turvallisuutta, että haluaa asua mieluiten Suomessa. Heidän suomalaisen naisen identiteettinsä on voimakas.

Sipilä (2012) tuli pro gradussaan siihen tulokseen, että suomalaiselle musliminaiselle tärkein identiteetin lähde on islam. Itse näen naisten identiteetin muodostuvan monista palasista eikä

muslimiutta voi nostaa tärkeämmäksi kuin muita identiteettejä. Vaikka blogeja kirjoitetaan nimenomaan musliminaisena, monet muut identiteetit näyttäytyvät yhtä voimakkaina, esimerkiksi äitiys, naiseus sekä suomalaisuus. Naiset tekevät kirjoituksillaan jatkuvaa identiteettityötä ja paikasta, ajasta tai elämäntilanteesta riippuen kukin identiteetti saa erilaisen painoarvon. Suomalaisen etnisen identiteetin voi nähdä myös kansallisena identiteettinä. Näen jälkimmäisen kuitenkin enemmän kansallisvaltioon sidottuna ja siksi hieman vanhentuneena nykyisessä globaalissa, internetin valloittamassa maailmassa, jossa valtioiden rajoilla ei ole yhtä suurta merkitystä kuin aiemmin. Blogien kirjoittaminen ei ole sidottu aikaan eikä paikkaan. Blogeista koostuvan tutkimusaineiston erityispiirre onkin alueettomuus (vrt. Roy, 2004, 2007). Tutkimieni naisten tarinoissa on läsnä sekä globaali että lokaali taso. Blogeja voi kirjoittaa missä päin maailmaa tahansa mutta toisaalta naiset tuovat vahvasti esille kokemuksiaan juuri siitä maantieteellisestä paikasta, jossa asuvat. He tekevät globaalia islamia pyrkimällä puhdistamaan sitä kulttuurisista vaikutteista sekä opettamaan syntymuslimeille ”oikeaa” islamia.

Olen pyrkinyt esittämään yhdenlaisen puheenvuoron sosiologiseen etnisen identiteetin tutkimukseen sekä monikulttuurisuus- ja vähemmistötutkimukseen. Työni tulokulma monikulttuurisuustutkimukseen on poikkeava, koska keskiössä eivät ole maahanmuuttajat. Islamiin kääntyneet suomalaiset naiset kuitenkin rakentavat maahanmuuttajien tavoin hybridejä identiteettejä sillä erotuksella, että he tekevät tämän omassa synnyinmaassaan. He määrittävät ja kyseenalaistavat suomalaisuutta, joten heidän näkemyksillään ja kokemuksillaan voisi mielestäni olla suurempi painoarvo suomalaisessa monikulttuurisuuskeskustelussa. Käännynäisten historia ja asema suomalaisessa yhteiskunnassa on eri kuin äskettäin maahanmuuttaneiden muslimien (Tiilikainen & Lehtinen 2004, 47). Kuitenkin kääntyessään islamiin suomalaisesta naisesta tulee maahanmuuttajien tavoin osa vähemmistöä, mikä on outo kokemus omassa kotimaassa. Suomalainen muslimikäännynäinen on jollain tavalla vielä ”epänormaali” kuin maahanmuuttaja, jonka kulttuurin, kielen ja uskonnon enemmistö saattaa jo lähtökohtaisesti nähdä suomalaisuudesta poikkeavana. Suomalaisen naisen islamiin kääntyminen ja huivinkäyttö herättävät voimakkaita tunteita valtaväestössä. Suomalaiset käännynäiset ovat vähemmistö vähemmistössä, koska suurin osa Suomen muslimeista on maahanmuuttajataustaisia. (Tiilikainen & Lehtinen 2004, 53.) Tutkimani naiset ovat ymmärtäneet olevansa Suomessa osa vähemmistöä, mitä he pitävät ylpeyden aiheena. He eivät esimerkiksi hyväksy suomalaisten tapaa käyttää alkoholia. He kokevat olevansa osa ”jotain suurta”, osa muslimien maailmanlaajuista ummaa, joka aiheuttaa heissä uudenlaista kuulumisen tunnetta (emt., 53).

"On mukava päästä jakamaan toisen hijabia käyttävän kanssa ystävällinen hymy ja nyökkäys. [...] Näinä pieninä ohikiitävinä hetkinä voin jakaa toisen ihmisen kanssa saman kokemuksen: olemme täällä kummajaisia ja oudoksuttuja, mutta me tiedämme jotain enemmän kuin muut. Vaikka olemme täällä vähemmistö, olemme oikeasti osa jotain suurta ja mahtavaa. Kotikaupungissa oma muslimi-identiteetti korostuu. Täällä on pakko pitää kiinni uskosta erityisen huolellisesti, ja hijab muistuttaa jatkuvasti siitä, että olen erilainen kuin muut. Tavallaan se on hieno asia. Vaikka olen mielestäni melko tavallinen suomalainen nuori nainen enkä halua tulla nähdyksi vain muslimina (olenhan paljon muutakin!), olen kuitenkin ylpeä siitä, että uskontoni huomataan. [...] (Blogi C)

Blogiaineiston rajoitus verrattuna haastatteluaineistoon on, että tutkittavien henkilöiden taustat jäävät epäselviksi. Tarkkojen taustatietojen avulla voisi tehdä pidemmälle meneviä johtopäätöksiä. Laadullisen tutkimuksen pieni otanta ei myöskään mahdollista yleistämistä. Aiheesta olisi mielenkiintoista tehdä jatkotutkimusta ottamalla miehet mukaan aineistoon ja vertaamalla naisten ja miesten kokemuksia sekä itsen määrittelyjä. Toiseksi vertailua voisi tehdä ulkomailla asuviin suomalaisiin musliminaiisiin, jolloin mielenkiinnon kohteena olisi, miten itsen määrittely suomalaisena naisena muuttuu ulkomailla asuttaessa vai muuttuuko se ollenkaan.

7 Lähteet ja kirjallisuus

7.1 Blogiaineisto

Being a Muslimah 10/2011–09/2013 (ajanjakso, jolta kirjoituksia kerätty)

<http://aishanmami.blogspot.fi>.

Colita de Rana 6/2013–10/2013

<http://colita-de-rana.blogspot.fi>.

Finnish Muslimah in Pink 5/2013–12/2013

<http://finnish-muslimah-in-pink.blogspot.fi>.

Islamia tutkimassa 01/2009–12/2009

<http://sunnapolku.com/islamiatutkimassa>. Ei enää saatavilla. Vanhat kirjoitukset löytyvät vielä täältä: <http://islamiatutkimassa.blogspot.fi>.

Kattona taivas 1/2013–12/2013

<http://www.kattonataivas.blogspot.fi>.

Kirkon penkistä moskeijan lattialle 01/2009–12/2010 sekä yksi kirjoitus toukokuulta 2011.

<http://uusmusulmaani.blogspot.com>. Ei enää saatavilla.

Musliman päiväkirja 07/2009–12/2009

<http://muslimanpaivakirja.blogspot.com>. Ei enää saatavilla.

Mussutusta ja mutinaa 03/2009

<http://mussutustajamutinaa.blogspot.com>. Ei enää saatavilla.

Sadiyah's way 7/2013-12/2013

<http://sadiyahsway.blogspot.fi>.

Sinivalkea muslima 01/2009–12/2009

<http://sinivalkea-muslima.blogspot.com>. Ei enää saatavilla.

Suomalaisen muslimin elämää 11/2013–12/2013

<http://aishajaakkola.blogaaja.fi>.

Uuden muslimin vaikeuksia ja haasteita 1/2009–12/2009

<http://kotkansiivellamuslim.blogspot.com>. Nimi vaihtunut myöhemmin: Islamia ja ei niin normaali ihminen. Uskon mutta yksin.

Verhon takaa 01/2007–04/2008

<http://kohtaloni.blogspot.com>.

7.2 Kirjallisuus

Ahmed, Sara (2000): *Strange Encounters. Embodied Others in Post-Coloniality*. Lontoo: Routledge.

Allardt, Erik & Starck, Christian (1981): *Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Suomenruotsalaiset vertailevasta näkökulmasta*. Porvoo: WSOY.

Anderson, Benedict (1983): *Imagined Communities*. Lontoo: Verso.

Bauman, Zygmunt (1996): *From Pilgrim to Tourist – or a Short History of Identity*. Teoksessa Hall, Stuart & du Gay, Paul (toim.): *Questions of Cultural Identity*. Lontoo: Sage Publications, 18–36.

Baumann, Zygmunt (1997): *The Making and Unmaking of Strangers*. Teoksessa Werbner, Pnina & Modood, Tariq (toim.): *Debating Cultural Hybridity. Multi-Cultural Identities and the Politics of Anti-Racism*. Lontoo: Zed Books, 46-57.

Bhabha, Homi (1990): *The Third Space: Interview with Homi Bhabha*. Teoksessa Rutherford, Jonathan (toim.): *Identity. Community, Culture, Difference*. Lontoo: Lawrence & Wishart, 207-221.

Bhabha, Homi K. (1994): *The Location of Culture*. Lontoo: Routledge.

Bourque, Nicole (2006): *How Deborah Became Aisha: The Conversion Process and the Creation of Female Muslim Identity*. Teoksessa van Nieuwkerk, Karin (toim.): *Women Embracing Islam. Gender and Conversion in the West*. Austin: University of Texas Press, 233–249.

Brooks, Melanie Carol (2010): *Religious Conversion to Islam and Its Influence on Workplace Relationships in American and Egyptian Schools: A Case Study*. *Educational Policy* 24 (1), 83–109.

Bunt, Gary R. (2003): *Islam in the Digital Age. E-Jihad, Online Fatwas and Cyber Islamic Environments*. Pluto Press.

Butler, Judith (1990): *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.

Casanova, José (1994): *Public Religions in the Modern World*. Chicago: University of Chicago Press. Teoksessa Olsson, Susanne (2009): *Religion in the Public Space: 'Blue-and-Yellow Islam' in Sweden*. *Religion, State & Society* 37 (3), 277–289.

Delanty, Gerard (2003): *Community*. Lontoo: Routledge.

Giddens, Anthony (1991): *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.

Goffman, Erving (1959): *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday Anchor Books.

Goffman, Erving (1963): *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. New York: Simon & Schuster Inc.

Haataja, Anne (2010): *Suomalaiset muslimisiskot – kokemuksia "kulttuurien välissä"*. Sosiaaliantropologian pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto: yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiaalitutkimuksen laitos.

Hall, Stuart (1999): *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Hautamäki, Antti (2005): Johdanto. Teoksessa Hautamäki, Antti, Lehtonen, Tommi, Sihvola, Juha, Tuomi, Ilkka, Vaaranen, Heli & Veijola, Soile: Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus, 7-13.

Hautaniemi, Petri (2001): Etnisyys ja kulttuuri. Teoksessa Forsander, Annika, Ekholm, Elina, Hautaniemi, Petri & al.: Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. Helsinki: Palmenia-kustannus, 11–30.

Hermansen, Marcia (2006): Keeping the Faith: Convert Muslim Mothers and the Transmission of Female Muslim Identity in the West. Teoksessa van Nieuwkerk, Karin (toim.): Women Embracing Islam. Gender and Conversion in the West. Austin: University of Texas Press, 250–275.

Hokkanen, Eerika (2002): Identiteetin uudet kasvot. Teoksessa Räsänen, Rauni, Jokikokko, Katri, Järvelä, Maria-Liisa & Lamminmäki-Kärkkäinen, Tanja (toim.): Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulu: Oulun yliopisto, 61–69.

Jensen, Tina Gudrun (2008): To Be 'Danish', Becoming 'Muslim': Contestations of National Identity? *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34 (3), 389–409.

Kilpi, Tuomas (2006): Blogit ja bloggaaminen. Helsinki: Readme.fi.

Kujanpää, Saila (2009): Islam ja suomalaisuus – kommentteja suomalaiseen islam-keskusteluun. *Nuorisotutkimus* 3/2009, 65–69.

Kuula, Arja (2011): Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Köse, Ali (1996): Conversion to Islam. A Study of Native British Converts. Lontoo: Kegan Paul International.

Laaksonen, Salla-Maaria & Matikanen, Janne (2013): Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, Salla-Maaria, Matikanen, Janne & Tikka, Minttu (toim.): Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino, 193–215.

Laatio, Maria (2012): Pääosassa minä. Muotiblogit itsensä esittämisen näyttämönä. Viestinnän pro gradu –tutkielma. Helsingin yliopisto: valtiotieteellinen tiedekunta, sosiaalitieteiden laitos.

Laulumaa, MinnaMaria (1997): Suomalaisen naisen kääntyminen islaminuskoon. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: valtiotieteellinen tiedekunta.

Lehtinen, Isra (2014). Sähköpostikeskustelu, 12.6.2014.

Lehtonen, Tommi (2005): Uskonto ja yhteisöt. Teoksessa Hautamäki, Antti, Lehtonen, Tommi, Sihvola, Juha, Tuomi, Ilkka, Vaaranen, Heli & Veijola, Soile: Yhteisöllisyyden paluu. Helsinki: Gaudeamus, 60-89.

Liebkind, Karmela (1994): Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen. Teoksessa Liebkind, Karmela (toim.): Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus, 21–49.

Lofland, John & Skonovd, Norman (1981): Conversion Motifs. *Journal for the Scientific Study of Religion* 20 (4), 373-385.

Mansson McGinty, Anna (2007): Formation of alternative femininities through Islam: Feminist approaches among Muslim converts in Sweden. *Women's Studies International Forum* 30, 474–485.

Martikainen, Tuomas (2011): Täällä Pohjantähden alla – muslimeista Suomessa. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Sakaranaho, Tuula (toim.): Mitä muslimit tarkoittavat? Keskustelua islamilaisista virtauksista Suomessa ja Euroopassa. Turku: Savukeidas Kustannus, 100–114.

Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.) (2008): Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Melasuo, Tuomo (2011): Politikointia islamilla. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Sakaranaho, Tuula (toim.): Mitä muslimit tarkoittavat? Keskustelua islamilaisista virtauksista Suomessa ja Euroopassa. Turku: Savukeidas Kustannus, 45–63.

Mendelson, Andrew L. & Papacharissi, Zizi (2011): Look At Us: Collective Narcissism in College Student Facebook Photo Galleries. Teoksessa Papacharissi, Zizi (toim.): A Networked Self. Identity, Community, and Culture on Social Network Sites. New York: Routledge, 251–273.

Muhammed, Husein (2011): Yhtä erilaiset. Islam ja suomalainen kulttuuri. Helsinki: Teos.

Olsson, Susanne (2009): Religion in the Public Space: 'Blue-and-Yellow Islam' in Sweden. Religion, State & Society 37 (3), 277–289.

Onniselkä, Suaad (2011): Islamin opetus koulussa. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Sakaranaho, Tuula (toim.): Mitä muslimit tarkoittavat? Keskustelua islamilaisista virtauksista Suomessa ja Euroopassa. Turku: Savukeidas Kustannus, 122–138.

Papacharissi, Zizi (2002): The Presentation of Self in Virtual Life: Characteristics of Personal Home Pages. Journalism and Mass Communication Quarterly 79 (3), 643–660.

Papacharissi, Zizi (2011) (toim.): A Networked Self. Identity, Community, and Culture on Social Network Sites. New York: Routledge.

Rambo, Lewis R. (1993): Understanding Religious Conversion. New Haven: Yale University Press.

Reuter, Anni & Kyntäjä, Eve (2006): Kansainvälinen avioliitto ja stigma. Teoksessa Martikainen, Tuomas (toim.): Ylirajainen kulttuuri. Etnisyys Suomessa 2000-luvulla. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 104–125.

Roald, Anne Sofie (2006): The Shaping of a Scandinavian "Islam": Converts and Gender Equal Opportunity. Teoksessa van Nieuwkerk, Karin (toim.): Women Embracing Islam. Gender and Conversion in the West. Austin: University of Texas Press, 48–70.

Roy, Olivier (2004). Globalized Islam. The Search for a New Ummah. Lontoo: Hurst & Company.

Roy, Olivier (2007). Globalization and Islam. Haastattelu sarjassa Conversations with History: Moderation and Militancy in Islam, 25.1.2007. Haettu 13.2.2009. <http://conversations.berkeley.edu/content/olivier-roy-0>.

Saastamoinen, Mikko (2006): Minuus ja identiteetti tutkimuksen haasteina. Teoksessa Rautio, Pertti & Saastamoinen, Mikko (toim.): Minuus ja identiteetti. Sosiaalipsykologinen ja sosiologinen näkökulma. Tampere: Tampere University Press, 170–180.

Said, Edward W. (1978): Orientalism. Lontoo: Penguin Books.

Sakaranaho, Tuula (2008): Arabian aavikolta Helsingin lähiöihin. Teoksessa Martikainen, Tuomas, Sakaranaho, Tuula & Juntunen, Marko (toim.): Islam Suomessa. Muslimit arjessa, mediassa ja yhteiskunnassa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 11–36.

Sipilä, Suvi (2012): Islam, identiteetti ja naiseuden tuottaminen suomalaisten musliminaisten blogeissa. Sosiologian pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto: yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö.

Sultán, Madeleine (1999): Choosing Islam: a Study of Swedish Converts. *Social Compass* 46 (3), 325–335.

Sultán Sjöqvist, Madeleine (2006): "Vi blev muslimer". Svenska kvinnor berättar. En religionssociologisk studie av konversionsberättelser. Uppsala: Uppsala Universitet.

Tiilikainen, Marja & Lehtinen, Isra (2004): Muslim Women in Finland: Diversity within a Minority. *Tidsskrift for kirke religion samfunn* 17 (1), 47–64.

Trammell, Kaye D. & Keshelashvili, Ana (2005): Examining the New Influencers: A Self-Presentation Study of A-list Blogs. Manuscript #05-53 accepted for *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 1–22.

Van Nieuwkerk, Karin (2004): Veils and Wooden Clogs Don't Go Together. *Ethos* 69 (2), 229–246.

Van Nieuwkerk, Karin (2006a): Gender and Conversion to Islam in the West. Teoksessa van Nieuwkerk, Karin (toim.): Women Embracing Islam. Gender and Conversion in the West. Austin: University of Texas Press, 1–16.

Van Nieuwkerk, Karin (2006b): Gender, Conversion, and Islam: A Comparison of Online and Offline Conversion Narratives. Teoksessa van Nieuwkerk, Karin (toim.): Women Embracing Islam. Gender and Conversion in the West. Austin: University of Texas Press, 95-119.

Van Nieuwkerk, Karin (2008): Biography and Choice: Female Converts to Islam in the Netherlands. Islam and Christian – Muslim Relations 19 (4), 431-447.

Varisco, Daniel Martin (2010): Muslims and the Media in the Blogosphere. Contemporary Islam 4 (1), 157-177.

Verkuyten, Maykel (2005): The Social Psychology of Ethnic Identity. Hove: Psychology Press.
<https://www-dawsonera-com.libproxy.helsinki.fi/readonline/9780203338704>.

Vuorinen, Marja (2004): Herrat, hurrit ja ryssän kätyrit – suomalaisuuden vastakuvia. Teoksessa Pakkasvirta, Jussi & Saukkonen, Pasi (toim): Nationalismit. Helsinki: WSOY, 246–264.

Woodward, Kathryn (1997): Introduction. Teoksessa Woodward, Kathryn (toim.): Identity and Difference. Lontoo: Sage, 1-6.